

Justitiekommitténs betänkande 2018/19:JuU11

Straffrättsliga frågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår tolv tillkännagivanden till regeringen med anledning av motionsyrkanden om straffrättsliga frågor. Förslagen rör i korthet följande frågor:

- översyn av straffskalorna för sexualbrott
- skärpt straff för våldtäkt av normalgraden
- skärpt straff för sexuellt övergrepp
- ny brottsrubricering för grovt sexuellt ofredande
- skärpt straff för inbrottsstöld
- stärkt straffrättsligt skydd för blåljuspersonal
- skärpt straff för övergrepp i rättsak
- skärpta straff för brott kopplade till kriminella uppgörelser
- skärpt straff för överlåtelse av narkotika
- preskription
- tillträdesförbud till butiker
- straffmätning vid flerfaldig brottslighet.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden, i första hand med hänvisning till pågående utrednings- och beredningsarbete.

I ärendet finns 50 reservationer (S, M, SD, C, V, KD, L, MP) och fem särskilda yttranden (S, V, MP, SD).

Behandlade förslag

Cirka 180 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2018/19.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	17
Utskottets överväganden	18
Översyn av den straffrättsliga strukturen	18
Skärpta straff för våldsbrott m.m.	20
Misshandel	22
Omvandlingsterapi	24
Fridskränkingsbrott	25
Olaga förföljelse	29
Kränkande fotografering	31
Kränkningar på internet m.m.	35
Id-kapningar	38
Uppmaning att begå självmord	40
Skärpta straff för sexualbrott m.m.	42
Köp av sexuell tjänst m.m.	48
Månggifte	53
Egenmäktighet med barn	55
Tillgreppsbrott	57
Ocker	62
Bokföringsbrott	64
Grov skadegörelse	66
Djurrättsaktivism	67
Brott mot griftefrid	72
Barnpornografibrott	73
Grovt djurplågeri	77
Starkt straffrättsligt skydd för blåljuspersonal m.m.	79
Våld och hot mot förtroendevalda m.m.	85
Skärpt straff för övergrepp i rättssak	90
Vårdslöshet med hemlig uppgift	92
Införandet av en civilkuragelag	93
Åtgärder mot grov organiserad brottslighet	94
Nödvärn	102
Narkotikabrott	103
Översyn av knivlagen	108
Olovlig körning och rattfylleri	109
Skärpt straff för djursmuggling	114
Utöka antalet EU-brott	115
Preskription	116
Nationalsymboler	120
Flykt från polis	121
Tillträdesförbud	122
Försvarande omständigheter vid bedömning av brottets straffvärde	124
Straffmätning vid flerfaldig brottslighet	126
Förmildrande omständigheter	130
Återfall i brott	132
Påföljder	134
Utvisning	138
Ersättning till frihetsberövade	139

Företagsbot	141
Reservationer	143
1. Skärpta straff för våldsbrott m.m., punkt 2 (SD)	143
2. Skärpta straff för våldsbrott m.m., punkt 2 (C).....	143
3. Misshandel, punkt 3 (SD).....	144
4. Fridskränkingsbrott, punkt 5 (M)	145
5. Fridskränkingsbrott, punkt 5 (SD).....	146
6. Fridskränkingsbrott, punkt 5 (L).....	146
7. Barnfridskränkingsbrott m.m., punkt 6 (C)	147
8. Olaga förföljelse, punkt 7 (L)	147
9. Kränkande fotografering, punkt 8 (L).....	148
10. Kränkningar på internet m.m., punkt 9 (SD)	149
11. Kränkningar på internet m.m., punkt 9 (KD).....	149
12. Uppmaning att begå självmord, punkt 11 (SD)	150
13. Skärpt straff för köp av sexuell handling av barn, punkt 17 (SD)	150
14. Information om sexköpslagen, punkt 19 (C)	151
15. Månggifte, punkt 21 (SD).....	151
16. Inbrottsstöld, punkt 23 (S, V, MP)	152
17. Skärpt straff för stöld med gränsöverskridande inslag, punkt 24 (SD)	152
18. Skärpt straff för grov stöld, punkt 25 (M)	153
19. Ocker, punkt 27 (SD)	153
20. Djurrättsaktivism, punkt 30 (SD)	154
21. Djurrättsaktivism, punkt 30 (C, KD)	155
22. Barnpornografibrott, punkt 32 (C, KD).....	156
23. Grovt djurplågeri, punkt 33 (SD).....	157
24. Skärpt straff för våld mot tjänsteman, punkt 35 (M, L).....	157
25. Rubriceringsfrågor när det gäller hot och våld mot tjänsteman, punkt 36 (SD)	158
26. Nationell handlingsplan för nolltolerans mot hot och våld mot vårdpersonal, punkt 37 (SD).....	158
27. Stärkt straffrättsligt skydd för jägare, punkt 39 (KD).....	159
28. Stärkt straffrättsligt skydd för våld mot lärare m.m., punkt 40 (M)....	159
29. Våld och hot mot förtroendevalda m.m., punkt 41 (SD)	160
30. Införandet av en civilkuragelag, punkt 44 (SD, KD).....	161
31. Ytterligare kriminalisering av förstadier till brott, punkt 46 (L).....	161
32. Förverkande av utbyte från brottslig verksamhet, punkt 47 (SD).....	162
33. Skärpta straff för brott kopplade till kriminella uppgörelser, punkt 48 (S, V, MP)	163
34. Deltagande i kriminell organisation, punkt 49 (SD).....	163
35. Nödvärn, punkt 51 (SD)	164
36. Icke-medicinskt bruk av narkotika, punkt 53 (C)	165
37. Olovlig körning, punkt 55 (M)	165
38. Rattfylleri, punkt 56 (KD)	166
39. Utöka antalet EU-brott, punkt 58 (L).....	167
40. Flykt från polis, punkt 61 (SD).....	167
41. Tillträdesförbud, punkt 62 (S, V, MP).....	168
42. Försvårande omständigheter vid bedömning av brottets straffvärde, punkt 63 (SD)	168
43. Straffmätning vid flerfaldig brottslighet, punkt 64 (S, V, MP).....	170
44. Förmildrande omständigheter, punkt 65 (SD)	170

45. Förmildrande omständigheter, punkt 65 (KD).....	171
46. Återfall i brott, punkt 66 (M).....	172
47. Återfall i brott, punkt 66 (SD)	172
48. Påföljder, punkt 67 (M)	173
49. Påföljder, punkt 67 (SD).....	174
50. Företagsbot, punkt 70 (V).....	175
Särskilda yttranden	176
1. Stärkt straffrättsligt skydd för blåljuspersonal, punkt 34 (S, V, MP).....	176
2. Stärkt straffrättsligt skydd för blåljuspersonal, punkt 34 (SD)	176
3. Skärpt straff för övergrepp i rättssak, punkt 42 (SD).....	176
4. Preskription, punkt 59 (SD).....	177
5. Straffmätning vid flerfaldig brottslighet, punkt 64 (SD)	177
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	178
Motioner från allmänna motionstiden 2018/19	178

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Översyn av den straffrättsliga strukturen

Riksdagen avslår motion

2018/19:509 av Joar Forssell (L) yrkandena 1 och 2.

2. Skärpta straff för våldsbrott m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 1,

2018/19:417 av Christian Carlsson (KD) yrkande 1,

2018/19:887 av Edward Riedl (M) och

2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 10.

Reservation 1 (SD)

Reservation 2 (C)

3. Misshandel

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 29,

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 9 och

2018/19:195 av Johnny Skalin (SD).

Reservation 3 (SD)

4. Omvandlingsterapi

Riksdagen avslår motion

2018/19:530 av Robert Hannah och Arman Teimouri (båda L) yrkande 2.

5. Fridskränkningarsbrott

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:467 av Gulan Avci (L) yrkande 1,

2018/19:735 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 13,

2018/19:2598 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 13,

2018/19:2806 av Jessica Polfjärd m.fl. (M) yrkande 21 och

2018/19:2865 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 1.

Reservation 4 (M)

Reservation 5 (SD)

Reservation 6 (L)

6. Barnfridskränkningarsbrott m.m.

Riksdagen avslår motion

2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 21.

Reservation 7 (C)

7. Olaga förföljelse

Riksdagen avslår motion

2018/19:2598 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 11 och 12.

Reservation 8 (L)

8. Kränkande fotografering

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:536 av Markus Wiechel (SD) yrkande 4 och

2018/19:2598 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 10.

Reservation 9 (L)

9. Kränkningar på internet m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1119 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 28,

2018/19:1780 av Jennie Nilsson (S) och

2018/19:2455 av Tuve Skånberg m.fl. (KD) yrkande 1.

Reservation 10 (SD)

Reservation 11 (KD)

10. Id-kapningar

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:690 av Betty Malmberg (M) yrkande 1 och

2018/19:1020 av Johan Hultberg (M) yrkandena 1 och 2.

11. Uppmaning att begå självmord

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:855 av Per Ramhorn m.fl. (SD) yrkande 18 och

2018/19:2215 av Yasmine Eriksson (SD) yrkandena 1 och 2.

Reservation 12 (SD)

12. Översyn av straffskalorna för sexualbrott

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör göra en översyn av straffskalorna för brott enligt 6 kap. brottsbalken i syfte att skärpa straffen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 4,

2018/19:2598 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 7,

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 41,

2018/19:2843 av Annika Qarlsson m.fl. (C) yrkande 31 och

2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 23.

13. Skärpt straff för våldtäkt

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att

minimistraflet för våldtäkt av normalgraden höjs till fängelse i tre år och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2469 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 3 och

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 40 och bifaller delvis motionerna

2018/19:136 av Adam Martinen m.fl. (SD) yrkande 5,

2018/19:995 av Edward Riedl (M) och

2018/19:2869 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 1.

14. Skärpt straff för sexuellt övergrepp

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att straffminimum för sexuellt övergrepp bör höjas från fängelse i 14 dagar till fängelse i minst sex månader och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motion

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 43.

15. Grovt sexuellt ofredande

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen skyndsamt bör återkomma med ett lagförslag om grovt sexuellt ofredande och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:1896 av Louise Meijer (M) yrkande 1,

2018/19:2598 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 8 och

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 42.

16. Skärpt straff för sexuellt ofredande

Riksdagen avslår motion

2018/19:1896 av Louise Meijer (M) yrkande 2.

17. Skärpt straff för köp av sexuell handling av barn

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:136 av Adam Martinen m.fl. (SD) yrkande 6 och

2018/19:1921 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 3.

Reservation 13 (SD)

18. Fråga om gradindelning av köp av sexuell handling och köp av sexuell tjänst

Riksdagen avslår motion

2018/19:1921 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 2.

19. Information om sexköpslagen

Riksdagen avslår motion

2018/19:2843 av Annika Qarlsso m.fl. (C) yrkande 25.

Reservation 14 (C)

20. Kriminalisering av köp av sexuell tjänst utomlands

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:714 av Sanne Lennström (S),

2018/19:954 av Lawen Redar (S) yrkande 1 och

2018/19:1044 av Lawen Redar (S).

21. Månggifte

Riksdagen avslår motion

2018/19:1119 av Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) yrkande 21.

Reservation 15 (SD)

22. Egenmäktighet med barn

Riksdagen avslår motion

2018/19:1599 av Runar Filper (SD) yrkande 2.

23. Inbrottsstöld

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att inbrottsstöld, med ett minimistraff om fängelse i ett år, ska införas som en ny brottsrubricering i brottsbalken och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 47 och bifaller delvis motion

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 7.

Reservation 16 (S, V, MP)

24. Skärpt straff för stöld med gränsöverskridande inslag

Riksdagen avslår motion

2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 8.

Reservation 17 (SD)

25. Skärpt straff för grov stöld

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1952 av Lars Hjalmered (M) och

2018/19:2870 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 2.

Reservation 18 (M)

26. Skärpt straff för ringa stöld m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:760 av Boriana Åberg (M) yrkande 1 och

2018/19:1867 av Boriana Åberg (M).

27. Ocker

Riksdagen avslår motion

2018/19:981 av Mikael Eskilander m.fl. (SD) yrkande 15.

Reservation 19 (SD)

28. Bokföringsbrott

Riksdagen avslår motion

2018/19:2858 av Solveig Zander och Eskil Erlandsson (båda C)
yrkandena 1 och 2.

29. Grov skadegörelse

Riksdagen avslår motion

2018/19:763 av Boriana Åberg (M).

30. Djurrättsaktivism

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:82 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 2,

2018/19:847 av Betty Malmberg (M) yrkande 2,

2018/19:893 av Cecilia Widegren (M) yrkande 1,

2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 69,

2018/19:2481 av Kristina Yngwe (C) yrkandena 1 och 2 samt

2018/19:2706 av Mikael Larsson och Daniel Bäckström (båda C).

Reservation 20 (SD)

Reservation 21 (C, KD)

31. Brott mot griftefrid

Riksdagen avslår motion

2018/19:2640 av Ellen Juntti (M).

32. Barnpornografibrott

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2469 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 5 och

2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 25.

Reservation 22 (C, KD)

33. Grovt djurplågeri

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:332 av Markus Wiechel och Richard Jomshof (båda SD)
yrkande 7,

2018/19:1290 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD) yrkande 11 och

2018/19:2846 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2.

Reservation 23 (SD)

34. Stärkt straffrättsligt skydd för blåljuspersonal

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag om stärkt

straffrättsligt skydd för blåljuspersonal och tillkännager detta förregeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2596 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 8 i denna del,
2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 27 och
2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 17 i denna del och
bifaller delvis motionerna
2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 26,
2018/19:922 av Sten Bergheden (M) yrkande 2 och
2018/19:1300 av Denis Begic och Matilda Ernkrans (båda S).

35. Skärpt straff för våld mot tjänsteman

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2596 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 8 i denna del och
2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 17 i denna del.

Reservation 24 (M, L)

36. Rubriceringsfrågor när det gäller hot och våld mot tjänsteman

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 27 och
2018/19:2971 av Christian Carlsson (KD) yrkande 2.

Reservation 25 (SD)

37. Nationell handlingsplan för nolltolerans mot hot och våld mot vårdpersonal

Riksdagen avslår motion

2018/19:855 av Per Ramhorn m.fl. (SD) yrkande 47.

Reservation 26 (SD)

38. Våld mot tjänstedjur

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:114 av Magnus Persson (SD),
2018/19:332 av Markus Wiechel och Richard Jomshof (båda SD)
yrkande 6 och
2018/19:1142 av Elin Lundgren och Kristina Nilsson (båda S).

39. Stärkt straffrättsligt skydd för jägare

Riksdagen avslår motion

2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 1.

Reservation 27 (KD)

40. Stärkt straffrättsligt skydd för våld mot lärare m.m.

Riksdagen avslår motion

2018/19:2824 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 1.

*Reservation 28 (M)***41. Våld och hot mot förtroendevalda m.m.**

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 10,

2018/19:435 av Markus Wiechel och Sara Seppälä (båda SD) yrkandena 1 och 2,

2018/19:1013 av Lotta Finstorp (M),

2018/19:1166 av Heléne Björklund m.fl. (S) och

2018/19:1303 av Heléne Björklund m.fl. (S).

*Reservation 29 (SD)***42. Skärpt straff för övergrepp i rättssak**

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om skärpt straff för övergrepp i rättssak och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:886 av Edward Riedl (M),

2018/19:1825 av Jan Ericson (M),

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 39 och

2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 14 och bifaller delvis motion

2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 1.

43. Vårdslöshet med hemlig uppgift

Riksdagen avslår motion

2018/19:398 av Markus Wiechel (SD).

44. Införandet av en civilkuragelag

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:130 av Adam Marttinen m.fl. (SD),

2018/19:331 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD) och

2018/19:2463 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 9.

*Reservation 30 (SD, KD)***45. Åtgärder mot grov organiserad brottslighet**

Riksdagen avslår motion

2018/19:1650 av John Weinerhall (M) yrkande 7.

46. Ytterligare kriminalisering av förstadier till brott

Riksdagen avslår motion

2018/19:2589 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 9.

*Reservation 31 (L)***47. Förverkande av utbyte från brottslig verksamhet**

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 3 och
2018/19:1864 av Boriana Åberg (M).

Reservation 32 (SD)

48. Skärpta straff för brott kopplade till kriminella uppgörelser

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att straffen bör skärpas avsevärt för brott kopplade till kriminella uppgörelser och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2589 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 7,
2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 30 och
2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 1 och
bifaller delvis motionerna
2018/19:1551 av Lars Hjälmered (M) och
2018/19:1650 av John Weinerhall (M) yrkande 5.

Reservation 33 (S, V, MP)

49. Deltagande i kriminell organisation

Riksdagen avslår motion

2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 4.

Reservation 34 (SD)

50. Förbud mot skyddsvästar

Riksdagen avslår motion

2018/19:476 av Allan Widman (L).

51. Nödvärn

Riksdagen avslår motion

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 30.

Reservation 35 (SD)

52. Skärpt straff för den som överlåter narkotika till andra

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om skärpt straff för den som överlåter narkotika till andra, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 34 och
bifaller delvis motionerna
2018/19:885 av Edward Riedl (M) och
2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 15.

53. Icke-medicinskt bruk av narkotika

Riksdagen avslår motion

2018/19:2444 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 11.

Reservation 36 (C)

54. Översyn av knivlagen

Riksdagen avslår motion
2018/19:880 av Sten Bergheden (M).

55. Olovlig körning

Riksdagen avslår motionerna
2018/19:199 av Johnny Skalin (SD),
2018/19:859 av Edward Riedl (M) och
2018/19:2901 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 28.

Reservation 37 (M)

56. Rattfylleri

Riksdagen avslår motionerna
2018/19:202 av Johnny Skalin (SD),
2018/19:316 av Hans Eklind (KD),
2018/19:657 av Maria Malmer Stenergard (M),
2018/19:1535 av Lotta Olsson (M) och
2018/19:2734 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD) yrkandena 11 och 13.

Reservation 38 (KD)

57. Skärpt straff för djursmuggling

Riksdagen avslår motion
2018/19:1851 av Jan Ericson (M).

58. Utöka antalet EU-brott

Riksdagen avslår motion
2018/19:2589 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 5.

Reservation 39 (L)

59. Preskription

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att preskriptionen av vissa sexualbrott bör avskaffas respektive förlängas och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 44 och
bifaller delvis motionerna

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 13,

2018/19:751 av Hans Hoff (S),

2018/19:769 av Boriana Åberg (M),

2018/19:1030 av Hillevi Larsson (S),

2018/19:1534 av Lotta Olsson (M),

2018/19:2598 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 9,

2018/19:2843 av Annika Qarlsso m.fl. (C) yrkande 32 och

2018/19:2869 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 4.

60. Nationalsymboler

Riksdagen avslår motion

2018/19:446 av Markus Wiechel (SD) yrkande 3.

61. Flykt från polis

Riksdagen avslår motion

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 28.

Reservation 40 (SD)

62. Tillträdesförbud

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen skyndsamt ska återkomma till riksdagen med ett lagförslag om tillträdesförbud till butiker och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 8,

2018/19:150 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 2,

2018/19:2596 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 14 och

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 51,

bifaller delvis motionerna

2018/19:670 av Jörgen Berglund (M) och

2018/19:760 av Borian Åberg (M) yrkande 3 och

avslår motion

2018/19:1428 av Alexandra Anstrell (M).

Reservation 41 (S, V, MP)

63. Försvarande omständigheter vid bedömning av brottets straffvärde

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 20 och

2018/19:735 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 12.

Reservation 42 (SD)

64. Straffmätning vid flerfaldig brottslighet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör föreslå ändringar i strafflagstiftningen i syfte att åstadkomma en skärpt straffmätning vid flerfaldig brottslighet och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:417 av Christian Carlsson (KD) yrkande 4,

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 48,

2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 17 och

2018/19:2870 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 3 och

bifaller delvis motionerna

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 17 och

2018/19:1650 av John Weinerhall (M) yrkande 6.

Reservation 43 (S, V, MP)

65. Förmildrande omständigheter

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 22,

2018/19:417 av Christian Carlsson (KD) yrkande 3 och

2018/19:2469 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1.2.

Reservation 44 (SD)

Reservation 45 (KD)

66. Återfall i brott

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 16,

2018/19:881 av Sten Bergheden (M),

2018/19:1550 av Lars Hjalmered (M) och

2018/19:2870 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 4.

Reservation 46 (M)

Reservation 47 (SD)

67. Påföljder

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:131 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 4,

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 15,

2018/19:1272 av David Josefsson (M),

2018/19:1868 av Borianana Åberg (M) och

2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 17.

Reservation 48 (M)

Reservation 49 (SD)

68. Utvisning

Riksdagen avslår motion

2018/19:489 av Robert Hannah (L).

69. Ersättning till frihetsberövade

Riksdagen avslår motion

2018/19:267 av Richard Jomshof (SD) yrkandena 1 och 2.

70. Företagsbot

Riksdagen avslår motion

2018/19:237 av Tony Haddou m.fl. (V) yrkande 2.

Reservation 50 (V)

Stockholm den 4 april 2019

På justitieutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Petter Löberg (S), Adam Marttinen (SD), Maria Strömkvist (S), Linda Westerlund Snecker (V), Louise Meijer (M), Katja Nyberg (SD), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S), Juno Blom (L), Henrik Vinge (SD), Ingemar Kihlström (KD), Josefin Malmqvist (M), Jonny Cato Hansson (C) och Karolina Skog (MP).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet ca 180 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2018/19 om straffrättsliga frågor. Yrkandena rör bl.a. åtgärder mot grov organiserad brottslighet, skärpta straff för sexualbrott, djurrättsaktivism och preskription. Yrkandena finns i bilaga 1.

Utskottets överväganden

Översyn av den straffrättsliga strukturen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en översyn av straffsystemets utformning.

Motionen

I motion 2018/19:509 av Joar Forssell (L) yrkande 1 begärs en utredning av straffsystemets utformning och omfattning. I yrkande 2 i samma motion anförs att utredningen även bör omfatta möjligheterna till och konsekvenserna av ett utökat skadeståndssystem. Motionären anför att det i större utsträckning borde ifrågasättas hur många handlingar som bör bestraffas och på vilket sätt.

Bakgrund

Pågående arbete

En särskild utredare fick den 31 mars 2011 i uppdrag att bl.a. kartlägga det straffsanktionerade områdets utveckling sedan brottsbalkens (BrB) ikraftträdande samt områdets nuvarande omfattning och struktur. I uppdraget ingick även att analysera och ta ställning till vilka kriterier som bör gälla för att kriminalisering ska anses vara befogad. Vidare skulle utredaren analysera om det går att vara mer återhållsam med användningen av straffrätt på olika områden, främst inom specialstraffrätten, och hur detta i så fall bör uppnås samt att peka ut sådana områden och metoder. Uppdraget redovisades den 12 juni 2013 i betänkandet Vad bör straffas (SOU 2013:38).

Utredningen föreslog fem kriterier som ska vara uppfyllda för att kriminalisering ska komma i fråga. Kriterierna har sin utgångspunkt i det som kännetecknar de gärningar som utan tvekan omfattas av kärnstraffrätten. Beteenden som inte innefattar sådana kännetecken, eller som gör det i mindre mån, bör lämnas utanför straffrätten.

Utredningens kriterier för kriminalisering kan sammanfattas enligt följande (se s. 19 f. i betänkandet som nämns ovan):

1. Det tänkta straffbudet måste avse ett identifierat och konkretiserat intresse som är skyddsvärt (godtagbart skyddsintresse).
2. Det beteende som avses bli kriminaliserat måste kunna orsaka skada eller fara för skada på skyddsintresset.
3. Endast den som har visat skuld – varit klandervärd – bör träffas av straffansvar, vilket innebär att kriminaliseringen inte får äventyra tillämpningen av skuldprincipen.

4. Det får inte finnas något tillräckligt värdefullt motstående intresse.
5. Det får inte finnas någon alternativ metod som är tillräckligt effektiv för att komma till rätta med det oönskade beteendet. De överväganden som bör göras i fråga om detta kriterium är följande:
 - a. Finns det redan en handlingsdirigerande regel som är tillräckligt effektiv för att motverka det oönskade beteendet?
 - b. Om en handlingsdirigerande regel behöver införas – kan beteendet motverkas tillräckligt effektivt med en regel som inte är repressiv, t.ex. en civilrättslig regel om skadestånd? (Med repressiv regel avses här en metod, med vilken staten styr medborgarnas beteenden genom någon form av tvång, som initieras av staten.)
 - c. Om det är nödvändigt att införa en repressiv handlingsdirigerande regel för att motverka det oönskade beteendet ska i första hand vite, sanktionsavgift eller återkallelse av tillstånd övervägas. Straff bör väljas i sista hand.

Ett sätt att minska användningen av straffrätt är enligt utredaren att avkriminalisera beteenden som i dag är straffbelagda. Med avkriminalisering avses att straffsanktioneringen av ett beteende tas bort utan att ersättas med någon annan repressiv sanktion (ren avkriminalisering).

Ett annat sätt att minska användningen av straffrätt är att depenalisera. Med depenalisering – eller sanktionsväxling, som är det begrepp utredningen använder i sina överväganden – avses att straffsanktionen byts ut mot en annan sanktion av repressiv karaktär (skenbar avkriminalisering). Vid överväganden om sanktionsväxling är huvudfrågan om man med den alternativa sanktionen kan uppnå minst lika bra verkan mot det oönskade beteendet som med straff. De repressiva metoder som kan komma i fråga att ersätta straff med är främst sanktionsavgifter, vitesförelägganden och vitesförbud samt återkallelse av tillstånd. Som samlad beteckning för dessa sanktioner använder utredningen begreppet administrativa sanktioner.

I fråga om vilka överväganden som bör göras inför valet av repressiv metod och hur sanktionerna kan eller bör utformas anförde utredningen bl.a. följande (s. 23 i SOU 2013:38):

De beteenden som i första hand bör komma i fråga att motverka med administrativa sanktioner är sådana överträdelse som kan betecknas som ringa eller av s.k. normalgrad och där straffsanktionen i dag är begränsad till enbart böter eller penningböter.

Vid valet av repressiv metod bör vidare metodernas olika funktioner och syften beaktas, liksom vilken metod som framstår som mest effektiv. Effektivitetshänsynen kan avse både vilken metod som har bäst förmåga att avhålla från det oönskade beteendet och vilken metod som innebär lämpligast resursanvändning. Exempelvis bör en administrativ sanktion ofta kunna ha en mer effektiv avhållande verkan än straff när det gäller överträdelse som i stor utsträckning begås inom ramen för en juridisk persons verksamhet. Vidare kan det, på områden där överträdelse i stor utsträckning upptäcks och utreds av en annan myndighet än de brottsutredande myndigheterna, innebära en lämpligare resursanvändning att låta denna också sanktionera överträdelse.

Betänkandet bereds i Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening finns det inte skäl för riksdagen att nu ta något sådant initiativ som motionären efterfrågar. Motion 2018/19:509 yrkandena 1 och 2 avstyrks därmed.

Skärpta straff för våldsbrott m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skärpta straff för bl.a. vålds- och sexualbrott.

Jämför reservation 1 (SD) och 2 (C).

Motionerna

I vissa motioner begärs i olika utsträckning en mer allmän höjning av straffnivån för främst vålds- och sexualbrott.

I kommittémotion 2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 1 anförs att det bör göras en generell översyn av brottsbalkens tredje kapitel i syfte att höja såväl straffminimum som straffmaximum. I motion 2018/19:887 av Edward Riedl (M) anförs att regeringen bör överväga att skärpa straffpåföljden för grova våldsbrott. Enligt motion 2018/19:417 av Christian Carlsson (KD) yrkande 1 bör minimistraffet för vålds- och sexualbrott höjas. I kommittémotion 2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 10 begärs ett tillkännagivande om skärpta straff för sexualbrott, brott mot barn, mord och andra grova våldsbrott. Enligt motionärerna bör även minimistraffet för vissa grova brott höjas.

Bakgrund

Pågående arbete m.m.

En straffmättningsreform som beslutades 2010 syftade till att höja straffen för allvarliga våldsbrott. Reformen har i de flesta fall fått ett otillräckligt genomslag, och den lagstiftningsmetod som kom till användning har kritiserats.

Regeringen överlämnade den 14 februari 2017 en proposition till riksdagen om skärpta straffskalor för vissa allvarliga våldsbrott (prop. 2016/17:108). Förslagen innebär att syftet med 2010 års reform bättre förverkligas genom att straffskalorna skärps för vissa allvarliga våldsbrott.

I propositionen föreslår regeringen bl.a. följande höjningar av minimistraff:

- Minimistraffet för grov misshandel ska höjas från fängelse i ett år till fängelse i ett år och sex månader. För synnerligen grov misshandel ska minimistraffet höjas från fängelse i fyra år till fängelse i fem år.
- Minimistraffet för grovt rån ska höjas från fängelse i fyra år till fängelse i fem år.
- Minimistraffet för grov utpressning ska höjas från fängelse i ett år till fängelse i ett år och sex månader.
- Minimistraffet för grovt olaga hot ska höjas från fängelse i sex månader till fängelse i nio månader.
- Minimistraffet för grovt olaga tvång ska höjas från fängelse i sex månader till fängelse i nio månader.

De nya reglerna trädde i kraft den 1 juli 2017 (prop. 2016/17:108 Straffskalorna för vissa allvarliga våldsbrott, bet. 2016/17:JuU14, rskr. 2016/17:232).

I promemorian Livstidsstraff för mord (Ds 2017:38) föreslås att livstids fängelse pekats ut som normalstraff för mord. Först om omständigheterna inte påkallar ett livstidsstraff ska det vara möjligt att välja ett tidsbestämt straff. Lagändringen bör leda till en väsentlig ökning av användningen av livstidsstraffet. Tanken är att de mord som har ett mycket högt straffvärde, men som ändå leder till ett tidsbestämt straff, i fortsättningen ska bestraffas med livstids fängelse. Det kan förutses att en majoritet av de personer som döms till fängelse för mord kommer att dömas till livstids fängelse. Promemorian har remissbehandlats och bereds för närvarande i Regeringskansliet. En proposition har aviserats till juni 2019.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade i betänkande 2014/15:JuU14 motioner om skärpta straff för våldsbrott liknande de nu aktuella (s. 62 f.). Utskottet anförde att Utredningen om skärpta straff för allvarliga våldsbrott i mars 2014 lämnade betänkandet Straffskalorna för allvarliga våldsbrott (SOU 2014:18). I betänkandet föreslås att straffen för vissa allvarliga våldsbrott skärps. Utskottet anförde att det är angeläget att utredningens lagförslag genomförs så snart som möjligt. Utskottet föreslog att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande om att regeringen senast den 1 oktober 2015 skulle återkomma till riksdagen med förslag om att genomföra de lagförslag som framförs i betänkandet Straffskalorna för allvarliga våldsbrott. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:138).

Frågor om skärpta straff för våldsbrott behandlades även av utskottet i betänkande 2015/16:JuU18 (s. 65 f.). Utskottet såg då, med beaktande av att regeringen avsåg att lämna en proposition om straffskalorna för allvarliga våldsbrott under 2016, inte något behov av ytterligare tillkännagivanden om straffskärpningar m.m., utan motionerna avstyrktes. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2015/16:196).

Det ovan nämnda tillkännagivandet har ansetts slutbehandlat i propositionen Straffskalorna för vissa allvarliga våldsbrott (prop. 2016/17:108). Ett motionsyrkande om ytterligare höjningar av straffskalorna för de brottstyper som omfattades av lagförslaget om skärpta straff för bl.a. grov misshandel behandlades då även av utskottet i betänkande 2016/17:JuU14. Utskottet anförde att de höjningar av minimistraffen som föreslogs i den behandlade propositionen var väl avvägda och avstyrkte därför motionen.

Riksdagen följde utskottet (rskr. 2016/17:232).

Utskottets ställningstagande

Det är viktigt att samhället kraftfullt markerar mot grova brott. Utskottet noterar att straffen för vissa allvarliga våldsbrott skärptes 2017 och att man just nu i Regeringskansliet bereder en lagändring som tydliggör att straffet för mord som huvudregel ska vara livstids fängelse. Utskottet ser mot denna bakgrund inte anledning för riksdagen att ta några sådana initiativ till mer allmänna straffskärpningar som motionärerna efterfrågar. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2018/19:136 (SD) yrkande 1, 2018/19:417 (KD) yrkande 1, 2018/19:887 (M) och 2018/19:2861 (C) yrkande 10.

Misshandel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om dels användning av farliga laserpekare, dels misshandel av gravida.

Jämför reservation 3 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:136 av Adam Martinen m.fl. (SD) yrkande 9 begärs skärpt straff för misshandel av gravida. Enligt motionärerna bör misshandel av en gravid kvinna alltid rubriceras som grov misshandel, och om graviditeten avbryts till följd av misshandeln eller fostret skadas ska detta anses försvårande vid bedömningen av straffvärdet. Ett liknande yrkande framförs i motion 2018/19:195 av Johnny Skalin (SD).

Enligt kommittémotion 2018/19:132 av Adam Martinen m.fl. (SD) yrkande 29 bör straffet för illegal användning av farliga lasrar skärpas. Enligt motionärerna bör användning av farliga laserpekare mot andra människor klassas som synnerligen grov misshandel.

Bakgrund

Gällande rätt

Enligt 3 kap. 5 § brottsbalken döms den som tillfogar en annan person kroppsskada, sjukdom eller smärta eller försätter honom eller henne i vanmakt eller något annat sådant tillstånd, för *misshandel* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader. Enligt 3 kap. 8 § brottsbalken döms den som av oaktsamhet orsakar en annan person sådan kroppsskada eller sjukdom som inte är ringa, för *vållande till kroppsskada eller sjukdom* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brott som avses i 5 § att anse som grovt, döms för *grov misshandel* till fängelse i lägst ett år och sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen var livsfarlig eller om gärningsmannen har tillfogat en svår kroppsskada eller allvarlig sjukdom eller annars visat särskild hänsynslöshet eller råhet (3 kap. 6 § första stycket). Enligt andra stycket i samma paragraf döms, om brottet är att anse som synnerligen grovt, för *synnerligen grov misshandel* till fängelse i lägst fem och högst tio år. Vid bedömningen av om brottet är synnerligen grovt ska det särskilt beaktas om kroppsskadan är bestående, om gärningen har orsakat synnerligt lidande eller om gärningsmannen har visat synnerlig hänsynslöshet.

Bestämmelsen i 3 kap. 6 § brottsbalken ändrades senast genom en lagändring som trädde i kraft den 1 juli 2017 (prop. 2016/17:108, bet. 2016/17:JuU14, rskr. 2016/17:232). Ändringen innebar bl.a. att minimistrafvet för grov misshandel höjdes från fängelse i ett år till fängelse i ett år och sex månader. För synnerligen grov misshandel höjdes minimistrafvet från fängelse i fyra år till fängelse i fem år. Vidare infördes brottsbeteckningen synnerligen grov misshandel i brottsbalken.

Enligt 5 kap. 9 § strålskyddsförordningen (2018:506), som trädde i kraft den 1 juni 2018, krävs tillstånd för att förvärva, inneha, använda, upplåta, överlåta, tillverka eller till Sverige föra in starka laserpekare (laserklass 3R, 3B eller 4 enligt svensk standard SS EN 60825-1, utgåva 4, 2007). Enligt 11 § i samma kapitel får tillstånd endast ges till den som behöver laserpekaren för ett godtagbart ändamål och endast om det skäligen kan antas att laserpekaren inte kommer att missbrukas. Straffet för den som med uppsåt eller av oaktsamhet inte innehaft tillstånd är enligt strålskyddslagen (2018:396) böter eller fängelse i högst två år.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade i betänkande 2014/15:JuU14 (s. 18 f.) motionsyrkanden om användning av farliga laserpekare och misshandel av gravida. Utskottet anförde att det var en fråga för domstolarna att avgöra om skador som vållats av en laserpekare ska bedömas som synnerligen grov misshandel. Enligt utskottets uppfattning gav gällande bestämmelser om bl.a. grov misshandel och synnerligen grov misshandel domstolarna tillräckligt utrymme för att vid bedömningen av en gärnings straffvärde beakta den omständigheten att

gärningen riktat sig mot en gravid kvinna. Utskottet avstyrkte därför motionsyrkandena. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:138).

Utskottet har därefter behandlat yrkanden om misshandel av gravida kvinnor liknande de nu aktuella förenklade.

Försvarsutskottet behandlade i betänkande 2016/17:FöU9 (s. 10 f.) två motionsyrkanden om farliga laserpekare. Utskottet konstaterade att en adekvat straffpåföljd redan finns reglerad, varför utskottet för tillfället inte såg något behov av att vidta ytterligare åtgärder. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:177).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning att gällande bestämmelser om bl.a. grov misshandel och synnerligen grov misshandel ger domstolarna tillräckligt utrymme för att vid bedömningen av en gärnings straffvärde beakta den omständigheten att gärningen riktat sig mot en gravid kvinna. Likaså anser utskottet fortfarande att det är en fråga för domstolarna att avgöra om skador som vållats av en laserpekare ska bedömas som grov misshandel. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 2018/19:136 (SD) yrkande 9, 2018/19:195 (SD) och 2018/19:132 (SD) yrkande 29.

Omvandlingsterapi

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att kriminalisera omvandlingsterapi.

Motionen

I motion 2018/19:530 av Robert Hannah och Arman Teimouri (båda L) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att kriminalisera utövandet av omvandlingsterapi. Motionärerna skriver att omvandlingsterapi, som handlar om att ”omvandla” personer som identifierar sig som homo- eller bisexuella personer till heterosexuella, fördöms av både FN:s världshälsoorganisation och erkända medicinska och psykologiska institutioner som verkningslös och kränkande för de utsatta. Enligt motionerna blir denna typ av omvandlingsterapi tyvärr allt vanligare i Sverige. I många europeiska länder pågår en diskussion om förbud, och motionärerna anser att en särskild straffbestämmelse skulle hjälpa många utsatta och uppger samtidigt att bestämmelsen om olaga tvång inte är tillräcklig.

Bakgrund

Gällande rätt

Enligt 4 kap. 4 § brottsbalken ska den som genom misshandel eller annars med våld eller genom hot om brottslig gärning tvingar någon att göra, tåla eller underlåta något dömas för olaga tvång till böter eller fängelse i högst två år. Om någon med sådan verkan utövar tvång genom hot att åtala eller ange någon annan för brott eller att lämna menligt meddelande om någon annan, döms också för olaga tvång, om tvånget är otillbörligt.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade en motion om att kriminalisera utövandet av omvandlingsterapi i betänkande 2017/18:JuU14 (s. 18 f.). Utskottet anförde då att det inte var berett att ta något initiativ med anledning av vad som anfördes i motionen. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:240).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning och är inte berett att ta något initiativ med anledning av vad som anförs i motionen om att kriminalisera omvandlingsterapi. Utskottet avstyrker därmed motion 2018/19:530 (L) yrkande 2.

Fridskränkingsbrott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skärpta straff för bl.a. grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning. Riksdagen avslår även ett motionsyrkande om en särskild straffbestämmelse för barnfridskränkning respektive misshandel av barn.

Jämför reservation 4 (M), 5 (SD), 6 (L) och 7 (C).

Motionerna

I motion 2018/19:467 av Gulan Avci (L) yrkande 1 begärs att minimistraffet för grov kvinnofridskränkning ska höjas till ett års fängelse. I kommittémotion 2018/19:2598 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 13 begärs att minimistraffet för grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning ska höjas till ett års fängelse. Även i kommittémotion 2018/19:2806 av Jessica Polfjärd m.fl. (M) yrkande 21 begärs det en sådan straffskärpning. Enligt kommittémotion 2018/19:2865 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 1 bör minimi- som maximistraffen för grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning skärpas till ett års respektive tio års fängelse. Enligt kommittémotion 2018/19:735 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 13 bör straffen för grov

kvinnofridskränkning och vissa andra brott som är särskilt knutna till våld mot kvinnor skärpas.

I kommittémotion 2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 21 begär motionärerna ett ökat skydd för barn. Motionärerna vill införa ett särskilt barnfridskränkingsbrott för dem som begår många mindre allvarliga brott mot ett barn. Barnfridskränkingsbrottet bör leda till strängare straff än andra fridskränkingsbrott. Motionärerna anser även att ett nytt barnmisshandelsbrott som inkluderar såväl fysisk som psykisk misshandel bör införas i brottsbalken.

Bakgrund

Gällande rätt

Straffen för grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning skärptes den 1 juli 2013. Enligt 4 kap. 4 a § brottsbalken döms den som begår brottsliga gärningar enligt 3, 4, 6 eller 12 kap. brottsbalken eller enligt 24 § lagen (1988:688) om kontaktförbud mot en närstående eller tidigare närstående person för *grov fridskränkning* till fängelse i lägst nio månader och högst sex år. En förutsättning för att brottet ska kvalificeras som grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning är att var och en av gärningarna utgjort ett led i en upprepad kränkning av personens integritet och att gärningarna varit ägnade att allvarligt skada personens självkänsla.

Om gärningar som anges i första stycket har begåtts av en man mot en kvinna som han är eller har varit gift med eller som han bor eller har bott tillsammans med under äktenskapsliknande förhållanden, ska han i stället dömas för *grov kvinnofridskränkning* till samma straff.

I 3 kap. 5 § brottsbalken föreskrivs att den som tillfogar en annan person kroppsskada, sjukdom eller smärta eller försätter honom eller henne i vanmakt eller något annat sådant tillstånd döms för *misshandel* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader. Av kommentaren till 3 kap. 5 § brottsbalken framgår att (se Bäcklund m.fl., Brottsbalken, april 2018, Zeteo, kommentaren till 3 kap. 5 §) rekvisitet sjukdom också inbegriper psykisk sjukdom och psykisk invaliditet. Under sjukdom faller också sådant psykiskt lidande som medför en medicinskt påvisbar effekt, t.ex. en psykisk chock.

Pågående arbete m.m.

Brottsförebyggande rådet (Brå) fick i regleringsbrevet för budgetåret 2017 i uppdrag bl.a. att analysera hur strafftiderna för grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning har utvecklats, mot bakgrund av den straffskärpning som trädde i kraft 2013. Uppdraget redovisades i oktober 2018 i promemorian Effekter av straffskärpningen för fridskränkingsbrott. Brå anför i promemorian bl.a. följande (s. 8):

När det gäller strafftiderna för de gärningspersoner som fått huvudpåföljden fängelse har lagändringen haft en tydlig effekt. Den andel som dömts till minst nio månaders fängelse, istället för sex månader, har ökat kraftigt:

- Den andel av de fängelsedomda för grov kvinnofridskränkning som dömts till minst nio månaders fängelse har ökat från cirka 54 till 94 procent.
- Den andel av de fängelsedomda för grov fridskränkning som dömts till minst nio månaders fängelse har ökat från cirka 58 till 94 procent.

Detta har även bidragit till att den genomsnittligt utdömda strafftiden för dessa typer av brott har ökat. I genomsnitt handlar det om en ökning av strafftiden på cirka två månader, för bägge brottstyper.

- Den genomsnittliga strafftiden för grov kvinnofridskränkning har ökat från i genomsnitt 10,2 månader (median 10 månader) till 12,1 månader (median 12 månader).
- Den genomsnittliga strafftiden för grov fridskränkning har ökat från i genomsnitt 11,9 månader (median 10 månader) till 13,8 månader (median 12 månader).

Enligt Brå är trenden således att det för brott begångna efter lagändringen blivit vanligare med längre fängelsestraff, såväl för grov kvinnofridskränkning som för grov fridskränkning.

Brå fick i regleringsbrevet för 2017 även i uppdrag att studera utvecklingen av grov kvinnofridskränkning och analysera orsakerna till det minskade antalet anmälda, uppklarade och lagförda brott. I uppdraget ingår att belysa om utvecklingen kan ha påverkats av hur bestämmelsen tillämpas i olika delar av rättskedjan, användningen av andra närliggande brottsrubriceringar eller förändringar i anmälningsbenägenheten eller den faktiska utsattheten för dessa brott. Brå ska även i möjligaste mån analysera om den observerade utvecklingen och orsakerna till utvecklingen även gäller grov fridskränkning. Uppdraget ska redovisas senast den 14 juni 2019 (Ju2018/04526/KRIM).

Barnrättighetsutredningen lämnade i betänkandet Barnkonventionen blir svensk lag (SOU 2016:19) förslag på en lag om inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), samt en rad åtgärder som behöver vidtas vid en inkorporering, liksom ett antal författningsförslag i övrigt för att stärka barnets rättigheter i svensk lagstiftning, bl.a. en ny straffbestämmelse om misshandel av barn.

Den 20 mars 2018 överlämnade regeringen proposition 2017/18:186 Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter till riksdagen. Regeringen föreslår i propositionen en lag om inkorporering av barnkonventionen. Regeringen anför att barnkonventionen genom inkorporeringen ges ställning som svensk lag, vilket innebär ett förtydligande av att rättstillämparna i mål och ärenden ska tolka svenska bestämmelser i förhållande till barnkonventionen.

Regeringen uppger vidare bl.a. att det vid sidan av en inkorporering krävs en fortsatt transformering av barnkonventionens bestämmelser i nationell rätt för att barnkonventionen ska få genomslag.

Riksdagen sa ja till regeringens förslag. Riksdagen beslutade även om ett tillkännagivande om att regeringen ska följa upp att konventionen följs och används i enlighet med svensk rätt. Lagändringarna börjar gälla den 1 januari 2020 (bet. 2017/18:SoU25, rskr. 2017/18:389).

Regeringen utsåg i mars 2018 en särskild utredare som ska kartlägga och belysa hur svensk lagstiftning och praxis överensstämmer med FN:s konvention om barnets rättigheter. Regeringen uppger att kartläggningen har som mål att ge stöd i det fortsatta arbetet med att överföra barnkonventionens bestämmelser inom olika rättsområden. Uppdraget ska redovisas senast den 15 november 2019 (dir. 2018:20).

Regeringskansliet har informerat om att frågan om att införa av ett barnmisshandelsbrott fortfarande bereds.

Tidigare utskottsbehandling

Motioner om att skärpa straffen för grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning har behandlats ett flertal gånger, bl.a. våren 2016 (bet. 2015/16:JuU18 s. 28 f.). Utskottet var då inte berett att ställa sig bakom förslagen om straffskärpningar. Däremot föreslog utskottet att det skulle göras en utvärdering av straffskärpningen 2013 för att se om den fått avsedd effekt. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2015/16:196).

Utskottet valde i samma betänkande liksom tidigare att inte ställa sig bakom förslaget om att införa ett nytt barnfridskränkingsbrott i brottsbalken.

Utskottet har därefter behandlat motionsyrkanden om skärpta straff för fridskränkning förenklat.

Vad gäller yrkandet om att införa ett barnmisshandelsbrott anförde utskottet i betänkande 2014/15:JuU14 (s. 18 f.) att begreppet "sjukdom" i brottsbalkens bestämmelse om misshandel inbegriper psykisk sjukdom och psykisk invaliditet. Under sjukdom faller också sådant psykiskt lidande som medför en medicinskt påvisbar effekt, t.ex. en psykisk chock. Utskottet ansåg att den nuvarande regleringen var väl avvägd. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:138).

När utskottet senast behandlade ett motionsyrkande om att införa en särskild bestämmelse i brottsbalken om misshandel mot barn konstaterade man bl.a. att förslaget i SOU 2016:19 om att införa en straffbestämmelse om misshandel av barn bereddes inom Regeringskansliet (bet. 2017/18:JuU14 s. 12 f.). Dessutom skulle en eventuell inkorporering av FN:s barnkonvention innebära ett tydligare krav på att rättstillämparna i mål och ärenden ska tolka svenska bestämmelser i förhållande till barnkonventionen, vilket kunde förväntas bidra till att barn i högre grad hamnar i fokus i de situationer som gäller barn. Regeringen hade vidare uppgett att det vid sidan av en inkorporering kommer att krävas fortsatt transformering av barnkonventionens bestämmelser i nationell rätt för att barnets rättigheter ska få önskat genomslag. Enligt utskottets mening borde beredningen av tillkommande arbete inte föregripas, och det fanns därför inte skäl för riksdagen att då ta något sådant

initiativ som motionärerna efterfrågade, varför motionen avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:240).

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som ser mycket allvarligt på fridskränkingsbrott, konstaterar att den straffskärpning som gjordes 2013 lett till att strafflängderna för grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning ökat och att medianstraffet för brotten numera är fängelse tolv månader. Mot denna bakgrund är utskottet inte berett att ställa sig bakom motionsyrkanden om ytterligare straffskärpningar. Motionerna 2018/19:467 (L) yrkande 1, 2018/19:2598 (L) yrkande 13, 2018/19:2806 (M) yrkande 21, 2018/19:2865 (M) yrkande 1 och 2018/19:735 (SD) yrkande 13 avstyrks därmed.

Vad gäller yrkandet om att införa en ny straffbestämmelse avseende barnfridskränkning och att införa ett nytt barnmisshandelsbrott vidhåller utskottet den bedömning som utskottet gjorde våren 2018 och är därmed inte berett att ställa sig bakom ett sådant yrkande. Utskottet avstyrker därmed motion 2018/19:2861 (C) yrkande 21.

Olaga förföljelse

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om vad som bör omfattas av brottet olaga förföljelse och om att olaga förföljelse av flera medlemmar i en familj ska bedömas samlat.

Jämför reservation 8 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:2598 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 11 anføres att brottskatalogen i bestämmelsen om olaga förföljelse behöver utökas med fler brott som begås på internet. Eftersom många fall av trakasserier inträffar via nätet bör det exempelvis utredas om man borde inkludera brottstyper som förtal och förolämpning. Likaså förekommer det att enskilda trakasseras genom identitetskapning, såsom systematiska falska beställningar på postorder m.m. Därför bör också bedrägeribrott ingå i bestämmelsen. I yrkande 12 samma motion begärs att stalking av flera familjemedlemmar vid straffmätningen ska kunna bedömas som ett samlat brott. Om en man exempelvis stalkar såväl en kvinna som hennes minderåriga barn skulle det kunna höja det samlade straffvärdet.

Bakgrund

Gällande rätt

Den som förföljer en person genom brottsliga gärningar som utgör misshandel eller försök till sådant brott som inte är ringa, olaga tvång, olaga hot, hemfridsbrott eller olaga intrång, kränkande fotografering, olovlig identitetsanvändning, olaga integritetsintrång, ofredande, sexuellt ofredande, skadegörelse eller försök till sådant brott, ringa skadegörelse eller överträdelse av kontaktförbud med elektronisk övervakning eller överträdelse av kontaktförbud enligt 24 § lagen (1988:688) om kontaktförbud döms, om var och en av gärningarna har utgjort led i en upprepad kränkning av personens integritet, för olaga förföljelse till fängelse i högst fyra år (4 kap. 4 b § brottsbalken).

Bestämmelsen ändrades senast genom lagändringar som trädde i kraft den 1 januari 2018 (prop. 2016/17:222, bet. 2017/18:KU13, rskr. 2017/18:36). Ändringarna innebar bl.a. att ett nytt gradindelat brott infördes i brottsbalken, olaga integritetsintrång, och att straffbestämmelsen om olaga förföljelse utvidgades till att omfatta även gärningar som utgör olaga integritetsintrång enligt den nya bestämmelsen i 4 kap. 6 c § brottsbalken. Vidare förtydligades och moderniserades bl.a. straffbestämmelserna om olaga hot, ofredande och förolämpning.

Bestämmelsen om olaga förföljelse ändrades dessförinnan genom lagändringar som trädde i kraft den 1 juli 2016 (prop. 2015/16:150, bet. 2015/16:JuU29, rskr. 2015/16:240). Lagändringarna innebar att det nya brottet olovlig identitetsanvändning infördes i brottsbalken. Med olovlig identitetsanvändning menas att någon använder en annan persons identitetsuppgifter utan att personen lämnat sitt samtycke. Brottet olaga förföljelse uppdaterades samtidigt i fråga om brottskatalogen så att det även omfattar gärningar som utgör olovlig identitetsanvändning.

Tidigare utskottsbehandling

Vad gäller yrkandet om att inkludera brottstyper som förtal, förolämpning och bedrägeri i brottskatalogen för olaga förföljelse behandlade utskottet ett liknande yrkande i betänkande 2015/16:JuU18 (s. 30 f.). Utskottet konstaterade då att frågor som rör förtal, förolämpning och bedrägeri varit föremål för översyn och att förslag hade lämnats om en ny straffbestämmelse om olaga integritetsintrång (SOU 2016:7). Utskottet ansåg att den då pågående beredningen av förslaget inte borde föregripas. Vidare anförde utskottet då att regeringen lämnat en proposition till riksdagen med ett förslag om att straffbestämmelsen om olaga förföljelse i brottsbalken ska utvidgas till att även omfatta gärningar som utgör olovlig identitetsansvändning. Det fanns därför inte anledning för riksdagen att ta något initiativ i frågan.

I samma avsnitt behandlades frågan om huruvida en persons förföljelse av olika medlemmar i en familj ska kunna bedömas som ett samlat brott.

Utskottet anförde då att det inte var berett att ställa sig bakom ett sådant förslag. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2015/16:196).

Utskottet har därefter behandlat yrkanden motsvarande de nu aktuella förenklade.

Utskottets ställningstagande

Brottet olaga förföljelse omfattar numera gärningar som utgör olovlig identitetsanvändning. Med olovlig identitetsanvändning menas att någon använder en annan persons identitetsuppgifter, på internet eller annars, utan att personen lämnat sitt samtycke. Motionsyrkandet om att straffbestämmelsen ska utökas med fler brott som begåtts på internet får därmed anses vara åtminstone delvis tillgodosett. Det har enligt utskottet inte framkommit något som ger anledning för riksdagen att ta något initiativ till att utöka straffbestämmelsen om olaga förföljelse med fler brott som utförs på internet. När det gäller frågan om huruvida en persons förföljelse av olika medlemmar i en familj ska kunna bedömas samlat är utskottet för närvarande inte berett att ställa sig bakom ett sådant förslag. Utskottet avstyrker därmed motion 2018/19:2598 (L) yrkandena 11 och 12.

Kränkande fotografering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en översyn av straffbestämmelsen om kränkande fotografering.

Jämför reservation 9 (L).

Motionerna

I motion 2018/19:536 av Markus Wiechel (SD) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att se över möjligheten till en hårdare lagstiftning mot kränkande fotografering. Motionären anser att regeringen bör återkomma med förslag för att tydligare säkerställa att även offentliga personer kan skyddas från kränkande fotografering i hemmet eller i vissa fall på arbetsplatsen.

Enligt kommittémotion 2018/19:2598 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 10 anfördes att lagstiftningen om kränkande fotografering behöver ses över. Motionärerna hänvisar till en dom i Högsta domstolen från den 12 maj 2017 (mål nr B 2590-16) där en man som fört upp sin mobiltelefon under kjolen på en kvinna som stod framför honom i rulltrappan och tagit foton av hennes underliv dömdes för sexuellt ofredande. Med instämmande från övriga ledamöter skrev ett av justitieråden ett särskilt yttrande där det påpekades att utrymmet för att med stöd av avgörandet komma till rätta med integritetskränkande fotografering fortfarande är begränsat. Motionärerna anser att den

prejudicerande domen bör analyseras i samband med kommande översyner av bestämmelsen om kränkande fotografering.

Bakgrund

Gällande rätt

I 4 kap. 6 a § första stycket brottsbalken anges att den som olovligen med tekniskt hjälpmedel i hemlighet tar upp bild av någon som befinner sig inomhus i en bostad eller på en toalett, i ett omklädningsrum eller ett annat liknande utrymme, döms för *kränkande fotografering* till böter eller fängelse i högst två år. Av andra stycket i paragrafen framgår att det inte ska dömas till ansvar om gärningen med hänsyn till syftet och övriga omständigheter är försvarlig.

Av 4 kap. 7 § brottsbalken följer att den som fysiskt antastar någon annan eller utsätter någon annan för störande kontakter eller annat hänsynslöst agerande, om gärningen är ägnad att kränka den utsattes frid på ett kännbart sätt, döms för *ofredande* till böter eller fängelse i högst ett år.

Av 6 kap. 10 § andra stycket brottsbalken framgår att den som blottar sig för någon annan på ett sätt som är ägnat att väcka obehag eller annars genom ord eller handlande ofredar en person på ett sätt som är ägnat att kränka personens sexuella integritet kan dömas för *sexuellt ofredande*.

Den 1 januari 2018 infördes ett nytt gradindelad brott, *olaga integritetsintrång*, respektive *grovt olaga integritetsintrång*, i 4 kap. 6 c och d §§ brottsbalken (prop. 2016:17:222, bet. 2017/18:KU13, rskr. 2017/18:36). Regleringen straffbelägger intrång i någon annans privatliv genom spridning av vissa slag av bilder eller andra uppgifter, om spridningen är ägnad att medföra allvarlig skada för den som bilden eller uppgiften rör. Om gärningen med hänsyn till bildens eller uppgiftens innehåll eller sättet för eller omfattningen av spridningen var ägnad att medföra mycket allvarlig skada för den som bilden eller uppgiften rör, döms för grovt olaga integritetsintrång. Straffet för olaga integritetsintrång är böter eller fängelse i högst två år och för grovt olaga integritetsintrång fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Undantag från straffansvar gäller om gärningen med hänsyn till syftet och övriga omständigheter var försvarlig.

I samma lagstiftningsärende moderniserades straffbestämmelsen om ofredande och fick den lydelse som framgår ovan. En följd av ändringen var att angreppet inte längre behöver uppfattas när det begås utan det kan ske vid en senare tidpunkt.

Pågående arbete

I Brottsförebyggande rådets (Brå) regleringsbrev för 2018 gav regeringen Brå i uppdrag att följa upp införandet av bestämmelsen om kränkande fotografering. Studien ska belysa inflödet av anmälningar och vilken typ av gärningar som blivit anmälda och utredda som kränkande fotografering samt

den vidare hanteringen av ärendena genom rättskedjan fram till domslut. I uppdraget ingår att redovisa polis, åklagares och domares erfarenheter av att tillämpa lagstiftningen. Uppdraget ska redovisas senast den 3 juni 2019.

I NJA 2017 s. 393 hade den tilltalade fört in sin mobiltelefon under målsägandens kjol och fotograferat hennes underliv. Enligt Högsta domstolen hade handlandet haft en tydlig sexuell inriktning, och det hade typiskt sett varit ägnat att kränka målsägandens sexuella integritet. Frågan var om handlandet också utgjorde ett ofredande i den mening som avses i 6 kap. 10 § andra stycket andra ledet brottsbalken, fastän målsäganden inte uppfattade handlandet när det skedde och detta inte innefattade någon beröring av henne. Enligt Högsta domstolen utgjorde handlandet ett tydligt intrång i hennes rätt att bestämma över sin kropp, varför gärningen kunde jämföras med ett handlande som innefattar beröring. Den tilltalade ansågs därmed ha ofredat målsäganden i den mening som avses i 6 kap. 10 § andra stycket andra ledet brottsbalken, fastän målsäganden inte vid tillfället uppfattade vad hon utsattes för.

En av ledamöterna anförde, med instämmande av övriga ledamöter, följande i ett särskilt yttrande till domen:

Avgörandet innebär att ansvar för sexuellt ofredande kan aktualiseras även i fall när den angripne inte har uppfattat gärningen under tiden den pågår. Det bör dock framhållas att utrymmet för att, med stöd av avgörandet, komma till rätta med fall av integritetskränkande fotografering är begränsat. Detta följer framför allt av kravet på att angreppet måste innebära ett intrång i den angripnes fredade zon.

I det förevarande fallet hade gärningsmannen vid fotograferingen fört upp sin mobiltelefonkamera i omedelbar närhet av kvinnans underliv. När fotografering t.ex. görs från längre avstånd sker inte något sådant intrång och handlandet kommer därför inte, oavsett hur integritetskränkande fotograferingen är, att omfattas av bestämmelsen om sexuellt ofredande. Om en sådan fotografering inte heller kan angripas med stöd av straffbudet om kränkande fotografering kommer den alltså inte att omfattas av något straffansvar.

Det finns anledning för lagstiftaren att överväga om integritetskränkande fotografering bör vara straffbar i vidare omfattning än vad som följer av gällande rätt, bl.a. i fall där fotograferingen sker från något längre avstånd.

Tidigare utskottsbehandling

Motioner om kränkande fotografering har behandlats ett flertal gånger av utskottet, bl.a. i betänkande 2016/17:JuU16. I betänkandet anförde utskottet följande:

Det har framkommit uppgifter som indikerar att lagen om kränkande fotografering inte omfattar alla situationer som den rimligtvis borde omfatta. Bland annat har det rapporterats om att en person som åtalats för kränkande fotografering efter att ha smygfotograferat en kvinna i en provhytt friats på grund av att kvinnan upptäckte pojken. Fotograferingen hade således inte skett i hemlighet. I ett annat exempel frikände hovrätten en man som smygfilmade en kvinna under kjolen i en rulltrappa från åtal om sexuellt ofredande, eftersom kvinnan inte märkte smygfilmningen. Även om det senare målet är överklagat till Högsta domstolen anser utskottet att

det, bl.a. mot bakgrund av det först nämnda målet, redan nu finns skäl att utvärdera bestämmelsen om kränkande fotografering i syfte att säkerställa att den omfattar alla situationer som den rimligtvis borde omfatta.

Utskottet föreslog, med bifall av en motion, ett tillkännagivande om att bestämmelsen om kränkande fotografering bör utvärderas i syfte att säkerställa att den omfattar alla situationer som den rimligtvis borde omfatta (bet. 2016/17:JuU16 s. 28 f.). Riksdagen följde utskottet (rskr. 2016/17:211).

Motionsyrkanden om kränkande fotografering behandlades senast i betänkande 2017/18:JuU14 (s. 26 f.). Utskottet anförde då följande:

Ny teknik innebär ofta utmaningar för lagstiftningen, inte minst vad gäller integritetsfrågor. Som har redovisats ovan har utvecklingen redan lett till förändringar av befintlig lagstiftning och kriminalisering av nya handlingar, såsom kränkande fotografering och olaga integritetsintrång. Vidare bereder Regeringskansliet för närvarande två betänkanden från Integritetskommittén, och riksdagen har tillkännagett för regeringen att bestämmelsen om kränkande fotografering bör utvärderas i syfte att säkerställa att den omfattar alla situationer som den rimligtvis borde omfatta. Regeringen har också gett Brå i uppdrag att följa upp implementeringen av bestämmelsen om kränkande fotografering. Mot bakgrund av det arbete som redan pågår är utskottet inte berett att ta något initiativ med anledning av motionen.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:240).

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att bestämmelsen om kränkande fotografering bör utvärderas i syfte att säkerställa att den omfattar alla situationer som den rimligtvis borde omfatta. Regeringen har också gett Brå i uppdrag att följa upp införandet av bestämmelsen om kränkande fotografering. Detta arbete bör enligt utskottets mening inte föregripas. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2018/19:536 (SD) yrkande 4 och 2018/19:2598 (L) yrkande 10.

Kränkningar på internet m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att regeringen bl.a. bör låta utreda ett generellt straffsanktionerat skydd mot kränkningar på nätet och vidta åtgärder för att skydda den avlidnes integritet.

Jämför reservation 10 (SD) och 11 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:2455 av Tuve Skånberg m.fl. (KD) yrkande 1 begärs en rättslig översyn i syfte att åstadkomma ett generellt straffsanktionerat skydd mot kränkningar på nätet.

Enligt motion 2018/19:1780 av Jennie Nilsson (S) finns ett behov av att förbättra förutsättningarna för det demokratiska samtalet i Sverige genom att på ett strategiskt och effektivt sätt motverka hatbrott på nätet och synliggöra det. De åtgärder som under den gångna mandatperioden införts för att stärka och modernisera skyddet mot kränkningar och hot på nätet behöver nu enligt motionären följas upp för att utvärdera om de fått önskad och tillräcklig effekt eller om det krävs fler verktyg.

Enligt kommittémotion 2018/19:1119 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 28 behöver åtgärder vidtas för att skydda den avlidnes integritet. I dag kan en arvinge radera digitala tillgångar utan att övriga arvingar gett sitt tillstånd, och känslig information från den avlidne kan läcka ut och spridas på internet.

Bakgrund

Gällande rätt

Olaga hot regleras i 4 kap. 5 § brottsbalken. För *olaga hot* döms den som hotar någon annan med brottslig gärning på ett sätt som är ägnat att hos den hotade framkalla allvarlig rädsla för egen eller annans säkerhet till person, egendom, frihet eller frid. Straffet är böter eller fängelse i högst ett år. Om brottet är grovt döms för *grovt olaga hot* till fängelse i lägst nio månader och högst fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om hotet påtagligt har förstärks med hjälp av vapen, sprängämne eller vapenattrapp eller genom anspelning på ett våldskapital eller annars har varit av allvarligt slag, eller om gärningen annars har varit av särskilt hänsynslös eller farlig art.

Den som gör intrång i någon annans privatliv genom att sprida bild på eller annan uppgift om någons sexualliv, bild på eller annan uppgift om någons hälsotillstånd, bild på eller annan uppgift om att någon utsatts för ett brott som innefattar ett angrepp mot person, frihet eller frid, bild på någon som befinner sig i en mycket utsatt situation, eller bild på någons helt eller delvis nakna kropp döms, om spridningen är ägnad att medföra allvarlig skada för den som

bilden eller uppgiften rör, för *olaga integritetsintrång* till böter eller fängelse i högst två år (4 kap. 6 c § brottsbalken). Det ska inte dömas till ansvar om gärningen med hänsyn till syftet och övriga omständigheter var försvarlig. Om brott som avses i 6 c § är grovt, döms för *grovt olaga integritetsintrång* till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen med hänsyn till bildens eller uppgiftens innehåll eller sättet för eller omfattningen av spridningen var tänkt att medföra mycket allvarlig skada för den som bilden eller uppgiften rör (4 kap. 6 d § brottsbalken).

Den som fysiskt antastar någon annan eller utsätter någon annan för störande kontakter eller annat hänsynslöst agerande döms, om gärningen är ägnad att kränka den utsattes frid på ett kännbart sätt, för *ofredande* till böter eller fängelse i högst ett år (4 kap. 7 § brottsbalken). Påföljden är böter eller fängelse i högst ett år.

I vissa fall kan spridning av integritetskänsliga uppgifter bestraffas som *förtal* (5 kap. 1 §) och leda till dagsböter. En förutsättning för ansvar är att gärningsmannen pekar ut någon som brottslig eller klandervärd i sitt levnadssätt eller annars lämnar en uppgift som är ägnad att utsätta denne för andras missaktning. Vanligen lämnas en uppgift i tal eller skrift, men även bilder kan, med eller utan tillhörande text, förmedla en uppgift i bestämmelsens mening (se t.ex. NJA 1992 s. 594 och NJA 1994 s. 637). Från straffansvar undantas fall när den som lämnat uppgiften var skyldig att uttala sig eller om det annars var försvarligt att lämna uppgiften. I båda fallen måste den som lämnat uppgiften visa att uppgiften var sann eller att han eller hon hade skäligen grund för den. Om brott som avses i 1 § är grovt döms enligt 5 kap. 2 § brottsbalken för *grovt förtal* till böter eller fängelse i högst två år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen med hänsyn till uppgiftens innehåll eller sättet för eller omfattningen av spridningen eller annars var ägnad att medföra allvarlig skada. Den som, i annat fall än som avses i 1 eller 2 §, riktar beskyllning, nedsättande uttalande eller förödmjukande beteende mot någon annan döms, om gärningen är ägnad att kränka den andres självkänsla eller värdighet, för *förolämpning* till böter (5 kap. 3 § brottsbalken). Är brottet grovt, döms till böter eller fängelse i högst sex månader. Enligt 5 kap. 4 § ska *förtal av avlidne* medföra ansvar enligt 1 eller 2 §, om gärningen är sårande för de efterlevande eller den eljest, med beaktande av den tid som gått sedan den avlidne var i livet samt omständigheterna i övrigt, kan anses kränka den frid som bör tillkomma den avlidne.

Olaga hot och förolämpning är även straffbara som tryck- och yttrande-frihetsbrott.

De här ovan angivna bestämmelserna i brottsbalken ändrades senast genom lagändringar som trädde i kraft den 1 januari 2018 respektive den 1 januari 2019 (prop. 2016/17:222, bet. 2017/18:KU13 respektive bet. 2018/19:KU2, rskr. 2017/18:36 och rskr. 2018/19:16). Ändringarna innebar, som framkommit tidigare, bl.a. att ett nytt gradindelade brott infördes i brottsbalken,

olaga integritetsintrång. Vidare förtydligades och moderniserades straffbestämmelserna om olaga hot, ofredande och förolämpning. Dessutom justerades de omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om ett förtalsbrott är grovt, så att det tydliggörs att även sättet för spridningen särskilt ska beaktas vid den bedömningen. Vidare utvidgades skyldigheten för den som tillhandahåller en elektronisk anslagstavla att ta bort vissa meddelanden från tjänsten till att gälla även meddelanden vars innehåll uppenbart är sådant som avses i bestämmelserna om olaga hot och olaga integritetsintrång. Slutligen utvidgades rätten till brottskadeersättning för kränkning till att omfatta även ersättning för den skada det innebär att någon allvarligt kränker någon annan genom grovt förtal.

Tidigare utskottsbehandling

Motioner liknande de nu aktuella om kränkningar på internet har behandlats av utskottet vid ett flertal tillfällen, senast i betänkande 2017/18:JuU14 s. 23 f. Utskottet instämde då med motionärerna i att det är viktigt att lagstiftningen ger rättsväsendet effektiva verktyg mot hot, hat och sexuella trakasserier. Mot bakgrund av att regeringen då hade föreslagit flera ändringar av de bestämmelser som nämndes som exempel i motionsyrkandet, vilka riksdagen också ställt sig bakom, ansåg utskottet inte att det fanns någon anledning för riksdagen att göra ett tillkännagivande. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:240).

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer med motionärerna i att det är viktigt att lagstiftningen ger rättsväsendet effektiva verktyg mot hot, hat, kränkningar och integritetsintrång på internet. Med hänsyn till de lagändringar som nyligen trätt i kraft anser utskottet inte att det nu finns anledning att vidta ytterligare åtgärder. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2018/19:2455 (KD) yrkande 1, 2018/19:1780 (S) och 2018/19:1119 (SD) yrkande 28.

Id-kapningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att bl.a. följa upp den lagstiftning som kriminaliserade id-kapningar och att införa skärpta krav på identitetskontroll vid t.ex. tecknande av telefonabonnemang.

Motionerna

I motion 2018/19:690 av Betty Malmberg (M) yrkande 1 begärs att regeringen följer upp effekterna av lagstiftningen som kriminaliserade id-kapningar. I motion 2018/19:1020 av Johan Hultberg (M) yrkande 1 anförs att en samlad funktion för spärrning av identitetsuppgifter bör inrättas skyndsamt. I yrkande 2 i samma motion anför motionären att det bör ses över hur skyddet av identitetsuppgifter kan stärkas och möjligheten att skärpa kraven på identitetskontroll vid t.ex. tecknande av telefonabonnemang.

Bakgrund

Gällande rätt

I 4 kap. 6 b § brottsbalken anges att den som genom att olovligt använda en annan persons identitetsuppgifter utger sig för att vara honom eller henne och därigenom ger upphov till skada eller olägenhet för honom eller henne, döms för *olovlig identitetsanvändning* till böter eller fängelse i högst två år. Bestämmelsen om olovlig identitetsanvändning infördes i brottsbalken den 1 juli 2016 (prop. 2015/16:150, bet. 2015/16:JuU29, rskr. 2015/16:240).

Pågående arbete

Den 7 mars 2019 beslutade regeringen proposition (2018/19:XX) Utökade möjligheter för Skatteverket att bekämpa brott. I propositionen föreslår regeringen att Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet ska utvidgas så att den även omfattar brott som har en koppling till användandet av falska eller manipulerade handlingar. Bland de brott som föreslås läggas till i den s.k. brottskatalogen i lagen om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet ingår olovlig identitetsanvändning, urkundsförfalskning och osann försäkran. För att omfattas av lagen ska gärningen ha samband med Skatteverkets verksamhet.

Vidare föreslås att brott enligt lagen om straff för penningtvättsbrott ska omfattas av Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet utan krav på något sådant samband. I propositionen föreslås också att bedrägeribrott som har samband med Skatteverkets verksamhet ska omfattas utan att som i dag vara begränsade till bedrägerier i rot- och rutsystemet.

I regeringsförklaringen den 21 januari 2019 anförde statsminister Stefan Löfven att oregistrerade kontantkort till mobiltelefoner ska förbjudas.

Justitie- och migrationsminister Morgan Johansson anförde i februari 2017 bl.a. följande som svar på en skriftlig fråga (fr. 2016/17:858):

Ewa Thalén Finné har frågat mig om jag kommer att vidta några ytterligare åtgärder för att vända utvecklingen och bromsa antalet id-kapningar.

— — —

Därutöver har Skatteverket nyligen infört en e-tjänst som ökar möjligheterna för den enskilde att skydda sig mot bedrägerier som görs med falska adressändringar. Genom att aktivera Skatteverkets tjänst Spärra obehörig adressändring godkänns bara adressändringar som görs med e-legitimation. Detta minskar risken för att personuppgifter olovligen används.

Under 2016 införde ett antal av Sveriges kreditupplysningsföretag en särskild bedrägerispärrtjänst för dem som drabbats av bedrägerier och identitetskapningar. Tjänsten innebär att den som utsatts för bedrägeri endast behöver ringa ett samtal för att spärra möjligheterna till kreditupplysning hos de anslutna kreditupplysningsföretagen.

— — —

Regeringens ambition är att fortsätta att stärka stödet och skyddet för brottsutsatta.

Tidigare utskottsbehandling

Motioner om identitetskapningar har behandlats i utskottet vid ett flertal tillfällen, senast i betänkande 2017/18:JuU14 (s. 30 f.). Utskottet anförde då att en rad åtgärder vidtagits för att stärka skyddet mot identitetskapningar, och utskottet var bl.a. mot denna bakgrund inte berett att ta något initiativ till att följa upp lagstiftningen som kriminaliserade id-kapningar. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:240).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller vad utskottet tidigare anfört om identitetskapningar. Vad gäller skärpta krav på identitetskontroll vid t.ex. tecknande av telefonabonnemang noterar utskottet att statsministern i regeringsförklaringen uttalat att oregistrerade kontantkort till mobiltelefoner ska förbjudas. Mot denna bakgrund finns inte anledning för riksdagen att ta några sådana initiativ som motionärerna efterfrågar. Därmed avstyrks motionerna 2018/19:690 (M) yrkande 1 och 2018/19:1020 (M) yrkandena 1 och 2.

Uppmaning att begå självmord

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om lagstiftning mot att uppmana till självmord.

Jämför reservation 12 (SD).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2018/19:855 av Per Ramhorn m.fl. (SD) yrkande 18 bör möjligheten att förbjuda uppmanan till självmord utredas. Enligt motion 2018/19:2215 av Yasmine Eriksson (SD) yrkande 1 bör det vara kriminaliserat att hetsa en annan individ till självmord. Enligt yrkande 2 i samma motion bör det även vara kriminaliserat att instruera eller på andra sätt hjälpa någon till självmord.

Bakgrund

Gällande rätt m.m.

Självmord är inte kriminaliserat. Av detta följer att inte heller medhjälp till självmord är kriminaliserat (jfr 23 kap. 4 § brottsbalken).

Enligt 4 kap. 7 § brottsbalken döms den som fysiskt antastar någon annan eller utsätter någon annan för störande kontakter eller annat hänsynslöst agerande, om gärningen är ägnad att kränka den utsattes frid på ett kännbart sätt, för ofredande till böter eller fängelse i högst ett år.

Bestämmelsen om ofredande ändrades, som framkommit ovan, senast genom lagändringar som trädde i kraft den 1 januari 2018 (prop. 2016/17:222, bet. 2017/18:KU13, rskr. 2017/18:36). Lagändringen innebar att straffansvar för ofredande ska gälla för den som fysiskt antastar någon annan eller utsätter någon annan för störande kontakter eller annat hänsynslöst agerande, om gärningen är ägnad att kränka den utsattes frid på ett kännbart sätt. I fråga om rekvisitet annat hänsynslöst agerande anförs i proposition 2016/17:22 bl.a. följande (se s. 63):

Bedömningen av om en gärning utgör ofredande måste enligt regeringen alltid göras utifrån en helhetsbedömning av omständigheterna i det enskilda fallet. I likhet med utredningen anser regeringen att innehållet i enstaka yttranden i begränsad utsträckning bör kunna ge uttryck för ett sådant hänsynslöst agerande som bör utgöra straffbart som ofredande under förutsättning att gärningen också är ägnad att kränka någons frid på ett kännbart sätt. Det bör förutom lämnande av falska dödsbud till exempel kunna utgöra ett hänsynslöst agerande att framföra yttranden som – utan att utgöra hot om brottslig gärning – ifrågasätter någons människovärde, rätt till liv och till sin trygghet eller på annat sätt ger uttryck för hat mot någon. Exempel på sådana yttranden kan vara att med enfaset uppmana någon att ta livet av sig eller att framföra grova och detaljerade kränkningar av sexualiserad eller våldsamt natur. För att ett hänsynslöst yttrande ska

vara straffbart krävs att gärningen är ägnad att kränka den utsattes frid på ett kännbart sätt. Så kan vara fallet om yttrandet riktar sig mot en särskilt sårbar person – t.ex. en person som är utsatt för trakasserier och mobbning – eller till någon som befinner sig i en beroendeställning, t.ex. ett barn till den som gör uttalandet. Även sammanhanget där yttrandet sker är av betydelse. Yttranden som uttalas inom ramen för en hetsig ordväxling bör normalt inte omfattas av straffansvar medan uttalanden som sker opåkallat och överraskande i större utsträckning kan vara ägnade att vara fridskränkande. Även den omständigheten att ett yttrande sker på ett forum som många människor har tillgång till bör kunna vara av betydelse.

Pågående arbete

Regeringen gav den 14 juni 2018 en särskild utredare i uppdrag att bl.a. överväga ett straffrättsligt ansvar för uppmaning eller annan psykisk påverkan att begå självmord. I uppdraget ingår att analysera och redogöra för vilket straffansvar som i dag finns för den som uppmanar någon annan att begå självmord samt analysera behovet av en särskild kriminalisering för uppmaning eller annan psykisk påverkan att begå självmord, och oavsett ställningstagande i sak föreslå hur en sådan kriminalisering bör vara utformad och lämna fullständiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 14 juni 2019 (Ju 2018:02 Utredningen om skydd för barn som bevittnar våld eller andra brottsliga handlingar och ansvar för uppmaning att begå självmord).

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade ett yrkande liknande det nu aktuella i betänkande 2010/11:JuU8 (s. 46 f.). Utskottet anförde att det givetvis är förkastligt att hetsa någon till att begå självmord, sälja medel för självmord eller att sprida metoder för självmord. Medhjälp till självmord är dock inte en straffbar gärning, och utskottet uttalade att det inte var berett att föreslå någon översyn av detta förhållande. Motionsyrkandet avstyrktes. Riksdagen följde utskottet (prot. 2010/11:52).

I betänkande 2014/15:JuU14 (s. 26 f.) vidhöll utskottet sin inställning och var inte heller vid detta tillfälle berett att föreslå något initiativ i frågan. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:138).

I betänkande 2015/16:JuU18 (s. 33 f.) vidhöll utskottet sin inställning att medhjälp till självmord inte är en straffbar gärning och att utskottet inte var berett att föreslå någon översyn av detta förhållande. Utskottet noterade dock att betänkandet Integritet och straffskydd (SOU 2016:7) tar upp frågan om huruvida uppmaningar till någon att begå självmord, t.ex. på ett forum på internet, i vissa fall skulle kunna betraktas som ett straffbart ofredande, med den nya lydelse av bestämmelsen som utredningen föreslår. Beredningen av betänkandet borde enligt utskottet inte föregripas, varför motionsyrkandet avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2015/16:196).

Utskottets ställningstagande

Genom den nya lydelsen av straffbestämmelsen om ofredande kan uppmaningar om att någon ska ta livet av sig under vissa omständigheter utgöra sådant hänsynslöst beteende som leder till straffansvar enligt bestämmelsen. Vidare konstaterar utskottet att frågan om huruvida det bör straffbeläggas att uppmana eller på annat sätt psykiskt påverka någon att begå självmord nu utreds (Ju 2018:02). Beredningen av dessa frågor bör inte föregripas. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 2018/19:855 (SD) yrkande 18 och 2018/19:2215 (SD) yrkandena 1 och 2.

Skärpta straff för sexualbrott m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att minimistraffet för våldtäkt av normalgraden ska höjas till fängelse i tre år och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen skyndsamt bör återkomma med ett lagförslag om grovt sexuellt ofredande och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att straffminimum för sexuellt övergrepp bör höjas från fängelse i 14 dagar till fängelse i minst sex månader och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör göra en översyn av straffskalorna i 6 kap. brottsbalken i syfte att skärpa straffen för sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om skärpt straff för sexuellt ofredande.

Motionerna

I flera motioner begärs straffskärpningar när det gäller sexualbrott. I kommittémotion 2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 4 begärs att straffen för sexualbrott ska skärpas. Liknande förslag framförs i kommittémotionerna 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 41, 2018/19:2598 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 7, 2018/19:2843 av Annika Qarlssoon m.fl. (C) yrkande 31 och 2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 23.

I kommittémotion 2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 5 begärs att straffet för våldtäkt och våldtäkt mot barn ska skärpas. Ett sådant förslag framställs även i kommittémotion 2018/19:2869 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 1 och i motion 2018/19:995 av Edward Riedl (M). Enligt

kommittémotion 2018/19:2469 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 3 bör straffen för sexualbrott skärpas; bl.a. bör minimistrafvet för våldtäkt höjas från två till tre års fängelse. Även i kommittémotion 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 40 begärs ett tillkännagivande om att skärpa straffen för våldtäktsbrott av normalgraden genom att minimistrafvet för våldtäkt höjs från två till tre år.

I kommittémotion 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 43 anförs att straffet för sexuellt övergrepp bör skärpas.

I samma motion yrkande 42 begärs att det införs en ny brottsrubricering, grovt sexuellt ofredande. Ett liknande förslag framförs i kommittémotion 2018/19:2598 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 8. Även i motion 2018/19:1896 av Louise Meijer (M) yrkande 1 begärs att man utreder huruvida en ny brottsrubricering i form av grovt sexuellt ofredande bör införas. I yrkande 2 samma motion begärs att straffen för sexuellt ofredande ska höjas.

Bakgrund

Gällande rätt m.m.

I 6 kap. brottsbalken återfinns sexualbrotten.

Enligt 1 § första stycket brottsbalken döms den som, med en person som inte deltar frivilligt, genomför ett samlag eller en annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens allvar är jämförlig med samlag, för *våldtäkt* till fängelse i lägst två år och högst sex år. Vid bedömningen av om ett deltagande är frivilligt eller inte ska det särskilt beaktas om frivillighet har kommit till uttryck genom ord eller handling eller på annat sätt. En person kan aldrig anses delta frivilligt om

1. deltagandet är en följd av misshandel, annat våld eller hot om brottslig gärning, hot om att åtala eller ange någon annan för brott eller hot om att lämna ett menligt meddelande om någon annan
2. gärningsmannen otillbörligt utnyttjar att personen på grund av medvetlöshet, sömn, allvarlig rädsla, berusning eller annan drogpåverkan, sjukdom, kroppsskada, psykisk störning eller annars med hänsyn till omständigheterna befinner sig i en särskilt utsatt situation eller
3. gärningsmannen förmår personen att delta genom att allvarligt missbruka att personen står i beroendeställning till gärningsmannen.

Är brottet med hänsyn till omständigheterna vid brottet att anse som mindre grovt, döms för våldtäkt till fängelse i högst fyra år.

Är brott som avses i första stycket att anse som grovt, döms för grov våldtäkt till fängelse i lägst fem och högst tio år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningsmannen har använt våld eller hot som varit av särskilt allvarlig art eller om fler än en förgripit sig på offret eller på annat sätt deltagit i övergreppet eller om gärningsmannen med hänsyn till tillvägagångssättet eller offrets låga ålder eller annars visat särskild hänsynslöshet eller råhet.

Enligt 1 a § döms den som begår en gärning som avses i 1 § och är grovt oaktsam beträffande omständigheten att den andra personen inte deltar frivilligt för *oaktsam våldtäkt* till fängelse i högst fyra år.

I 2 § föreskrivs att den som med en person som inte deltar frivilligt genomför en annan sexuell handling än som avses i 1 § döms för *sexuellt övergrepp* till fängelse i högst två år. Vid bedömningen av om ett deltagande är frivilligt eller inte tillämpas 1 § första stycket andra och tredje meningarna.

Är brottet att anse som grovt, döms för *grovt sexuellt övergrepp* till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningsmannen har använt våld eller hot som varit av särskilt allvarlig art eller om fler än en förgripit sig på offret eller på annat sätt deltagit i övergreppet eller om gärningsmannen med hänsyn till tillvägagångssättet eller offrets låga ålder eller annars visat särskild hänsynslöshet eller råhet.

Enligt 3 § döms den som begår en gärning som avses i 2 § och är grovt oaktsam beträffande omständigheten att den andra personen inte deltar frivilligt för *oaktsamt sexuellt övergrepp* till fängelse i högst fyra år. Om gärningen med hänsyn till omständigheterna är mindre allvarlig, ska det inte dömas till ansvar.

I 4 § finns straffbestämmelsen för våldtäkt mot barn. Enligt bestämmelsens första stycke döms den som, med ett barn under femton år, genomför ett samlag eller en annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens allvar är jämförlig med samlag, för *våldtäkt mot barn* till fängelse i lägst två och högst sex år.

Detsamma gäller enligt andra stycket den som begår en gärning som avses i första stycket mot ett barn som fyllt femton men inte arton år och som är avkomling till gärningsmannen eller står under fostran av eller har ett liknande förhållande till gärningsmannen, eller för vars vård eller tillsyn gärningsmannen ska svara på grund av en myndighets beslut.

Är brott som avses i första eller andra stycket att anse som grovt, döms för *grov våldtäkt mot barn* till fängelse i lägst fem och högst tio år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningsmannen har använt våld eller hot om brottslig gärning eller om fler än en förgripit sig på barnet eller på annat sätt deltagit i övergreppet eller om gärningsmannen med hänsyn till tillvägagångssättet eller barnets låga ålder eller annars visat särskild hänsynslöshet eller råhet.

Är ett brott som avses i 4 § första eller andra stycket med hänsyn till omständigheterna vid brottet att anse som mindre grovt, döms enligt 5 § för *sexuellt utnyttjande av barn* till fängelse i högst fyra år.

Den som, med ett barn under femton år eller med ett barn som fyllt femton men inte arton år och som gärningsmannen står i ett sådant förhållande till som avses i 4 § andra stycket, genomför en annan sexuell handling än som avses i 4 och 5 §§, döms enligt 6 § för *sexuellt övergrepp mot barn* till fängelse i högst två år.

Är brottet grovt, döms för *grovt sexuellt övergrepp mot barn* till fängelse i lägst ett och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningsmannen är närstående till barnet eller i övrigt utnyttjat sin ställning eller missbrukat ett särskilt förtroende eller om fler än en förgripit sig på barnet eller på annat sätt deltagit i övergreppet eller om brottet med hänsyn till tillvägagångssättet eller barnets låga ålder eller annars inneburit ett hänsynslöst utnyttjande av barnet.

Av 6 kap. 10 § första stycket brottsbalken framgår att den som, i annat fall än som avses i kapitlet, sexuellt berör ett barn under femton år eller förmår barnet att företa eller medverka i någon handling med sexuell innebörd, döms för *sexuellt ofredande* till böter eller fängelse i högst två år. I andra stycket i paragrafen föreskrivs att detsamma gäller den som blottar sig för någon annan på ett sätt som är ägnat att väcka obehag eller annars genom ord eller handlande ofredar en person på ett sätt som är ägnat att kränka personens sexuella integritet.

I 13 § föreskrivs att även den som inte haft uppsåt till men varit oaktsam till att personen i fråga inte har uppnått en viss ålder, ska dömas till ansvar för brott som är föreskrivet för en gärning som begås mot någon som är under femton år eller alternativt fyllt femton men inte arton år.

De ovan nämnda straffbestämmelserna för sexualbrott trädde i kraft den 1 juli 2018 (prop. 2017/18:177, bet. 2017/18:JuU29, rskr. 2017/18:302). Lagändringarna innebar att gränsen för straffbar gärning numera går vid om deltagandet i en sexuell aktivitet är frivilligt eller inte. Det ska inte längre krävas att gärningsmannen har använt sig av våld eller hot, eller utnyttjat offrets särskilt utsatta situation, för att kunna dömas för t.ex. våldtäkt. Lagändringarna innebar vidare bl.a. följande:

- Det infördes ett särskilt oaktsamhetsansvar för vissa allvarliga sexualbrott.
- Minimistraffet för grov våldtäkt och grov våldtäkt mot barn höjdes från fängelse i fyra år till fängelse i fem år.
- Vid bedömningen av om bl.a. ett våldtäktsbrott är grovt ska det särskilt beaktas om gärningsmannen med hänsyn till offrets låga ålder visat särskild hänsynslöshet eller råhet.
- Det straffrättsliga skyddet vid sexualbrott mot barn stärktes vid oaktsamhet hos gärningsmannen i fråga om barnets ålder.

Statsminister Stefan Löfven anförde i regeringsförklaringen den 21 januari 2019 att minimistraffet för våldtäkt ska höjas och att grovt sexuellt ofredande ska införas som ny brottsrubricering.

Tidigare utskottsbehandling

Våren 2017 behandlade utskottet motioner om sexualbrott i betänkande 2016/17:JuU16 (s. 32 f.). Efter förslag från utskottet beslutade riksdagen bl.a. om ett tillkännagivande till regeringen om att det bör införas ett nytt brott, grovt sexuellt ofredande, med en straffskala på fängelse i minst nio månader

och högst tre år (rskr. 2016/17:211). Den nämnda brottsrubriceringen skulle omfatta situationer där t.ex. gärningspersoner i grupp angriper en person eller där gärningspersonen på något annat sätt har agerat särskilt hänsynslöst eller kränkande.

Regeringen har ansett att tillkännagivandet var tillgodosett och slutbehandlat mot bakgrund av den beslutade propositionen 2017/18:177 En ny sexualbrottslagstiftning byggd på frivillighet. Den nya regleringen innebär enligt regeringen att straffansvaret för våldtäkt och sexuellt övergrepp utvidgas på det sättet att vissa gärningar som bedömts som sexuellt ofredande kommer att omfattas av bestämmelserna om våldtäkt och sexuellt övergrepp, under förutsättning att den sexuella handlingen når upp till den nivå som krävs för bestämmelsernas tillämpning. Det kan handla om s.k. överrumplingsfall, dvs. där den sexuella handlingen utförs på ett sådant sätt att offret överrumplas av den. Ett exempel på överrumplingsfall kan vara sexuella handlingar som utförs i folksamlingar under festivaler, konserter och liknande arrangemang. Ett annat exempel på fall som i dag straffas som sexuella ofredanden men som med den nya regleringen kommer att omfattas av tillämpningsområdet för våldtäkt och sexuellt övergrepp är enligt regeringen situationer där den utsatte som inte kan anses vara i en särskilt utsatt situation bemöter ett övergrepp med passivitet. Mot den bakgrunden ansåg regeringen att det inte fanns behov av att införa ett nytt brott, grovt sexuellt ofredande, som riksdagen hade tillkännagett för regeringen (bet. 2016/17:JuU16, rskr. 2016/17:211).

Utskottet delade inte regeringens uppfattning och anförde i betänkande 2017/18:JuU29 (s. 8 f.) att det åtminstone finns två skillnader mellan tillkännagivandet och det i propositionen föreslagna brottet sexuellt övergrepp. För det första är kraven på att den straffbara gärningen ska utgöras av en s.k. sexuell handling högre än vad som krävs för ett sexuellt ofredande i dag. För det andra ska straffminimum för den nya brottsrubriceringen grovt sexuellt ofredande vara fängelse i nio månader.

Straffminimum för det föreslagna brottet sexuellt övergrepp är fängelse i 14 dagar och för grovt brott fängelse i sex månader. Enligt utskottets bedömning kan de gjorda ändringarna och bedömningarna i propositionen inte anses vara sådana att de motsvarar vad som efterfrågas i tillkännagivandet om att det bör införas ett nytt brott, grovt sexuellt ofredande. Mot denna bakgrund ansåg utskottet inte att den aktuella punkten var slutbehandlad.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:302).

I samma betänkande behandlades även motioner om skärpta straff för sexualbrott (s. 16 f.). Utskottet anförde då att en skärpning av straffskalan för våldtäkt av normalgraden skulle innebära att brottet värderas på ett mer likvärdigt sätt i förhållande till de skärpningar av straffen för andra grova våldsbrott som genomförts i lagstiftningen under senare år och torde kunna medföra en möjlighet att döma till strängare påföljd i en majoritet av våldtäktsmålen. Utskottet ansåg därför att minimistraffet för våldtäkt av normalgraden bör vara fängelse i tre år. Utskottet föreslog, med bifall till motioner om detta, att riksdagen bl.a. skulle tillkännage för regeringen att

minimistraflet för våldtäkt av s.k. normalgrad skulle höjas. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:302).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller den uppfattning som det gav uttryck för våren 2017 i betänkande 2016/17:JuU16 (s. 32 f.) att det straffrättsligt sett är ett för stort avstånd mellan vissa allvarliga gärningar som rubriceras som sexuellt ofredande och de situationer där det går att fälla någon till ansvar för våldtäkt. Att det genom lagändringar införts ett nytt brott, sexuellt övergrepp, ändrar inte denna bedömning, se även utskottets ställningstagande i betänkande 2017/18:JuU29 (s. 8 f.). Efter förslag från utskottet beslutade riksdagen våren 2017 om ett tillkännagivande till regeringen om att det bör införas ett nytt brott, grovt sexuellt ofredande, med en straffskala på fängelse i minst nio månader och högst tre år (rskr. 2016/17:211). Brotsrubriceringen ska omfatta situationer där t.ex. gärningspersoner i grupp angriper en person eller där gärningspersonen på något annat sätt har agerat särskilt hänsynslöst eller kränkande. Utskottet noterar att statsministern i regeringsförklaringen uttalat att grovt sexuellt ofredande bör införas som brotsrubricering. Regeringen bör skyndsamt återkomma med ett lagförslag om detta. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2018/19:2819 (M, C, KD, L) yrkande 42, 2018/19:2598 (L) yrkande 8 och 2018/19:1896 (M) yrkande 1.

Som framgår här ovan ändrades brotsbeteckningen sexuellt tvång till sexuellt övergrepp genom lagändringar som trädde i kraft den 1 juli 2018. Brotsbeteckningen ändrades för att uppnå en större enhetlighet i brotsbeteckningarna för vuxna och barn. Det gjordes dock inte någon ändring av straffskalan för den nya brotsbeteckningen. Utskottet anser att straffet för sexuellt övergrepp är lågt i förhållande till andra brott i brotsbalken och även i förhållande till andra sexualbrott. Utskottet anser som en följd av detta att minimistraflet för sexuellt övergrepp bör höjas från fängelse i 14 dagar till fängelse i minst sex månader. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motion 2018/19:2819 (M, C, KD, L) yrkande 43.

Vad gäller skärpta straff för våldtäkt av normalgraden gjorde riksdagen i maj 2018 på utskottets förslag ett tillkännagivande om att minimistraflet för våldtäkt av normalgraden bör höjas till fängelse i tre år. Utskottet anförde som skäl bl.a. att en skärpning av straffskalan för våldtäkt av normalgraden skulle innebära att brottet värderas på ett mer likvärdigt sätt i förhållande till de skärpningar av andra grova våldsbrott som genomförts i lagstiftningen under senare år och torde kunna medföra en möjlighet att döma till strängare påföljd i en majoritet av våldtäktsmålen (se bet. 2017/18:JuU29 s. 8 f.).

Utskottet ser positivt på att statsministern i regeringsförklaringen uttalade att minimistraflet för våldtäkt ska höjas. Med hänsyn till straffskärpningar av andra grova våldsbrott som införts genom lagändringar de senaste åren är det

angeläget att straffet för våldtäkt av normalgraden nu skärps så fort som möjligt för att få till en ändamålsenlig och rättvis reglering. Regeringen bör därför skyndsamt återkomma med ett lagförslag som innebär att minimistraffet för våldtäkt ska höjas till fängelse i tre år. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2018/19:2819 (M, C, KD, L) yrkande 40 och 2018/19:2469 (KD) yrkande 3 samt tillstyrker delvis motionerna 2018/19:136 (SD) yrkande 5, 2018/19:995 (M), och 2018/19:2869 (M) yrkande 1.

Utöver de ovanstående förslagen anser utskottet att det bör göras en mer generell översyn av straffskalorna för sexualbrott i 6 kap. brottsbalken. I förhållande till andra brott framstår straffen för sexualbrott, trots de straffskärpningar som gjorts, som förhållandevis låga, och det finns därför anledning att se över dessa i skärpande riktning. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Därmed tillstyrks motionerna 2018/19:136 (SD) yrkande 4, 2018/19:2819 (M, C, KD, L) yrkande 41, 2018/19:2598 (L) yrkande 7, 2018/19:2843 (C) yrkande 31 och 2018/19:2861 (C) yrkande 23. Däremot finns det enligt utskottet inte anledning för riksdagen att även göra ett sådant tillkännagivande om att skärpa straffet för sexuellt ofredande av normalgraden som efterfrågas i motion 2018/19:1896 (M) yrkande 2. Motionen avstyrks därmed.

Köp av sexuell tjänst m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att skärpa straffen för köp av sexuell handling av barn, om att inte införa någon gradindelning av brottet köp av sexuell tjänst respektive brottet köp av sexuell handling av barn, om att se över möjligheterna att bättre informera om sexköpslagen och om att köp av sexuell tjänst ska undantas från dubbel straffbarhet.

Jämför reservation 13 (SD) och 14 (C).

Motionerna

I motion 2018/19:1921 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att höja straffen för köp av sexuell tjänst av barn. Ett liknande förslag framförs i kommittémotion 2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 6.

Enligt motion 2018/19:1921 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 2 bör det inte genomföras en gradindelning av sexköpsbrottet och köp av sexuell tjänst av barn. En sådan gradindelning skulle kunna leda till att resurser fokuserar mer på de mest straffvärda fallen – med risk att färre brott totalt beivras – vilket på sikt riskerar att minska lagstiftningens attitydpåverkande effekt.

Enligt kommittémotion 2018/19:2843 av Annika Qarllsson m.fl. (C) yrkande 25 behövs bättre information om sexköpslagen i Sverige och internationellt.

I motion 2018/19:714 av Sanne Lennström (S) begärs en kriminalisering av sexköp utomlands. Liknande förslag framförs även i motionerna 2018/19:1044 av Lawen Redar (S) och 2018/19:954 av Lawen Redar (S) yrkande 1.

Bakgrund

Gällande rätt

Den som förmår ett barn som inte fyllt arton år att mot ersättning utföra eller tåla en sexuell handling döms för *köp av sexuell handling av barn* (6 kap. 9 § brottsbalken). Straffet för brottet är böter eller fängelse i högst två år. Bestämmelsen tar i första hand sikte på köp av sexuella handlingar av barn över femton år. När det gäller barn i åldrarna femton till sjutton år är utgångspunkten att de inte anses ha förmågan att samtycka till att sälja sexuella handlingar. Syftet med bestämmelsen om köp av sexuell handling av barn är framför allt att skydda ungdomar från att dras in i prostitution. När det gäller barn under femton år blir andra straffbestämmelser om sexualbrott tillämpliga, t.ex. våldtäkt mot barn.

Enligt 6 kap. 10 a § brottsbalken döms den som i syfte att mot ett barn under femton år begå en gärning för vilken straff föreskrivs i 4, 5, 6, 8 eller 10 § föreslår en träff eller stämmer träff med barnet för *kontakt för att träffa ett barn i sexuell syfte* till böter eller fängelse i högst två år.

Den som i ett annat fall än vad som i övrigt följer av 6 kap. skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning döms för *köp av sexuell tjänst* till böter eller fängelse i högst ett år (6 kap. 11 § brottsbalken).

Pågående arbete

Regeringen beslutade den 4 september 2014 att ge en särskild utredare i uppdrag att undersöka bl.a. om det finns behov av åtgärder i syfte att säkerställa ett starkt straffrättsligt skydd mot människohandel, köp av sexuell tjänst och köp av sexuell handling av barn (dir. 2014:128). I tilläggsdirektiv som beslutades i januari 2015 gavs utredaren även i uppdrag att analysera och ta ställning till om brottet köp av sexuell tjänst ska undantas från kravet på dubbel straffbarhet (dir. 2015:6).

Utredningen överlämnade i juni 2016 delbetänkandet Ett starkt straffrättsligt skydd mot köp av sexuell tjänst och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling, m.m. (SOU 2016:42). Utredningen föreslog bl.a. följande:

- Brottet köp av sexuell tjänst ska gradindelas. För brott av normalgraden ska straffet vara böter eller fängelse i högst sex månader och för grovt brott fängelse i högst ett år. När det bedöms om brottet är grovt ska hänsyn tas till om den som utfört den sexuella tjänsten befunnit sig i en utsatt situation

eller om gärningen annars varit av hänsynslös art. Syftet med den föreslagna ändringen är bl.a. att lagen ska omfatta situationer där den som säljer sexuella tjänster är offer för människohandel eller annan liknande organiserad brottslighet.

- Utredningen bedömer att det inte bör vara möjligt att döma en person i Sverige för ett sexköp som han eller hon begått i ett land där köp av sexuell tjänst inte är kriminaliserat. I enlighet med sitt uppdrag presenterar utredningen ändå ett förslag där köp av sexuell tjänst läggs till listan av brott som undantas från kravet på dubbel straffbarhet.
- Straffet för brottet köp av sexuell handling av barn ska skärpas och gradindelas. För brott av normalgraden ska straffet vara fängelse i högst två år och för grovt brott fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Böter ska tas bort från straffskalan. Syftet med detta är att straffet för köp av sexuell handling av barn ska återspegla brottets allvar.
- Brottet köp av sexuell handling av barn ska byta namn till utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling. Detta markerar skillnaden mellan att köpa sexuella handlingar av en vuxen och av ett barn.
- Aktsamhetskravet för en gärningsman när det gäller brottsoffrets ålder vid sexualbrott mot barn (6 kap. 13 § brottsbalken) ska tydliggöras och skärpas. Syftet är att prövningen av gärningsmannens oaktsamhet ska bli mer enhetlig.

Regeringen beslutade den 7 december 2017 att överlämna lagrådsremissen Straffrättsliga åtgärder mot sexköp utomlands och mot utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling till Lagrådet. I lagrådsremissen behandlar regeringen samtliga förslag som utredningen lämnat i delbetänkandet, utom ett förslag som avser bestämmelsen i 6 kap. 13 § brottsbalken om att det för straffansvar för vissa brott är tillräckligt med oaktsamhet i fråga om barnets ålder. Det sistnämnda förslaget behandlas i stället i proposition 2017/18:177 En ny sexualbrottslagstiftning byggd på frivillighet. I lagrådsremissen föreslås bl.a. att straffskalan för brottet köp av sexuell handling av barn skärps genom att minimistraffet höjs från böter till fängelse och att maximistraffet höjs till fängelse i fyra år (6 kap. 9 § brottsbalken). Vidare föreslås att brottsbeteckningen ändras till utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling.

Lagrådet tar i sitt yttrande upp bestämmelsen i 2 kap. 2 § brottsbalken. Lagrådet avstyrkte förslaget.

En proposition var aviserad till den 20 mars 2018. Enligt uppgift från Justitiedepartementet bereds lagstiftningsärendet vidare inom Regeringskansliet.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet föreslog i betänkande 2014/15:JuU14 att riksdagen skulle göra följande tre tillkännagivanden till regeringen (s. 31 f.):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om vikten av att översynen av straffskalan för köp av sexuell handling genomförs i enlighet med vad som anges i kommittédirektiv 2014:128.

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om vikten av att uppdraget att överväga en höjning av straffminimum genom att ta bort böter i straffskalan vid allvarliga fall av köp av sexuell tjänst genomförs i enlighet med vad som anges i kommittédirektiv 2014:128.

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag som innebär att bestämmelsen om kontakt med barn i sexuellt syfte får en mer ändamålsenlig utformning samt att straffet för kontakt med barn i sexuellt syfte bör skärpas.

Riksdagen ställde sig bakom utskottets förslag (rskr. 2014/15:138).

Utskottet behandlade våren 2016 motioner om sexualbrott m.m. i betänkande 2015/16:JuU18 (s. 36 f.). Utskottet konstaterade bl.a. att översynen av behovet av åtgärder för att säkerställa ett starkt straffrättsligt skydd mot människohandel, köp av sexuell tjänst och köp av sexuell handling av barn (dir. 2014:128) fortfarande pågick samt att promemorian Översyn av straffbestämmelsen om kontakt med barn i sexuellt syfte (Ds 2015:49) var under beredning inom Regeringskansliet. Med detta i beaktande såg utskottet inte behov av ytterligare tillkännagivanden om straffskärpningar eller andra åtgärder med anledning av dessa brott. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2015/16:196).

Våren 2017 behandlade utskottet motioner om bl.a. köp av sexuell tjänst och köp av sexuell handling av barn m.m. i betänkande 2016/17:JuU16 (s. 32 f.). Utskottet konstaterade bl.a. att 2014 års människohandelsutredning i betänkandet SOU 2016:42 föreslagit att brottet köp av sexuell tjänst ska gradindelas samt att straffet för brottet köp av sexuell handling av barn ska skärpas och gradindelas. Beredningen av betänkandet borde enligt utskottet inte föregripas, varför motionerna avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:211).

I betänkande 2017/18:JuU29 behandlade utskottet åter motioner om bl.a. straffskärpningar för brottet köp av sexuell handling av barn och om huruvida brotten köp av sexuell tjänst och köp av sexuell handling av barn skulle gradindelas (s. 21). Utskottet anförde följande (s. 26):

Utskottet har tidigare efterfrågat straffskärpningar när det gäller brottet köp av sexuell handling av barn och bl.a. anført att straffet normalt bör vara fängelse. Såväl 2014 års människohandelsutredning som regeringen i en lagrådsremiss har också föreslagit att böter ska tas bort i straffskalan samt att maximistraffet ska höjas till fyra år. Det är därför angeläget att regeringen nu så snart som möjligt återkommer till riksdagen med ett förslag till straffskärpningar.

Samtidigt anser utskottet att de förslag som tidigare presenterats med ett minimistraff som i praktiken innebär 14 dagars fängelse inte tillräckligt tydligt markerar det oacceptabla i att köpa sexuella handlingar av barn. Enligt utskottet bör straffet skärpas ytterligare för att tydligare visa hur allvarligt samhället ser på denna typ av brottslighet.

Ett köp av en sexuell handling innebar enligt utskottets mening alltid en allvarlig kränkning av barnet. Jämfört med vuxna befinner sig barn som säljer sexuella handlingar i en mer utsatt situation, och det finns skäl att ännu tydligare markera att köp av sexuella handlingar av barn generellt har ett högre straffvärde än motsvarande handlingar som riktar sig mot vuxna personer. Mot denna bakgrund anser utskottet att straffskalan för brottet köp av sexuell handling av barn bör skärpas dels genom att minimistraflet höjs från böter till fängelse i lägst sex månader, dels genom att maximistraflet höjs från fängelse i två år till fängelse i fyra år.

Som angavs i samband med att straffbestämmelsen om köp av sexuell handling av barn infördes omfattar bestämmelsen gärningar av skiftande slag. Även om brottet alltid innebär en kränkning av barnet och det finns skäl att tydligare markera att köp av sexuella handlingar av barn generellt sett har högre straffvärde än motsvarande handlingar som riktar sig mot vuxna, kan det därför finnas fall med ett straffvärde lägre än sex månaders fängelse. I det fortsatta arbetet bör det därför noga övervägas hur sådana fall ska hanteras inom ramen för införandet av ett minimistraflet om sex månaders fängelse.

— — —

Som framgår ovan föreslår 2014 års människohandelsutredning i betänkandet SOU 2016:42 bl.a. att brotten köp av sexuell tjänst och köp av sexuell handling av barn ska gradindelas. Vidare föreslås bl.a. att straffet för normalgraden av köp av sexuell tjänst ska vara böter eller fängelse i högst sex månader och för grovt brott fängelse i högst ett år. Utredningen presenterar också ett förslag där köp av sexuell tjänst läggs till listan av brott som undantas från kravet på dubbel straffbarhet. Beredningen av betänkandet bör i dessa delar inte föregripas.

Utskottet föreslog sammanfattningsvis att riksdagen skulle rikta ett tillkännagivande till regeringen om att straffskalan för köp av sexuell handling av barn bör skärpas dels genom att minimistraflet höjs från böter till fängelse i lägst sex månader, dels genom att maximistraflet höjs från fängelse i två år till fängelse i fyra år. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:302).

Utskottets ställningstagande

Som utskottet tidigare anfört innebär ett köp av en sexuell handling av ett barn alltid en allvarlig kränkning av barnet. Jämfört med vuxna befinner sig barn som säljer sexuella handlingar i en mer utsatt situation, och det finns skäl att ännu tydligare markera att köp av sexuella handlingar av barn generellt har ett högre straffvärde än motsvarande handlingar som riktar sig mot vuxna personer. Som framgår ovan bereds frågor om köp av sexuell handling av barn, inklusive frågor om straffskalor och dubbel straffbarhet, inom Regeringskansliet.

Regeringskansliets fortsatta beredning av dessa frågor bör enligt utskottet inte föregripas. Därmed avstyrks motionerna 2018/19:1921 (C) yrkande 3, 2018/19:136 (SD) yrkande 6, 2018/19:1921 (C) yrkande 2, 2018/19:714 (S), 2018/19:1044 (S) och 2018/19:954 (S) yrkande 1.

Inte heller finner utskottet anledning att nu vidta någon åtgärd för att se till att bättre informera om sexköpslagen och avstyrker motion 2018/19:2843 (C) yrkande 25.

Månggifte

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att månggifte ska vara olagligt för alla i Sverige.

Jämför reservation 15 (SD).

Motionen

I kommittémotion 2018/19:1119 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 21 begärs att regeringen ser till att månggifte ska vara olagligt för alla i Sverige oavsett härkomst, att månggifte ska straffas om det förekommer och att vissa andra åtgärder ska vidtas mot månggifte.

Bakgrund

Gällande rätt

Ingår den som är gift nytt äktenskap eller ingår ogift äktenskap med den som är gift döms för tvegifte till böter eller fängelse i högst två år (7 kap. 1 § första stycket brottsbalken). Den som är partner i ett registrerat partnerskap och ingår äktenskap, döms enligt andra stycket i samma paragraf för olovligt ingående av äktenskap till böter eller fängelse i högst två år.

Enligt 1 kap. 8 a § första stycket lagen (1904:26 s.1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap erkänns inte ett äktenskap som har ingåtts enligt utländsk lag i Sverige

1. om någon av parterna var under 18 år vid tidpunkten för äktenskapets ingående
2. om det vid tidpunkten för äktenskapets ingående skulle ha funnits något annat hinder mot äktenskapet enligt svensk lag och minst en av parterna då var svensk medborgare eller hade hemvist i Sverige
3. om det är sannolikt att äktenskapet har ingåtts under tvång eller
4. om parterna inte var närvarande samtidigt vid äktenskapets ingående och minst en av dem då var svensk medborgare eller hade hemvist i Sverige.

Första stycket gäller inte om båda parterna är över 18 år och det finns synnerliga skäl att erkänna äktenskapet.

Pågående arbete

Av Skatteverkets promemoria Månggifte i folkbokföringsregistret (dnr 204 402 092 – 17/113) framgår att Skatteverket hanterar frågor om registrering av äktenskap i samband med att någon flyttar till Sverige. I enlighet med den tolkning som Skatteverket gör av rättsläget på området registreras utländska polygama äktenskap, om de är giltiga i det land där de ingicks och makarna helt saknade anknytning till Sverige vid äktenskapets ingående.

Skatteverket har efter en granskning av uppgifterna i folkbokföringsdatabasen konstaterat att det finns 169 registrerade personer, varav 152 är folkbokförda i Sverige, som rent faktiskt har mer än en make. Av dessa är det 38 personer som både är folkbokförda i Sverige och har minst två folkbokförda makar här.

Skatteverket föreslog med anledning av sin genomgång bl.a. att en utredning skulle få i uppdrag att se över en skärpning av regleringen om erkännande av utländska polygama äktenskap för att åstadkomma en harmonisering med vad som gäller för rent inhemska situationer.

Regeringen beslutade den 19 juli 2018 att ge en särskild utredare i uppdrag att undersöka hur en stark och ändamålsenlig reglering mot utländska månggiften kan säkerställas (Ju 2018:04). I uppdraget ingår bl.a. att

- analysera och ta ställning till hur det kan förhindras att utländska månggiften består i Sverige
- redogöra för rättsverkningarna av att ett utländskt månggifte inte erkänns eller annars inte tillåts bestå i Sverige och analysera och ta ställning till hur orimliga konsekvenser för berörda personer kan undvikas
- lämna förslag till nödvändiga författningsändringar.

Uppdraget ska redovisas senast i januari 2020.

Tidigare utskottsbehandling

Riksdagen beslutade våren 2017 om ett tillkännagivande om att regeringen bör analysera vad som ligger bakom att så många som ca 300 personer är registrerade i folkbokföringen som gifta med fler än en person och överväga om det finns behov av förtydliganden i lagstiftningen i syfte att säkerställa att polygama äktenskap inte erkänns i Sverige (bet. 2016/17:CU10, rskr. 2016/17:189). Utskottet anförde bl.a. följande skäl för tillkännagivandet:

Polygami är inte tillåtet i Sverige, och det är även kriminaliserat. I andra länder kan polygami vara tillåtet, och i lagen om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap finns bestämmelser om under vilka förutsättningar ett äktenskap som ingåtts utomlands ska erkännas som giltigt i Sverige. I den lagen finns också den generellt gällande begränsningen vid tillämpning av utländsk lag, svensk ordre public. Det innebär att en bestämmelse i främmande lag eller ett beslut som meddelats av en myndighet i ett främmande land inte får tillämpas om det skulle vara uppenbart oförenligt med grunderna för den svenska rättsordningen.

Enligt uppgift från Skatteverket är ca 300 personer registrerade i folkbokföringen som gifta med fler än en person. I vissa fall torde det handla om s.k. falska bigamister. Det kan t.ex. röra sig om fall där en person som har varit gift tidigare inte kan visa att äktenskapet är upplöst eller att den före detta maken är avliden. I sammanhanget vill utskottet framhålla att en registrering av Skatteverket i folkbokföringen föregås av en ganska summarisk prövning och att uppgifterna i folkbokföringen inte är bindande för hur en erkännandefråga senare kan komma att bedömas av domstolar eller andra myndigheter.

Enligt utskottets mening är det oroande att så många som 300 personer är registrerade i folkbokföringen som gifta med fler än en person. Regeringen bör därför ta initiativ i syfte att analysera vad som ligger bakom det höga antalet. Regeringen bör även överväga om det finns behov av förtydliganden i lagstiftningen i syfte att säkerställa att polygama äktenskap inte erkänns i Sverige.

Motioner om månggifte behandlades även av civilutskottet våren 2018 (bet. 2017/18:CU8 s. 17 f.). Utskottet anförde att polygami inte är tillåtet i Sverige och att det även är kriminaliserat. Enligt utskottet var det angeläget att utländska polygama äktenskap inte ska kunna erkännas i Sverige. Riksdagen ställde sig därför bakom det som utskottet anförde om att regeringen snarast möjligt bör ge en utredning i uppdrag att se över lagstiftningen i syfte att säkerställa att utländska polygama äktenskap inte erkänns i Sverige, och tillkännagav detta för regeringen (bet. 2017/18:CU8, rskr. 2017/18:192).

Utskottets ställningstagande

Riksdagen beslutade våren 2018 om ett tillkännagivande om att en utredning bör få i uppdrag att se över lagstiftningen i syfte att säkerställa att utländska polygama äktenskap inte erkänns i Sverige. Regeringen har därefter gett en särskild utredare i uppdrag att bl.a. analysera och ta ställning till hur det kan förhindras att utländska månggiften består i Sverige och lämna förslag till nödvändiga författningsändringar. Uppdraget ska redovisas i januari 2020. Enligt utskottets mening bör utredningens förslag inte föregripas. Utskottet avstyrker därmed motion 2018/19:1119 (SD) yrkande 21.

Egenmäktighet med barn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om egenmäktighet med barn.

Motionen

I motion 2018/19:1599 av Runar Filper (SD) yrkande 2 anfördes att en förälders påverkan i vårdnads- och umgängestvister kan skada förtroendet mellan ett barn och en av föräldrarna, vilket sedan används som en metod för att få, eller behålla, vårdnad om barn och att förhindra att den andra föräldern har

inflytande över ett barn. Detta kan jämföras med psykisk misshandel eftersom föräldern försätter barnet i en situation som kan vara direkt skadlig, inte bara för stunden utan för lång tid framöver. Enligt motionären beivras inte egenmäktighet med barn inom Sverige utan bara om barnet förs utomlands.

Bakgrund

Gällande rätt

Enligt 7 kap. 4 § första stycket brottsbalken döms den som obehörigen skiljer ett barn under femton år från någon som har vårdnaden om barnet för egenmäktighet med barn till böter eller fängelse i högst ett år, om gärningen inte utgör brott mot frihet. Detsamma gäller, om den som gemensamt med någon annan har vårdnaden om ett barn under femton år utan beaktansvärt skäl egenmäktigt skiljer barnet från den andra vårdnadshavaren eller om den som ska ha vårdnaden obehörigen bemäktigar sig barnet och därigenom själv tar sig rätt.

Till ansvar enligt första stycket döms också den som obehörigen skiljer ett barn under femton år från någon som vårdar barnet med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, om gärningen inte utgör brott mot frihet eller främjande av flykt.

Är brott som avses i första eller andra stycket grovt, ska gärningsmannen dömas till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år.

Pågående arbete

Barnets bästa ska vara avgörande vid alla beslut om vårdnad, boende och umgänge (6 kap. 2 a § föräldrabalken). Vid bedömningen av vad som är bäst för barnet ska fästas avseende särskilt vid risken för att barnet olovligen förs bort eller hålls kvar eller annars far illa. Såväl olovliga kvarhållanden som olovliga bortföranden av barn anses således normalt stå i strid med barnets bästa. En vårdnadshavare har dessutom möjlighet att begära överflyttning av barnet till sig om den andra vårdnadshavaren utan beaktansvärt skäl för bort eller håller kvar barnet (21 kap. 8 § föräldrabalken). Barn har rätt till sina vårdnadshavare, och ett agerande som innebär att ett barn skiljs från en vårdnadshavare står normalt i strid med barnets bästa.

Frågan om straffansvaret bör omfatta även det fallet att en boendeförälder som gemensamt med den andra föräldern har vårdnaden om barnet inte lämnar ifrån sig barnet för umgänge behandlades i proposition 2013/14:120 Straffansvaret för egenmäktighet med barn. Regeringen uttalade då bl.a. följande (s. 10 f.):

Enligt regeringen måste straffansvaret gälla oberoende av vilken förälder som skiljer barnet från den andra. Några sakliga skäl att inskränka bestämmelsens tillämpningsområde beroende på om barnet i större eller mindre utsträckning är bosatt hos den ena eller andra föräldern kan inte anses finnas, inte minst med hänsyn till att barnet kan bo växelvis hos föräldrarna eller ha ett mycket omfattande umgänge med en av dem.

Regeringen vill dock understryka att ett försenat överlämnande eller återlämnande av ett barn, eller att barnet vid vissa tillfällen inte alls lämnas för umgänge eller boende, inte bör anses innebära att barnet har skilts från den andra vårdnadshavaren på ett sådant sätt som förutsätts för straffansvar. Detta är i linje med att gärningsmannens agerande bör ha till avsikt att varaktigt skilja barnet från den andra vårdnadshavaren. Straffansvaret för egenmäktighet med barn syftar inte till att skydda umgängesrätten som sådan. På motsvarande sätt bör inte heller redan det fallet att en vårdnadshavare flyttar med barnet bort från den andra vårdnadshavaren – en situation där Lagrådet ansett att det åtminstone i vissa fall skulle kunna vara fråga om ett skiljande – i sig innebära att det skulle bli fråga om ett straffbart skiljande. Om barnet däremot undanhålls på ett sådant sätt – t.ex. genom att det hålls oåtkomligt eller dolt – att den andra vårdnadshavaren varaktigt skiljs från möjligheterna att utöva vårdnaden, eller om det är fråga om ett sådant bortförande som redan är straffbart, bör det omfattas av straffansvaret. Agerandet kan vidare, även om det inte skulle anses vara straffbart, i vissa fall utgöra skäl för att ändra vårdnaden, boendet eller umgänget. Av detta följer också att det inte finns anledning att nu, som några remissinstanser varit inne på, överväga att utvidga straffansvaret till att avse att vårdnadshavaren undanhåller barnet från eller på annat sätt motverkar barnets umgänge med en förälder eller annan som inte har del i vårdnaden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet är inte berett att ta något initiativ med anledning av vad som anförs i motionen. Därmed avstyrks motion 2018/19:1599 (SD) yrkande 2.

Tillgreppsbrott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen skyndsamt bör återkomma med ett förslag om att införa en särskild brottsrubricering för inbrottsstöld med minimistraff fängelse i ett år och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skärpta straff för bl.a. grov och ringa stöld.

Jämför reservation 16 (S, V, MP), 17 (SD) och 18 (M).

Motionerna

Flera motioner behandlar yrkanden om skärpta straff för internationella stöldlighör. Enligt kommittémotion 2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 8 måste det anses vara mer klandervärdt att resa till ett annat land och stjäla av det landets medborgare än andra fall av stöld, varför straffet bör skärpas för stöldbrott där gärningsmannen eller gärningsmännen har rest till Sverige i syfte att stjäla eller fört ut stöldgods över den svenska gränsen. I motion 2018/19:1952 av Lars Hjalmered (M) begärs att regeringen ska

överväga straffskärpningar och andra åtgärder för att komma åt organiserade bilstölder och bildelsstölder. Enligt kommittémotion 2018/19:2870 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 2 bör straffet för grova stölder skärpas genom att minimistraffet höjs till fängelse i ett år. I kommittémotion 2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 7 begärs att en särskild brottsrubricering för inbrottsstöld införs med ett minimistraff om ett års fängelse. Ett liknande förslag framförs i kommittémotion 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 47.

I motion 2018/19:1867 av Boriana Åberg (M) begärs att böter ska avskaffas som straffpåföljd för ringa stöld och att det ska dömas till en annan påföljd när det finns en uppenbar risk för att böter inte kommer att betalas. Motionären anför att medlemmar i utländska stödligor ofta döms till böter med anledning av stöldbrott, trots att många dömda varken kan eller vill betala dessa. Risken är stor att en sådan person släpps efter gripande och förhör, eftersom det förväntade straffet inte är frihetsberövande, och att personen sedan lämnar landet för att undvika att betala eventuella böter. I motion 2018/19:760 av Boriana Åberg (M) yrkande 1 begärs skärpt straff för ringa stöld.

Bakgrund

Gällande rätt

Bestämmelsen om stöld finns i 8 kap. 1 § brottsbalken och innebär att den som olovligen tar och tillägnar sig egendom som tillhör annan döms för *stöld* till fängelse i högst två år. För *ringa stöld*, som straffbeläggs i 2 §, är straffet böter eller fängelse i högst sex månader. Vid bedömningen av om en stöld är ringa ska hänsyn tas till det tillgripnas värde och övriga omständigheter vid brottet. Vid bedömningen av om en stöld är grov ska, enligt 4 §, särskilt beaktas om tillgreppet har skett efter intrång i bostad eller annat liknande boende, om det avsett en sak som någon bar på sig eller hade i sin omedelbara närhet, om gärningspersonen har varit försedd med vapen, sprängämne eller annat dylikt hjälpmedel eller om gärningen annars varit av särskilt farlig eller hänsynslös art, avsett betydande värde eller inneburit synnerligen kännbar skada. Straffet för *grov stöld* är fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Enligt 29 kap. 2 § 6 brottsbalken ska rätten som försvårande omständighet vid straffvärdebedömningen särskilt beakta om brottet har utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form eller systematiskt eller om brottet föregåtts av särskild planering.

I 25 kap. brottsbalken finns bestämmelser om böter. Av 8 § framgår att det finns regler om uppbörd och indrivning av böter i bötesverkställighetslagen (1979:189). Enligt paragrafens andra stycke får böter som inte betalas förvandlas till fängelse i lägst 14 dagar och högst tre månader. I bötesverkställighetslagen finns en regel som innebär att böter som inte har kunnat drivas in på talan av åklagare ska förvandlas till fängelse, om det är uppenbart att den bötfällda av tredska har underlåtit att betala böterna eller om förvandling annars av särskilda skäl är motiverad från allmän synpunkt. Är den bötfällda,

när förvandling ska ske, skyldig att betala även andra böter ska också dessa böter förvandlas (15 §).

Enligt 35 kap. 7 § brottsbalken faller böter bort efter fem år från det att domen fått laga kraft. Detta gäller dock inte om den dömde delgetts en ansökan om böternas förvandling. Ett mål om förvandling av böter får i tingsrätten avgöras i den bötfälldes frånvaro (17 § bötesverkställighetslagen).

Pågående arbete

Egendomsskyddsutredningen övervägde i betänkandet Stärkt straffrättsligt skydd för egendom (SOU 2013:85) flera frågor av intresse i förhållande till organiserad tillgreppsbrotslighet.

När det gäller stöldbrottslighet övervägde utredningen bl.a. om den omständigheten att ett tillgrepp skett efter intrång i en bostad borde få större betydelse för brottsrubriceringen. Utredningen konstaterade att den integritetskränkning som ett sådant intrång innebär får genomslag i rättspraxis, åtminstone när det är fråga om en mer varaktig bostad. I sådana fall bedöms gärningen regelmässigt som grov stöld. Utredningen ansåg dock att förändringar i samhället lett till att även tillgrepp som skett efter intrång i mer tillfälliga boenden, t.ex. fritidshus och hotellrum, innefattar en sådan integritetskränkning att den borde få genomslag i rättstillämpningen. Genom en lagändring den 1 juli 2017 har därför tydliggjorts att även när en stöld sker i ett boende som inte är permanent ska det kunna leda till att stölden bedöms som grov (prop. 2016/17:131).

En utredare fick den 19 januari 2018 i uppdrag att överväga åtgärder och, oavsett ställningstagande, lämna författningsförslag som rör stöld- och häleribrottslighet och tillträdesförbud till bl.a. butiker (Ju2018/00533/LP). Uppdraget redovisades den 23 januari 2019 i promemorian Straffrättsliga åtgärder mot tillgreppsbrott och vissa andra brott (Ds 2019:1). Utredaren föreslår bl.a. ett nytt brott – inbrottsstöld – som avser tillgrepp av annans egendom som skett efter intrång i en bostad eller annat liknande boende. När omständigheterna är av mindre allvarlig art bör det dock finnas en möjlighet att döma för annat brott som förfarandet innefattar. Brottet föreslås leda till fängelse i lägst nio månader och högst sex år, vilket innebär att brottet ges ett högre minimistraff än vad som gäller för grov stöld. Det föreslås därtill att försök, förberedelse och stämpling till inbrottsstöld kriminaliseras.

Enligt uppdraget ska förslag lämnas på ett nytt brott, benämnt inbrottsstöld, med ett minimistraff om fängelse i ett år. Ett sådant förslag lämnas även, och det stämmer, med undantag för minimistraffets längd, överens med utredarens förslag till motsvarande brott. Att minimistraffet uppgår till ett år kan framför allt förväntas leda till att påföljden i fler fall bestäms till fängelse och att intagningstiden i anstalt ökar.

Vad gäller systematiska stölder gör utredaren bedömningen att nackdelarna med en brottskonstruktion som tillåter sammanläggning av flera stölder överväger de fördelar som kan tänkas följa av detta. I stället föreslår utredaren

att ett kvalificerande rekvisit införs som tar sikte på brott som utövats systematiskt. Vid bedömningen av om en stöld är grov kan systematiken visserligen enligt gällande rätt beaktas inom ramen för det kvalificerande rekvisitet att brottet varit av särskilt ”farlig art”. Att införa ett brottsinternt rekvisit som uttryckligen tar sikte på brottslighetens systematik bedöms dock kunna leda till att fler gärningar rubriceras som grovt brott. Utredaren föreslår därför att ett kvalificerande rekvisit som tar sikte på systematik införs i straffbestämmelsen om grov stöld. För att tydliggöra att det inte handlar om att vidga brottsenheten föreslås att rekvisitet formuleras på så sätt att det avser brott som utövats systematiskt. Systematik behöver inte endast ta sikte på upprepning utan kan vara ett sätt att beskriva exempelvis gärningspersonens tillvägagångssätt – såsom användandet av särskild utrustning – eller hur noggrant han eller hon planerat förfarandet. Även ett enskilt brott kan alltså vara av systematisk karaktär. Detta utesluter inte att den omständigheten att flera brott utförts i en serie kan tillmätas viss betydelse vid bedömningen av om det enskilda brottet är systematiskt. Genom att tydligare knyta bedömningen av systematik till den enskilda gärningen kan man undvika de bedömnings- och tillämpningssvårigheter som uppstår om systematiken i stället utgör skäl för att lägga samman flera brott.

I enlighet med uppdraget föreslår utredaren, oaktat utredarens ställningstaganden i sak, ändå bl.a. förslag på en ny straffbestämmelse: grov systematisk stöld. Sammanläggning föreslås i sådana fall kunna ske, med förebild i de grova fridskränkingsbrotten, om flera stölder respektive hälerier har begåtts och dessa utgjort ett led i ett systematiskt förfarande. Hur många gärningar som krävs för att förfarandet ska anses som systematiskt bör bedömas med utgångspunkt i dessas karaktär och inördes samband. Med systematik bör förstås att brotten varit identiska eller likartade och föregåtts av planering eller kan betraktas som en avgränsad närmast yrkesmässig eller organiserad verksamhet.

Straffskalan för brottet föreslås vara fängelse i lägst sex månader och högst sex år. De brott som grov systematisk stöld ska omfatta är ringa stöld, stöld, grov stöld och kriminaliserade förstadier till sådana brott.

Utredaren lämnar även förslag till en ny lag om tillträdesförbud som gör det möjligt att under vissa omständigheter vid straffansvar stänga ute personer från butiker, badanläggningar och bibliotek. En person ska kunna få tillträdesförbud bl.a. om det finns risk för att han eller hon kommer att begå brott på den aktuella platsen.

Promemorian har skickats på remiss, och remisstiden går ut den 7 juni 2019. Lagändringarna som rör stöldbrottslighet föreslås träda i kraft den 1 juli 2020.

Tidigare utskottsbehandling

Sedan Egendomsskyddsutredningen redovisat sitt betänkande beslutade riksdagen ett antal tillkännagivanden som är aktuella i sammanhanget. När det

gäller stöldbrottslighet har riksdagen tillkännagett för regeringen att arbetet mot bostadsinbrott ska prioriteras och att regeringen senast den 1 april 2018 ska återkomma med ett förslag med innebörden att en ny brottsrubricering – inbrottsstöld – införs i brottsbalken, med ett minimistraff om fängelse i ett år (bet. 2014/15:JuU1 punkt 21, rskr. 2014/15:77, bet. 2014/15:JuU14 punkt 26, rskr. 2014/15:138 och bet. 2016/17:JuU13 punkt 4, rskr. 2016/17:272).

Vidare har riksdagen tillkännagett att en ny brottsrubricering som tar sikte på systematiska stölder bör införas, och att det är viktigt att regeringen vidtar åtgärder som leder till att man vid bedömningen av straffvärdet för ett upprepat antal stölder av ringa slag ser dessa i sitt sammanhang, så att påföljden därmed kan stå i bättre proportion till den samlade brottsligheten (bet. 2015/16:JuU18 punkt 30, rskr. 2015/16:196 och bet. 2016/17:JuU13 punkt 8, rskr. 2016/17:272).

Ett motionsyrkande om att avskaffa böter som påföljd i vissa fall behandlades i betänkande 2016/17:JuU13 (s. 19 f.). Utskottet anförde då att det i dag inte finns någon regel som vid valet av påföljd uttryckligen tar sikte på den dömdes betalningsvilja eller betalningsförmåga. Utskottet ansåg att de grundläggande principerna bakom den nuvarande regleringen är väl avvägda. Som framgått finns det även en möjlighet att omvandla böter som inte har betalats till fängelse. Utskottet var mot denna bakgrund inte berett att föreslå något initiativ med anledning av motionen, som avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:272).

Motioner om bl.a. straffskärpningar för tillgreppsbrott behandlades även i betänkande 2017/18:JuU14 (s. 15 f.). Utskottet anförde då att det var positivt till att regeringen har tillsatt en utredning för att titta på dessa frågor. Med detta i beaktande såg utskottet inte något behov av ytterligare tillkännagivanden i dessa frågor och avslog motionerna. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:240).

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att arbetet mot bostadsinbrott ska prioriteras och att regeringen senast den 1 april 2018 ska återkomma med ett förslag med innebörden att en ny brottsrubricering – inbrottsstöld – införs i brottsbalken, med ett minimistraff om fängelse i ett år. Utskottet ser positivt på att en utredare nu lämnat förslag på en sådan brottsrubricering med detta minimistraff (Ds 2019:1 Straffrättsliga åtgärder mot tillgreppsbrott och vissa andra brott). Utskottet noterar dock att utredarens egen bedömning är att minimistraffet för brottet ska bestämmas till fängelse i nio månader. Promemorian har skickats på remiss, och lagändringarna i nu aktuell del föreslås träda i kraft den 1 januari 2020. Utskottet anser därför att det finns anledning att påminna om riksdagens tidigare tillkännagivande och att regeringen skyndsamt bör återkomma med förslag på den nya brottsrubriceringen inbrottsstöld samt att minimistraffet bör vara fängelse i ett år och inget annat. Utskottet föreslår därför att regeringen med bifall till

motionerna 2018/19:2819 (M, C, KD, L) yrkande 47 och med delvis bifall till motion 2018/19:136 (SD) yrkande 7 gör ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med ett förslag som tillgodoser vad utskottet anför.

Vad gäller de motionsyrkanden som avser skärpta straff för ringa och grov stöld samt för stöldbrott där gärningsmannen eller gärningsmännen har rest till Sverige i syfte att stjäla eller där stöldgods förs ut över den svenska gränsen anför utskottet följande. Riksdagen har, som redovisats här ovan, vid upprepade tillfällen lämnat tillkännagivanden till regeringen om att införa en brottsrubricering som tar sikte på systematiska stölder och om att det är viktigt att regeringen vidtar åtgärder som leder till att man vid bedömningen av straffvärdet för ett upprepat antal stölder av ringa slag ser dessa i sitt sammanhang, så att påföljden därmed kan stå i bättre proportion till den samlade brottsligheten. Utskottet är därför positivt till att en utredare nu lämnat förslag i dessa frågor. Beredningen av förslagen i dessa delar bör inte föregripas. Utskottet föreslår därför att motionerna 2018/19:133 (SD) yrkande 8, 2018/19:1952 (M), 2018/19:2870 (M) yrkande 2 och 2018/19:760 (M) yrkande 1 ska avslås.

Vad slutligen gäller frågan om dagsböter som påföljd för ringa stöld instämmer utskottet i den bedömning som utskottet gjorde i frågan våren 2018 i betänkande 2017/18:JuU14 (s. 15 f.), och utskottet är mot denna bakgrund inte berett att föreslå något initiativ med anledning av motion 2018/19:1867 (M), som avstyrks.

Ocker

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om en översyn av den straffrättsliga regleringen av ocker.

Jämför reservation 19 (SD).

Motionen

I kommittémotion 2018/19:981 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 15 anför att eftersom straffbestämmelsen om ocker väldigt sällan leder till åtal eller straff bör den åter få önskad effekt när det gäller att begränsa möjligheterna att utnyttja personers okunskap eller oförmåga att bedöma riktigheten i kostnader och avtal.

Bakgrund

Gällande rätt

Ocker regleras i 9 kap. 5 § brottsbalken:

Den som vid avtal eller någon annan rättshandling utnyttjar någons trångmål, oförstånd, lättsinne eller beroendeställning till att bereda sig förmån, som står i uppenbart missförhållande till motprestationen eller för vilken motprestation inte ska lämnas, döms för *ocker* till böter eller fängelse i högst två år.

För ocker döms också den som vid kreditgivning i näringsverksamhet eller i annan verksamhet, som bedrivs vanemässigt eller annars i större omfattning, bereder sig ränta eller annan ekonomisk förmån, som står i uppenbart missförhållande till motprestationen.

Är brottet grovt, döms för grovt ocker till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har avsett betydande värde eller varit av särskilt farlig eller hänsynslös art.

Den 1 juli 2017 infördes det i tredje stycket andra meningen införts ett förtydligande av vilka omständigheter som är av störst betydelse vid rubriceringen av grovt ocker (prop. 2016/17:131, bet. 2016/17:JuU13, rskr. 2016/17:272). Av motiven framgår att ett syfte med detta var att det skulle kunna vara till ledning för rättstillämparen (s. 59 i propositionen).

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet föreslog i betänkande 2017/18:JuU14 (s. 38) att en motion om en översyn av den straffrättsliga regleringen av ocker skulle avslås. Utskottet ansåg inte att det framkommit något som ger anledning för riksdagen att göra ett sådant tillkännagivande som efterfrågades i motionen. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2017/18:240).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning och finner inte anledning att ställa sig bakom förslaget i motion 2018/19:981 (SD) yrkande 15 om att se över bestämmelsen om ocker. Motionen avstyrks.

Bokföringsbrott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att utreda avkriminalisering av för sent inlämnade årsredovisningar och att i stället se över ett nytt system för förseningsavgifter.

Motionerna

Enligt motion 2018/19:2858 av Solveig Zander och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 1 bör regeringen utreda om det bör avkriminaliseras att lämna in årsredovisningen för sent. I yrkande 2 i samma motion anför motionärerna att regeringen bör överväga att i stället införa ett nytt system där för sent inlämnade årsredovisningar bör leda till en ekonomisk sanktion i form av en förseningsavgift baserad på omsättning och förseningens längd.

Bakgrund

Gällande rätt m.m.

Den som uppsåtligen eller av oaksamhet åsidosätter bokföringsskyldighet enligt bokföringslagen (1999:1078) genom att underlåta att bokföra affärshändelser eller bevara räkenskapsinformation eller genom att lämna oriktiga uppgifter i bokföringen eller på annat sätt döms, om rörelsens förlopp, ekonomiska resultat eller ställning till följd av detta inte i huvudsak kan huvudsak bedömas med ledning av bokföringen, enligt 11 kap. 5 § första stycket brottsbalken för *bokföringsbrott* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Enligt andra stycket döms, om brottet är grovt, för *grovt bokföringsbrott* till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om åsidosättandet avsett mycket betydande belopp, om gärningsmannen använt falsk handling, om gärningen ingått som ett led i en brottslighet som utövats systematiskt eller om gärningen annars varit av särskilt farlig art.

I NJA 2004 s. 618 ansåg Högsta domstolen (HD) att bokföringsbrott inte kunde rubriceras som ringa i fall där ett aktiebolags upprättande av årsredovisningar försenats för två räkenskapsår med tre respektive fyra månader trots att rörelsen haft en relativt blygsam omfattning. I domskälen angav HD bl.a. följande:

Det är visserligen att beakta att rörelsen hade relativt blygsam omfattning, att förseningen första gången berodde på en missuppfattning samt att förseningarna inte var längre än tre respektive fyra månader. Å andra sidan måste också beaktas att årsredovisningen är en viktig del av bokföringen, särskilt i ett fall som detta där rörelsen var nystartad och dessutom snart fick ekonomiska svårigheter. Till detta kommer att förseningen upprepades. Vid en samlad bedömning är brotten inte att anse som ringa.

Förseningsavgifter i fråga om för sent inlämnade årsredovisningar fastställs av Bolagsverket.

Riksdagen beslutade våren 2013 (prop. 2012/13:61, bet. 2012/13:CU15, rskr. 2012/13:190) om en ändring i brottsbalken (11 kap. 8 §) som innebar att bokföringsbrott som är ringa får åtalas av åklagare endast om det av särskilda skäl är påkallat från allmän synpunkt. Syftet med lagändringen var att göra den straffrättsliga regleringen av försenade årsredovisningar och årsboks slut mindre sträng.

Regeringen föreslog i proposition 2015/16:3 Tydligare redovisningsregler och nya rapporteringskrav för utvinningsindustrin ändringar i reglerna om årsredovisning som bl.a. gör det enklare för mindre företag att redovisa. Förslagen genomför EU-direktivet om års- och koncernredovisning (2013/34/EU). Direktivet syftar till att bl.a. minska byråkratin och förenkla bestämmelserna, framför allt för små bolag. Lagändringarna började gälla den 1 januari 2016 (bet. 2015/16:CU6, rskr. 2015/16:36).

Ekobrottsmyndigheten bedriver informations- och påverkansarbete i samverkan med myndigheter, företag och organisationer. Under 2017 förstärkte myndigheten den brottsförebyggande organisationen med fem årsarbetskrafter.

Ekobrottsmyndigheten fick under 2017, likt tidigare år, in ett stort antal anmälningar om bokföringsbrott till följd av för sent upprättad årsredovisning, vilket tog avsevärda resurser i anspråk. Då Ekobrottsmyndigheten konstaterat i analyser av domar mot småföretagare att okunskap ofta är en bidragande faktor till att brottet begåtts tog myndigheten tillsammans med Bolagsverket fram förtydliganden i den information från Bolagsverket som går ut till alla företagare om när det är dags att lämna in årsredovisningen. Vidare har Ekobrottsmyndigheten fattat ett inriktningsbeslut om att gå med i samarbetet kring den myndighetsgemensamma webbplatsen verksamt.se, som innehåller samlad information och e-tjänster för företagare och potentiella företagare. Inom ramen för det brottsförebyggande arbetet har Ekobrottsmyndigheten utvecklat samarbete med Föreningen Auktoriserade Revisorer och Revisorsinspektionen. Vidare deltog myndigheten i det nationella samverkansorganet för att motverka konkursrelaterad brottslighet och är en del i den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet, där arbetet under 2017 bl.a. bidrog till två omfattande tingsrättsdomar om ekonomisk brottslighet (prop. 2018/19:1 utg.omr. 4 s. 27 f.).

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade motionsyrkanden om att upphäva kriminaliseringen av för sent inlämnade årsredovisningar i betänkande 2013/14:JuU15 (s. 20 f.). Utskottet anförde då att den straffrättsliga regleringen är mildrad och att det dessutom pågår ett omfattande arbete på såväl nationell nivå som EU-nivå för att minska byråkratin och förenkla bestämmelserna, framför allt för små bolag, när det gäller bl.a. upprättandet och inlämnandet av årsredovisningar.

Utskottet avslag motionsyrkandena. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2013/14:159–160).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det, med hänsyn bl.a. till de lagändringar som införts de senaste åren för att förenkla för små bolag när det gäller bl.a. upprättandet och inlämnandet av årsredovisningar, för närvarande inte finns anledning att vidta något initiativ i frågan. Motion 2018/19:2858 (C) yrkandena 1 och 2 avstyrks därmed.

Grov skadegörelse

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande som rör rubriceringen av skadegörelse i form av bilbrand.

Motionen

I motion 2018/19:763 av Boriana Åberg (M) begärs att bilbränder alltid ska rubriceras som grov skadegörelse, oavsett bilens värde.

Bakgrund

Gällande rätt m.m.

Enligt 12 kap. 1 § brottsbalken döms den som förstör eller skadar egendom till men för någon annans rätt till den för *skadegörelse* till fängelse i högst två år. Om brott som avses i 1 § är att anse som grovt, döms enligt 3 § för *grov skadegörelse* till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har medfört betydande fara för någons liv eller hälsa, om skadan drabbat sak av stor kulturell eller ekonomisk betydelse eller annars är synnerligen kännbar eller om gärningen varit av särskilt hänsynslös art.

De ovan nämnda straffbestämmelserna för skadegörelse trädde i kraft den 1 juli 2017 (prop. 2016/17:131, bet. 2016/17:JuU13, rskr. 2016/17:272). I propositionen anförde regeringen att syftet med lagändringarna är att integritetskränkande inslag vid gärningen ska få större genomslag när det bedöms om en skadegörelse utgör ett grovt brott. Till övriga kvalifikationsgrunder har det därför lagts till bl.a. en ny grund som innebär att det särskilt ska beaktas om gärningen varit av särskilt hänsynslös art. Av detta följer, enligt regeringen, att även ett handlande som orsakat skada av mindre omfattning, eller lägre värde, kan vara att bedöma som grov skadegörelse om

övriga omständigheter talar för det. Vidare infördes en skärpning av straffskalorna för samtliga former av skadegörelse.

Tidigare utskottsbehandling

Ett motionsyrkande om rubriceringen av skadegörelse i form av bilbrand behandlades i betänkande 2016/17:JuU13 (s. 18 f.). Utskottet anförde då att det är angeläget att komma till rätta med de problem som bilbränder orsakar för samhället och enskilda. Utskottet noterade att regeringens lagförslag inskräpper allvaret i skadegörelsebrottet genom både en justering av kvalifikationsgrunderna för det grova brottet och en höjning av straffskalan. Det finns genom förslaget större utrymme att beakta andra omständigheter än den skadade bilens värde vid bedömningen av om en bilbrand utgör ett grovt skadegörelsebrott. Motionen ansågs därför vara i huvudsak tillgodosedd och avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:272).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning och avstyrker därmed motion 2018/19:763 (M).

Djurrättsaktivism

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. straffskärpningar vad gäller brott som begås av djurrättsaktivister och att en översyn bör göras av straffbestämmelsen om hemfridsbrott och olaga intrång.

Jämför reservation 20 (SD) och 21 (C, KD).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:82 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att skärpa straffen för kriminell djurrättsaktivism. Liknande förslag framförs i motionerna 2018/19:2706 av Mikael Larsson och Daniel Bäckström (båda C), 2018/19:847 av Betty Malmberg (M) yrkande 2 och 2018/19:893 av Cecilia Widegren (M) yrkande 1.

Enligt kommittémotion 2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 69 bör bestämmelserna om hemfridsbrott och olaga intrång ses över i syfte att inkludera lantbruksfastigheter. Motionärerna menar att lagen är otydlig när det gäller trakasserier på privat mark, såsom en bondgård. Otydligheten är bl.a. kopplad till att lantbrukarens verksamhet inte alltid sker i byggnader utan även utomhus, i närhet till ekonomibyggnaderna, vilket gör att bestämmelserna om hemfridsbrott och olaga intrång inte tydligt omfattar händelser i dessa miljöer. Många bönder har sin bostad i direkt anslutning till

arbetsplatsen, vilket också kan leda till osäkerhet kring om det handlar om hemfridsbrott eller olaga intrång, eller ingetdera. Ett liknande förslag framställs i motion 2018/19:2481 av Kristina Yngwe (C) yrkande 2.

I yrkande 1 i samma motion begärs att polisen inför och använder sig av en särskild brottskod för brott som bedöms ha koppling till djurrättsrelaterad brottslighet.

Bakgrund

Gällande rätt

De handlingar som våldsbejakande djurrättsextremister begår mot lantbrukare är i huvudsak straffbelagda. De brott som det kan vara fråga om är t.ex. ofredande, olaga hot, olaga intrång och skadegörelse.

Vidare finns en straffbestämmelse om olaga förföljelse i 4 kap. 4 b § brottsbalken, enligt vilken det föreskrivs straffansvar för olaga förföljelse som består i upprepade gärningar mot en och samma person. Bestämmelsen syftar till att förstärka det straffrättsliga skyddet mot trakasserier och förföljelse och att åstadkomma en straffmätning som återspeglar brottslighetens allvar när det upprepade brottsliga handlandet utgör en särskild kränkning av målsägandens integritet. I förarbetena till bestämmelsen (prop. 2010/11:45 Förbättrat skydd mot stalkning s. 68) har anförts att straffansvaret som utgångspunkt bör omfatta sådana brottstyper som typiskt sett ingår i ett förföljelsebeteende och som enligt praxis leder till förhållandevis lindriga påföljder även om brotten begåtts upprepat och systematiskt mot en och samma person. Olaga förföljelse omfattar gärningar som utgör misshandel av normalgraden, försök till misshandel av normalgraden, olaga tvång som inte är grovt, olaga hot som inte är grovt, hemfridsbrott eller olaga intrång såväl av normalgraden som grovt brott, kränkande fotografering, olovlig identitetsanvändning, olaga integritetsintrång, ofredande, sexuellt ofredande, skadegörelse, försök till skadegörelse, ringa skadegörelse och överträdelse av kontaktförbud. Straffet för olaga förföljelse är fängelse i högst fyra år.

Vad gäller bestämmelsen om hemfridsbrott och olaga intrång gäller följande. Enligt 4 kap. 6 § första stycket döms den som olovligen intränger eller kvarstannar där annan har sin bostad, vare sig det är rum, hus, gård eller fartyg, för *hemfridsbrott* till böter. Enligt andra stycket samma paragraf döms den som utan behörighet tränger in i eller stannar kvar i kontor, fabrik, annan byggnad eller fartyg, på upplagsplats eller på annat liknande ställe för *olaga intrång*. Straffet för båda gärningarna är böter. Är brottet grovt döms enligt tredje stycket till fängelse i högst två år.

Enligt lagkommentaren avses med bostad inte bara en lokal eller en annan plats där en person bor stadigvarande under en längre tid. Vad som krävs är att lokalen, även om den skulle stå tom, inte är övergiven utan kan sägas vara någons bostad. Det straffskydd som bestämmelsen ger avser förutom den egentliga bostaden också en gård eller trädgård etc. som hör till bostaden. Det är inte nödvändigt att gården eller trädgården är inhägnad om det på annat sätt

framgår att området hör till bostaden. Uthus och andra ekonomibyggnader som finns inom gården eller trädgården liksom gårdsplanen omkring byggnaderna omfattas också av straffskyddet, men däremot inte sådana byggnader som ligger mer avsides (Zeteo, Bäcklund m.fl., Kommentar till brottsbalken, 9 november 2018).

De områden som skyddas av bestämmelsen om olaga intrång är inte identiska med de områden som skyddas genom bestämmelsen om hemfridsbrott. Skydd mot olaga intrång avser kontor, fabrik, annan byggnad, fartyg, upplagsplats och annat dylikt ställe. Bestämmelsen om olaga intrång har gällt i sin nuvarande lydelse sedan brottsbalken trädde i kraft 1965. Någon motsvarande bestämmelse fanns inte i strafflagen, som föregick brottsbalken. Vid bestämmelsens tillkomst diskuterades huvudsakligen hemfridsbrottets avgränsning, och i det lagförslag som remitterades till Lagrådet angavs uttryckligen att det inte behövdes någon särskild brottstyp som avsåg störande av arbetsfrid på arbetsplatser. Enligt föredragande departementschefen kunde sådana intränganden bedömas som ofredande eller egenmäktigt förfarande. Lagrådet ansåg dock att det var önskvärt att det skapades ett mer konsekvent utformat skydd för lokaler där människor arbetar eller vistas utan att det är någons bostad. I sammanhanget väckte Lagrådet frågan om inte en sådan utformning av hemfridsbrottet borde ges en egen brottsbeteckning, förslagsvis olaga intrång. Bestämmelsen kom att utformas med beaktande av Lagrådets synpunkter (prop. 1962:10 s. B 421–422).

Pågående arbete

Inrikesminister Mikael Damberg anförde bl.a. följande som svar på riksdagsfråga 2018/19:87 den 6 februari 2019:

Låt mig inledningsvis understryka att vi inte kan acceptera att någon för att uppnå politiska syften förstör eller stjälar någon annans egendom, eller i värsta fall skadar andra människor. Detta har ingen plats i en demokrati och vi kan inte tolerera det i vårt samhälle. De som begår dessa brott äventyrar dessutom det målmedvetna arbete för ett stärkt djurskydd som seriösa organisationer och lantbrukare utför.

Regeringen har vidtagit ett antal åtgärder för att den typ av brott som bland annat lantbrukare utsätts för ska hanteras effektivt av rättsväsendet, både avseende lagstiftning och resurser. Näringsidkare måste givetvis kunna bedriva sin verksamhet utan att riskera att utsättas för ofredande, hot, skadegörelse eller andra brottsliga handlingar.

Regeringen har lagt ett antal förslag till ny lagstiftning som är relevanta i detta sammanhang. Det handlar exempelvis om en ny kamerabevakningslag som trädde i kraft den 1 augusti 2018, där den generella tillståndsplikt som tidigare gällt för kamerabevakning slopats. Den nya kamerabevakningslagen medför att kamerabevakning i samband med bl.a. jordbruksverksamhet nu kommer att kunna genomföras utan tillstånd. Den 1 juli 2017 höjdes minimistraffet för grovt olaga hot. Samma datum gjordes även lagändringar rörande skadegörelsebrottet. Bland annat skärptes straffskalan för grov skadegörelse till fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Dessutom är den förra och nuvarande regeringens satsningar på Polismyndigheten centrala. En effektiv brottsbekämpning kräver resurser

och satsningen måste förstås komma hela landet till del. Polismyndigheten måste kunna upprätthålla sin verksamhet i hela landet, såväl storstad som glesbygd. Hur polisen väljer att organisera sig och vilken typ av brott som ska utredas av vem måste däremot vara upp till myndighetsledningen att besluta om.

Justitie- och migrationsminister Morgan Johansson anförde i samband med en interpellationsdebatt om åtgärder mot militanta djurrättsaktivister den 15 mars 2019 (ip. 2018/19:115 anförande 10 och 14) att regeringen är beredd att se över lagstiftningen när det gäller olaga intrång så att det tydligare framgår var gränsen ska gå mellan olaga intrång av normalgraden och grovt olaga intrång. Frågan kommer att ingå i en utredning som rör organiserad kriminalitet.

Tidigare utskottsbehandling

I utskottets budgetbetänkande för 2015 (bet. 2014/15:JuU1 s. 44) behandlades motioner om att prioritera brottslighet som begås av djurrättsaktivister. Utskottet anförde bl.a. att s.k. djurrättsaktivister ofta använder sig av olika former av brott, mot både egendom och person, för att dra uppmärksamhet till sina ståndpunkter. Förutom att detta leder till stora kostnader för dem som är verksamma inom t.ex. pälsindustrin blir dessutom allt fler tveksamma till att fortsätta med sin verksamhet. Även forskare som genomför djurförsök utsätts för brott av djurrättsaktivister, trots att dessa djurförsök genomförs först efter en noggrann kontroll från samhället via de djurförsöksetiska nämnder som godkänner försöken. Utöver de ekonomiska skadorna riskerar dessa angrepp även att försena angelägen forskning om olika allvarliga sjukdomar. Rättsväsendet borde enligt utskottets mening prioritera arbetet mot denna brottslighet i betydligt högre grad än vad som görs i dag samt överväga vilka möjligheter som finns att erbjuda ett bättre skydd för dem som utsätts för hot, skadegörelse och annan typ av brottslighet av djurrättsaktivister. Utskottet föreslog därför, med tillstyrkande av vissa motioner, ett tillkännagivande till regeringen om att arbetet mot brott som begås av djurrättsaktivister ska prioriteras. Utskottet var däremot inte berett att ställa sig bakom vad som anfördes i ett motionsyrkande om en översyn av demonstrationsfriheten, och motionen avstyrktes i denna del. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:77).

I betänkande 2014/15:JuU14 (s. 68) behandlade utskottet en motion om att överväga en översyn av tillämpningen av straffskalan för brott mot viss näringsverksamhet såsom pälsfarmar. Utskottet avstyrkte motionsyrkandet. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:138).

Även i betänkande 2015/16:JuU18 (s. 73 f.) behandlades motioner om djurrättsaktivism. Utskottet noterade att tillkännagivandet från riksdagen om att prioritera arbetet med brott som begås av djurrättsaktivister bereddes i Regeringskansliet. När det gäller frågan om att överväga straffskärpningar för brott relaterade till djurrättsaktivism och att se över lagstiftningen i andra avseenden vidhöll utskottet sin inställning och avstyrkte motionerna. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2015/16:196).

I betänkande 2017/18:KU21 (s. 20 f.) redogörs för justitieutskottets yttrande (ytr. 2017/18:JuU6y) om en riksdagsskrivelse som har redovisats som slutbehandlad. Utskottet ansåg, till skillnad från regeringen, att de åtgärder som vidtagits inte var tillräckliga för att tillkännagivandet ska anses vara slutbehandlat. Tillkännagivandet om att brott som begås av djurrättsaktivister ska prioriteras (rskr. 2014/15:77 punkt 22) redovisas som slutbehandlat mot bakgrund av att Justitiedepartementet tidigare har inhämtat och sammanställt information från Polismyndigheten om dessa brott och på grund av den löpande avrapporteringen mellan inrikesministerns statssekreterare och rikspolischefen respektive säkerhetspolischefen. Enligt utskottet kan dessa åtgärder dock inte anses innebära att arbetet mot sådana brott prioriteras. Utskottet delade således inte regeringens bedömning utan ansåg att det behövs en tydligare redovisning av vilka åtgärder regeringen vidtagit för att prioritera arbetet mot brott som begås av djurrättsaktivister innan ärendet kan anses vara slutbehandlat. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:325). Tillkännagivandet står därför fortfarande som öppet.

Utskottets ställningstagande

Näringsidkare måste kunna bedriva sin verksamhet utan att riskera att utsättas för ofredande, hot, skadegörelse eller andra brottsliga handlingar. Utskottet noterar att tillkännagivandet från riksdagen om att prioritera arbetet med brott som begås av djurrättsaktivister åter bereds i Regeringskansliet. Vad gäller frågan om att överväga straffskärpningar för brott relaterade till djurrättsaktivism och att se över lagstiftningen i andra avseenden vidhåller utskottet, som konstaterar att regeringen enligt justitie- och migrationsminister Morgan Johansson är beredd att se över bestämmelsen om olaga intrång, den inställning som utskottet meddelat i tidigare betänkanden. Motionerna 2018/19:82 (SD) yrkande 2, 2018/19:2706 (C), 2018/19:847 av (M) yrkande 2, 2018/19:893 (M) yrkande 1, 2018/19:2425 (C) yrkande 69 och 2018/19:2481 (C) yrkandena 1 och 2 avstyrks därmed.

Brott mot griftefrid

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att skärpa straffet för brott mot griftefrid.

Motionen

I motion 2018/19:2640 av Ellen Juntti (M) begärs att straffet för brott mot griftefrid ska höjas.

Bakgrund

Gällande rätt m.m.

Enligt 16 kap. 10 § brottsbalken döms den som obehörigen flyttar, skadar eller skymfligen behandlar lik eller avlidens aska, öppnar grav eller annars gör skada eller ofog på kista, urna, grav eller annat de dödas vilorum eller på gravvård för brott mot griftefrid till böter eller fängelse i högst två år.

Genom en lagändring som trädde i kraft den 1 juli 1993 höjdes straffmaximum för brott mot griftefrid från sex månaders fängelse till fängelse i två år. I den proposition som föregick lagändringen (prop. 1992/93:141 s. 43 f.) anfördes att bestämmelsen tar sikte på ett allmänt omfattat intresse av att avlidna behandlas pietetsfullt, dvs. med tillbörlig respekt och vördnad. Denna hänsyn gäller såväl den döda kroppen eller askan efter kremering som kista, urna och gravvård. Departementschefen konstaterade att frågan om straffvärdet för vissa brott mot griftefrid under senare tid har uppmärksammats i flera sammanhang. Vad som särskilt åsyftades var vissa fall av likskändning. Erfarenheten gav vid handen att det kunde förekomma fall av t.ex. styckning där straffvärdet var så högt att den dåvarande straffskalan inte räckte till. När det sedan gällde straffskärpnings storlek konstaterade regeringen att Transplantationsutredningen i sitt slutbetänkande Kroppen efter döden (SOU 1992:16 s. 304 f.) hade föreslagit att det skulle införas en särskild straffskala för grovt brott med ett maximum om fängelse i fyra år. Departementschefen var emellertid inte då beredd att ställa sig bakom ett så pass långtgående förslag utan ansåg att beredningen av utredningens betänkande först borde avvaktas. Hon föreslog därför att straffmaximum skulle vara fängelse i två år.

Regeringen tog sedermera upp Transplantationsutredningens förslag i proposition 1994/95:148 (s. 71) och gjorde då bedömningen att det inte fanns behov av att ytterligare höja straffmaximum.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det inte finns någon anledning att nu ta initiativ till att höja straffet för brott mot griftefrid och avstyrker därmed motion 2018/19:2640 (M).

Barnpornografibrott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avstyrker motionsyrkanden om att flytta brottet barnpornografibrott från 16 kap. till 6 kap. brottsbalken och om att ändra brottsbeteckningen till dokumenterade sexuella övergrepp på barn.

Jämför reservation 22 (C, KD).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:2469 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 5 begärs att barnpornografibrottet ska flyttas till 6 kap. brottsbalken om sexualbrott och att brottet ska benämnas dokumenterade sexuella övergrepp på barn. Ett liknande förslag framförs i kommittémotion 2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 25.

Bakgrund

Gällande rätt

Brott enligt 16 kap. brottsbalken anses systematiskt som brott mot staten och brott enligt 6 kap. brottsbalken som brott mot person.

Enligt 16 kap. 10 a § brottsbalken döms den för barnpornografibrott som

1. skildrar barn i pornografisk bild
2. sprider, överlåter, upplåter, förevisar eller på annat sätt gör en sådan bild av barn tillgänglig för någon annan
3. förvärvar eller bjuder ut en sådan bild av barn
4. förmedlar kontakter mellan köpare och säljare av sådana bilder av barn eller vidtar någon annan liknande åtgärd som syftar till att främja handel med sådana bilder eller
5. innehar en sådan bild av barn eller betraktar en sådan bild som han eller hon berett sig tillgång till.

Straffet är fängelse i högst två år. Är brottet att anse som ringa döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Med barn avses en person vars pubertetsutveckling inte är fullbordad eller som är under arton år. Är pubertetsutvecklingen fullbordad, ska ansvar för gärning enligt punkterna 2–5 här ovan dömas ut bara om det av bilden och

omständigheterna kring den framgår att den avbildade personen är under arton år.

Är brottet att anse som grovt, döms för *grovt barnpornografibrott* till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om det har begåtts yrkesmässigt eller i vinstsyfte, utgjort ett led i brottslig verksamhet som utövats systematiskt eller i större omfattning, avsett en särskilt stor mängd bilder eller avsett bilder där barnen är särskilt unga, utsätts för våld eller tvång eller utnyttjas på annat särskilt hänsynslöst sätt.

Pågående arbete

En utredare fick den 16 juni 2017 i uppdrag att överväga vissa frågor om barnpornografibrottet och om huruvida preskription ska avskaffas för sexualbrott och andra allvarliga brott mot barn (Ju2017/05435/LP). Uppdraget redovisades den 20 juni 2018 i promemorian *Vissa frågor om barnpornografibrottet och om avskaffad preskription för allvarliga brott mot barn* (Ds 2018:23).

Utredarens bedömning när det gäller barnpornografibrottets placering

I promemorian övervägs barnpornografibrottets placering i brottsbalken och analyseras konsekvenserna av en flytt av barnpornografibrottet från 16 kap. om brott mot allmän ordning till 6 kap. om sexualbrott. Utredaren anför i promemorian att placeringen av ett straffstadgande i ett visst kapitel i brottsbalken kan få viss betydelse för hur brottets skyddsintressen betraktas eller vilket av flera skyddsintressen som ska anses mest centralt. Straffbudets placering kan också få praktiska konsekvenser. Straffbestämmelsen om barnpornografibrott har dubbla skyddsintressen – den ska skydda det enskilda avbildade barnet från att kränkas, men också skydda barn i allmänhet från den kränkning barnpornografiska skildringar innebär. De faktiska verkningarna av en flytt av barnpornografibrottet från 16 kap. brottsbalken till 6 kap. brottsbalken är enligt utredaren svåra att förutse. Om brottet främst skulle ses som ett brott mot en utpekad målsägande skulle kraven i förundersökningskungörelsen på att kontakta samtliga målsägande innebära att stora utredningsresurser måste tas i anspråk i – icke sällsynt förekommande – ärenden som rör innehav av tiotusentals eller hundratusentals bilder. En sådan ordning skulle kunna få negativa konsekvenser för brottsutredningar av allvarliga sexualbrott mot enskilda barn (de dokumenterade sexuella övergreppen) men också medföra långa utredningstider med risk för att fortsatt brottslighet inte kan förhindras och att en effektiv lagföring av de som gjort sig skyldiga till barnpornografibrott motverkas. Dessa nackdelar väger betydligt tyngre än de fördelar en flytt kan medföra. I promemorian görs därför bedömningen att straffbestämmelsen om barnpornografibrott fortfarande bör vara placerad i 16 kap. brottsbalken (se s. 9 f.).

I enlighet med uppdraget lämnas dock, trots ställningstagandet i sak, författningsförslag som innebär att brottet placeras i 6 kap. brottsbalken.

Bestämmelserna om barnpornografibrott föreslås placeras i 6 kap. 12 a–c §§ brottsbalken. Vidare föreslås ett förändrat skuldrekvisit för skildring av barn i pornografisk bild, i enlighet med bestämmelsen i 6 kap. 13 § brottsbalken. Några materiella lagändringar i övrigt bedöms inte nödvändiga till följd av förslaget.

Utredarens bedömningar när det gäller grovt barnpornografibrott

I promemorian föreslås också att ordningsföljden ändras för de omständigheter som kvalificerar ett barnpornografibrott som grovt. De kvalificerande omständigheterna om brottet avsett bilder där barnen är särskilt unga, utsätts för våld eller tvång eller utnyttjas på annat särskilt hänsynslöst sätt ska placeras först bland de kvalificerande omständigheterna. Genom att dessa omständigheter placeras först lyfts allvaret i kränkningen av det enskilda barnet fram tydligare. Syftet är att säkerställa att produktion av och annan befattning med bilder som kan antas skildra verkliga sexuella övergrepp mot barn får tydligare genomslag som en kvalificerande omständighet vid rubriceringsfrågan (se s. 11).

Utredaren föreslår vidare att minimistraffet för grovt barnpornografibrott höjs från fängelse i sex månader till fängelse i nio månader. Ett straffminimum på nio månaders fängelse återspeglar enligt utredaren den lägsta nivån av brottstypens svårhet bättre än vad dagens sex månader gör. En höjning av minimistraffet till ett år skulle riskera att medföra en återhållsamhet från domstolar att bedöma barnpornografibrott som grova. En straffskala på fängelse i lägst nio månader och högst sex år ger ett tillräckligt utrymme för en nyanserad straffmätning och en adekvat straffvärdebedömning. Syftet är inte att höja nivån för vilka brott som ska betraktas som grova. En höjning av minimistraffet avses påverka den generella straffnivån för grova barnpornografibrott. En höjning av minimistraffet för det grova brottet innebär också att den praktiskt tillämpliga straffskalan för straffmätning av barnpornografibrott av normalgraden utsträcks (se s. 12).

Utredarens bedömning när det gäller brottsbeteckningen

Enligt utredaren har brottsbeteckningen barnpornografibrott använts under många år i Sverige och måste sägas vara inarbetad i svenska språket, trots kritiken mot densamma. Om brottsbeteckningen gör att barnpornografibrott av allmänheten uppfattas som ett mindre klandervärt brott kan givetvis en annan benämning vara lämpligare. Finns det en brottsbeteckning som bättre uttrycker vad barnpornografibrottet omfattar, finns det inget principiellt hinder mot att ändra beteckningen. En brottsbeteckning bör utformas så att den är kort och informativ och inte förväxlingsbar med andra brottsbeteckningar. Även om barnpornografi i många fall avser just dokumenterade sexuella övergrepp mot barn, går det inte att ersätta beteckningen barnpornografibrott direkt med dokumenterade sexuella övergrepp mot barn i straffbestämmelsen om barnpornografibrott. För det första utesluts därmed dokumentation som inte avser ett bakomliggande brott. För det andra skulle en brottsbeteckning behöva bli något i stil med hantering av dokumenterade sexuella övergrepp mot barn

eller befattning med dokumenterade sexuella övergrepp mot barn. Brottsbeteckningen skulle alltså behöva bli mångordig för att beskriva brottets tillämpningsområde. Därtill kommer att sexuellt övergrepp mot barn finns som en egen brottsbeteckning. För att inte riskera sammanblandning skulle en lämpligare brottsbeteckning kunna vara hantering av (eller befattning med) dokumenterade sexualbrott mot barn. Samtidigt riskerar brott som begås genom skildring att inte riktigt passa in i en sådan brottsbeteckning. Utredarens slutsats är att brottsbeteckningarna barnpornografibrott och grovt barnpornografibrott ska vara kvar i straffbestämmelsen (se s. 12 f.).

Ett förändrat skuldrekvisit för barnpornografibrottet

I promemorian föreslås ett förändrat skuldrekvisit, på så sätt att den som skildrar ett barn i en pornografisk bild ska kunna straffas även om han eller hon inte haft uppsåt till men varit oaktsam när det gäller omständigheten att den avbildade personen är under 18 år. Detta läggs till som ett nytt stycke i straffbestämmelsen.

Utredaren föreslår även att preskription avskaffas för de allvarligaste sexualbrotten mot barn och för könsstympningsbrott om det utförts mot ett barn, se mer om detta under avsnittet om preskription.

Betänkandet har remitterats, och remisstiden gick ut den 1 oktober 2018. I propositionsförteckningen för den andra halvan av riksmötet 2018/19 har regeringen aviserat att en proposition avses att överlämnas till riksdagen i juni 2019.

Utskottets ställningstagande

Frågor om barns rättigheter är högt prioriterade av utskottet. Detsamma gäller åtgärder för att motverka exploatering av och sexuella övergrepp mot barn. Det är också viktigt att det straffrättsliga regelverket är effektivt och ändamålsenligt. Den tekniska utvecklingen har medfört att allvarliga kränkningar av den personliga integriteten har tagit nya former. Bilder och information kan via internet delas och få stor spridning. För det avbildade barnet kan detta innebära en stor psykisk påfrestning och en allvarlig kränkning av barnets personliga integritet. Utskottet ser därför positivt på att en utredare haft i uppdrag att överväga barnpornografibrottets placering i brottsbalken och, oavsett ställningstagande, lämna förslag som innebär att brottet placeras i 6 kap. brottsbalken. Utredarens förslag har remitterats och bereds nu i Regeringskansliet. Utskottet, som anser att beredningen av frågorna inte bör föregripas, ser därför inte anledning för riksdagen att nu vidta någon åtgärd med anledning av motionerna 2018/19:2469 (KD) yrkande 5 och 2018/19:2861 (C) yrkande 25, varför dessa avstyrks.

Grovt djurplågeri

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att regeringen bör föreslå en ny brottsrubricering om grovt djurplågeri och om straffet för djurplågeri.

Jämför reservation 23 (SD).

Motionerna

I motion 2018/19:332 av Markus Wiechel och Richard Jomshof (båda SD) yrkande 7 begärs att brottsrubriceringen grovt djurplågeri införs i brottsbalken. Ett liknande förslag finns även i motion 2018/19:2846 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 1. I yrkande 2 i samma motion anför motionärerna att straffet för grovt djurplågeri ska vara lägst ett års och högst fyra års fängelse. Ett liknande förslag framförs i kommittémotion 2018/19:1290 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD) yrkande 11.

Bakgrund

Gällande rätt

Djurplågeri är straffbelagt i 16 kap. 13 § brottsbalken. Enligt den bestämmelsen döms den som uppsåtlig eller av grov oaktsamhet, genom misshandel, överansträngning eller vanvård eller på annat sätt, otillbörligen utsätter djur för lidande för *djurplågeri* till böter eller fängelse i högst två år.

Pågående arbete

Den nya djurskyddslagen (2018:1192) trädde i kraft den 1 april 2019 och ersatte den tidigare djurskyddslagen (1988:534). Enligt 10 kap. 1 § i den nya djurskyddslagen döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot någon av ett antal uppräknade bestämmelser i lagen, eller vissa bestämmelser som regeringen har utfärdat med stöd av lagen, till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller för den som inte följer ett beslut om djurförbud eller ett föreläggande om skyldighet att avveckla ett djurinnehav. Om brottet har begåtts med uppsåt och avsett en förpliktelse av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt, är straffet fängelse i högst två år. Samma straffskalor gäller enligt 10 kap. 3 § för brott mot vissa EU-bestämmelser om transport och avlivning av djur.

Till böter eller fängelse i högst två år döms också den som bryter mot förbudet att genomföra sexuella handlingar med djur (10 kap. 2 §). Straffansvar för den som i övrigt med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot de EU-bestämmelser som lagen kompletterar eller mot bestämmelser som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av ett antal uppräknade bestämmelser regleras i 10 kap. 4 och 5 §§ i

den nya djurskyddslagen. De två nämnda straffbestämmelserna har endast böter i straffskalan. För straffbestämmelserna i den nya djurskyddslagen gäller enligt 10 kap. 8 § att om gärningen är belagd med samma eller strängare straff i brottsbalken, döms det inte till ansvar för brott mot djurskyddslagen.

I betänkandet Ny djurskyddslag (SOU 2011:75) föreslogs att det i djurskyddslagen skulle införas ett grovt brott mot djurskyddslagen med en straffskala på fängelse i högst fyra år. Regeringen konstaterade i propositionen Ny djurskyddslag (prop. 2017/18:147) att om ett grovt brott införs i djurskyddslagen med en strängare straffskala än djurplågeribestämmelsen i brottsbalken, skulle denna tillämpas före bestämmelsen om djurplågeri medan övriga brott mot djurskyddslagen skulle vara subsidiära i förhållande till brottsbalken. Regeringen instämde med de remissinstanser som ansåg att svårigheter kunde uppstå vid bedömningen av om en gärning skulle utgöra grovt brott mot djurskyddslagen, djurplågeri eller övrigt brott mot djurskyddslagen. Mot den bakgrunden bedömde regeringen att utredarens förslag inte borde genomföras. Regeringen konstaterade också att djurplågeribrottet sedan en lång tid tillbaka är förbehållet de mest allvarliga brotten mot djur och att denna särställning är väl inarbetad i det allmänna rättsmedvetandet. Däremot instämde regeringen i utredarens bedömning att en översyn av djurplågeribestämmelsen i brottsbalken samt av förhållandet mellan denna och brotten mot djurskyddslagen borde göras (prop. 2017/18:147 s. 255).

Regeringen har därefter gett en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av straffbestämmelserna i djurskyddslagen och brottsbalkens bestämmelse om djurplågeri. Syftet är dels att få till stånd lämpliga och proportionerliga straffskalor vid brott mot djur, dels att överväga om andra sanktioner än straffrättsliga påföljder kan vara ett mer effektivt sätt att upprätthålla regelverket vid mindre allvarliga överträdelser av djurskyddsbestämmelserna. Utredaren ska bl.a.

- analysera hur straffbestämmelserna i djurskyddslagen och djurplågeribestämmelsen i brottsbalken förhåller sig till varandra och hur de har tillämpats
- överväga om straffskalan för djurplågeri bör skärpas
- överväga om en sådan eventuell skärpning bör ske enbart genom förändringar av den befintliga straffskalan eller om en särskild straffskala med en brottsrubricering för ett grovt djurplågeribrott bör införas,
- ta ställning till vilka omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om brottet är grovt, om en sådan brottsrubricering övervägs och
- lämna förslag till de ändringar i brottsbalken och i den nya djurskyddslagen som utredaren anser lämpliga.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 januari 2020 (N 2018:05 Utredningen om proportionerliga och effektiva sanktioner vid brott mot djur).

Tidigare utskottsbehandling

I betänkande 2014/15:JuU14 (s. 46 f.) behandlades motioner om grovt djurplågeri. Utskottet hänvisade till att betänkandet Ny djurskyddslag (SOU 2011:75) var under beredning i Regeringskansliet i de delar det inte lett till lagstiftning. Denna beredning borde enligt utskottet inte föregripas, och motionerna avstyrktes därmed. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:138).

Även i betänkande 2015/16:JuU18 behandlades motioner om grovt djurplågeri. Utskottet vidhöll sin bedömning och avstyrkte motionerna. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2015/16:196).

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan har regeringen gett en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av straffbestämmelserna i djurskyddslagen och brottsbalkens bestämmelser om djurplågeri. Detta arbete bör enligt utskottet inte föregripas. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2018/19:332 (SD) yrkande 7, 2018/19:2846 (SD) yrkandena 1 och 2 och 2018/19:1290 (SD) yrkande 11.

Stärkt straffrättsligt skydd för blåljuspersonal m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag om stärkt straffrättsligt skydd för blåljuspersonal och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ett stärkt straffrättsligt skydd för jägare och skolpersonal, om hot och våld mot tjänsteman, om en nationell handlingsplan mot hot och våld mot vårdpersonal och om skärpta straff för våld mot tjänstedjur.

Jämför reservation 24 (M, L), 25 (SD), 26 (SD), 27 (KD) och 28 (M) samt särskilt yttrande 1 (S, V, MP) och 2 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 26 begärs skärpta straff för attacker mot blåljusverksamhet. Motionärerna föreslår en ny brottsrubricering för attacker mot blåljusverksamhet med ett minimistraff om fyra års fängelse. Även i motion 2018/19:922 av Sten Bergheden (M) yrkande 2 begärs skärpta straff för attacker mot blåljuspersonal.

Enligt partimotion 2018/19:2596 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 8 är våld mot en polisman i tjänst normalt ett allvarigare brott än ett muntligt hot, varför våld mot tjänsteman bör vara en egen brottsrubricering med ett minimistraff om sex månaders fängelse. Det är vidare inte rimligt att personal

i räddningstjänsten eller ambulanspersonal har svagare rättsligt skydd vid uttryckning än t.ex. polismän, varför brottet våld mot alarmeringstjänstpersonal bör införas för att bredda det straffrättsliga skyddet för personal i alla blåljusyrken. Som försvårande omständighet enligt katalogen i 29 kap. 2 § brottsbalken bör därför även beaktas om brottet innefattat ett angrepp mot viktiga samhällsfunktioner. Även hindrandet av uttryckning bör kriminaliseras enligt motionärerna. Även i kommittémotion 2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 17 anför motionärerna att det är nödvändigt att skärpa straffen för våld mot tjänsteman så att straffskalan börjar på sex månaders fängelse.

Enligt motion 2018/19:1300 av Denis Begic och Matilda Ernkrans (båda S) bör det rättsliga skyddet för personal inom vård- och blåljusverksamhet stärkas. Även i kommittémotion 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 27 begärs att skyddet för poliser och annan blåljuspersonal stärks.

I kommittémotion 2018/19:855 av Per Ramhorn m.fl. (SD) yrkande 47 framställs en begäran om en nationell handlingsplan för nolltolerans mot hot och våld mot vårdpersonal.

Enligt kommittémotion 2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 27 bör hot riktade mot polismän alltid bedömas som grovt hot mot tjänsteman.

I motion 2018/19:2971 av Christian Carlsson (KD) yrkande 2 bör även våld mot närstående till polisman rubriceras som våld mot tjänsteman.

Enligt motion 2018/19:114 av Magnus Persson (SD) bör våld mot polis- och bevakningshund leda till samma straff som våld mot tjänsteman. Även enligt motion 2018/19:1142 av Elin Lundgren och Kristina Nilsson (båda S) bör regeringen överväga att se över straffet för att skada levande djur i samhällets tjänst. I motion 2018/19:332 av Markus Wiechel och Richard Jomshof (båda SD) yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om att Polismyndighetens tjänstedjur bör skyddas av en ny lag om djurplågeri av tjänstedjur.

I kommittémotion 2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 1 anföras att det är mycket oroande att jägare blir hotade och trakasserade av aktivister. Angrepp på jägare som bedriver eftersöksjakt och skyddsjakt bör leda till hårdare straff eftersom de utför ett viktigt samhällsuppdrag.

I kommittémotion 2018/19:2824 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 1 begärs skärpta straff för våld mot lärare och annan skolpersonal. Motionärerna anför att angrepp mot lärare och annan skolpersonal i många fall inte omfattas av bestämmelsen om våld mot tjänsteman eftersom angreppen i fråga inte kan knytas till någon form av myndighetsutövning från lärarens eller övrig skolpersonals sida. Därför bör ett nytt brott som tar sikte på alla former av våldsamma angrepp mot lärare och annan skolpersonal införas. Straffskalan bör motsvara den som gäller för våld mot tjänsteman – dvs. lägst sex månaders fängelse.

Bakgrund

Gällande rätt

Enligt 17 kap. 1 § brottsbalken döms den som med våld eller hot om våld förgriper sig på en tjänsteman i hans eller hennes myndighetsutövning eller för att tvinga tjänstemannen till eller hindra honom eller henne från en åtgärd i myndighetsutövningen eller för att hämnas för en sådan åtgärd för *våld eller hot mot tjänsteman* till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller om någon på detta sätt förgriper sig mot en tjänsteman som tidigare har utövat myndighet för vad han eller hon har gjort eller underlåtit att göra i myndighetsutövningen.

Om brottet är grovt döms för *grovt våld eller hot mot tjänsteman* till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen

1. har innefattat våld av allvarligt slag
2. har innefattat hot som påtagligt har förstärkts med hjälp av vapen, sprängämne eller vapenattrapp eller genom anspelning på ett våldskapital eller som annars har varit av allvarligt slag eller
3. annars har varit av särskilt hänsynslös eller farlig art.

Enligt 17 kap. 2 § brottsbalken ska den som på ett annat sätt än det som anges i 1 §, för att tvinga eller hindra någon i hans eller hennes myndighetsutövning eller för att hämnas för åtgärd i denna, otillbörligen utför engärning, som för personen medför lidande, skada eller annan olägenhet, eller hotar med det, dömas för *förgripelse mot tjänsteman* till böter eller fängelse i högst sex månader. Om brottet är grovt döms för *grov förgripelse mot tjänsteman* till fängelse i högst fyra år.

Av 17 kap. 5 § brottsbalken och lagen (1975:668) om skydd för viss tjänsteutövning följer att vissa befattningshavare som har bevaknings-, säkerhets- eller ordningsuppgifter åtnjuter samma skydd som personer som utövar tjänsteutövning enligt 17 kap. 1 och 2 §§ brottsbalken.

Med eftersök avses de åtgärder som vidtas enligt jaktlagstiftningen för att av djurskyddsskäl spåra upp och vid behov avliva skadat vilt. Polismyndigheten saknar vanligtvis den kompetens som krävs för att genomföra eftersöket. Ett eftersök inleds i normalfallet med att polisen genom förmedling uppdrar åt en eftersökspatrull att påbörja eftersök. Eftersök sker normalt genom att en beväpnad jägare med hjälp av en särskilt tränad eftersökshund spårar viltet för att konstatera om det är oskadat och, om det är skadat, avlivar det.

Pågående arbete

Regeringen gav i december 2016 en särskild utredare i uppdrag att överväga och föreslå de ändringar som behövs för att åstadkomma ett modernt straffrättsligt skydd för blåljuspersonal (polis, ambulans- och räddnings-tjänstpersonal) och andra samhällsnyttiga funktioner, dvs. yrkesutövare som

bl.a. har till uppgift att hjälpa andra (dir. 2016:115). Den 21 december 2017 beslutade regeringen att ändra och utvidga uppdraget. Enligt tilläggsdirektivet ska utredningen (dir. 2017:131) göra de överväganden som krävs och lämna nödvändiga författningsförslag om hur möjligheterna till kroppsvisitation av personer som är kallade till förhör i Polismyndighetens lokaler kan utökas samt kartlägga och analysera domstolsavgöranden som gäller polismäns rätt till ersättning vid allvarlig kränkning och överväga och föreslå de åtgärder som behövs för att säkerställa deras rätt till ersättning.

Uppdraget om ett modernt straffrättsligt skydd för blåljuspersonal redovisades i ett delbetänkande den 17 januari 2018. Uppdraget slutredovisades den 28 september 2018 i betänkandet Vissa polisfrågor – säkerhet vid förhör samt kränkningers ersättning (SOU 2018:75). I delbetänkandet Stärkt straffrättsligt skydd för blåljusverksamhet och andra samhällsnyttiga funktioner (SOU 2018:2) föreslår utredningen följande ändringar i brottsbalken:

- Ett nytt brott med benämningen blåljussabotage förs in i 13 kap. brottsbalken. Brottet straffbelägger att angripa eller annars störa polis, räddningstjänst eller ambulanssjukvård på ett sätt som riskerar att allvarligt förhindra eller försena genomförandet av ett uppdrag.
- Straffet för grovt våld eller hot mot tjänsteman enligt 17 kap. 1 § brottsbalken höjs till fängelse i lägst ett år och högst sex år.
- En ny straffskärpningsgrund förs in i 29 kap. 2 § brottsbalken. Den innebär att domstolen ska se särskilt allvarligt på fall där den tilltalade med våld eller hot har angripit någon i eller med anledning av hans eller hennes yrkesutövning.

Utredningen föreslår vidare att vissa ändringar ska göras i lagen (1975:688) om skydd för viss tjänsteutövning i syfte att förtydliga och förenkla tillämpningen av lagstiftningen. Det föreslås också vissa språkliga moderniseringar av bestämmelserna i 17 kap. brottsbalken.

Såväl delbetänkandet som slutbetänkandet har remissbehandlats. Enligt propositionsförteckningen för andra halvan av riksmötet 2018/19 har regeringen aviserat att den avser att överlämna en proposition till riksdagen i maj 2019.

På en presskonferens den 19 juni 2018 presenterade justitie- och inrikesminister Morgan Johansson vid en presskonferens ett antal åtgärder som regeringen avsåg att vidta för att bekämpa hot mot demokratin och stärka skyddet för centrala samhällsfunktioner. En av åtgärderna som presenterades var att en utredning ska tillsättas med uppdrag att se över hur fler samhällsfunktioner ska få ett förbättrat straffrättsligt skydd, bl.a. sjukvårdspersonal.

I regeringsförklaringen den 21 januari 2019 anförde statsminister Stefan Löfven bl.a. att skyddet för poliser och annan blåljuspersonal ska stärkas.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade frågor om straffrättsligt skydd för blåljuspersonal m.m. våren 2017 i betänkande 2016/17:JuU16 (s. 51 f.). I betänkandet föreslog utskottet ett tillkännagivande om bättre straffrättsligt skydd för blåljuspersonal. Utskottet anförde följande:

De senaste åren har vi sett många exempel på våld mot poliser, personal inom räddningstjänsten samt hälso- och sjukvården. Detta är enligt utskottet en oacceptabel utveckling som måste brytas. För att göra detta behövs tydligare lagar som visar brottens allvar. Reaktionerna på de här angreppen och attackerna måste vara tydliga. Det handlar både om att skydda personer som har samhällsviktiga uppgifter och om att värna respekten för rättsstaten.

Straffen för våld mot tjänsteman återspeglar inte allvaret i brottsligheten. Den som hindrar polis och annan blåljuspersonal från att fullfölja sina viktiga uppgifter skadar hela samhället och bör straffas därefter. I dag behandlas hot mot tjänsteman och våld mot tjänsteman i samma straffstadgande. Straffet för våld mot tjänsteman blir ofta cirka en månads fängelse. Många gånger ersätts fängelsestraffet av samhällstjänst. Våld mot en polis i tjänst är ett allvarigare brott än ett muntligt hot. För att fånga upp allvaret i den här brottsligheten bör våld mot tjänsteman få en egen brottsrubricering där straffet ska vara minst sex månaders fängelse.

Reaktionerna på våld mot poliser, medarbetare inom räddningstjänsten och hälso- och sjukvården måste bli avsevärt tydligare. Personal i räddningstjänsten och hälso- och sjukvården omfattas i dag inte av samma skydd som t.ex. poliser eftersom de inte ägnar sig åt myndighetsutövning. Detta bör ändras så att våld eller hot mot personal inom räddningstjänsten och hälso- och sjukvården straffas lika hårt som våld eller hot mot poliser. Därför bör det införas ett nytt brott – våld mot alarmeringstjänstpersonal – där det inte uppställs något krav på att angreppet sker mot någon i dennes myndighetsutövning. Man bör även överväga att införa en ny brottsrubricering – försvärande av uttryckning. Hindrande av uttryckning är reglerat i trafikförordningen och innebär att om man t.ex. blockerar ett uttryckningsfordon med sin bil kan man få böter för det, men när det gäller andra sätt att stoppa en uttryckning är rättsläget mer oklart. Ambulans- och brandkårsanställda vittnar om att det ofta är osäkert vilken brottsrubricering, om ens någon, man kan använda.

Utskottet anser att man därför bör överväga att införa en ny brottsrubricering som gäller förhindrande av uttryckning som träffar de situationer där lagen nu är otydlig. Ibland riktas skadegörelse direkt mot polisbilar och andra uttryckningsfordon. Det har också förekommit fall då polisen lockas in i områden för att sedan angripas med stenkastning. När angreppen riktas mot sådana väsentliga samhällsfunktioner bör detta anses vara försvärande när straffet bestäms – oavsett om det rör sig om skadegörelse, våldsamt upplopp eller någon annan brottstyp. Utskottet anser att det därför bör införas en särskild straffskärpningsgrund som innebär att alla brott som innefattar ett angrepp mot viktiga samhällsfunktioner leder till skärpta straff. Det är positivt att regeringen nu gett en särskild utredare i uppdrag att överväga och föreslå de ändringar som behövs för att åstadkomma ett modernt straffrättsligt skydd för blåljuspersonal och andra samhällsnyttiga funktioner. Det är emellertid viktigt att detta arbete leder fram till konkreta resultat.

Utskottet fann däremot inte skäl att bifalla ett motionsyrkande om att tjänstedjur ska skyddas av en ny lag om djurplågeri mot tjänstedjur. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:211).

Även i betänkande 2017/18:JuU14 behandlades motioner om straffrättsligt skydd för blåljuspersonal (s. 45 f.). I betänkandet föreslog utskottet ett tillkännagivande om ett stärkt straffrättsligt skydd för personal inom hälso- och sjukvården och om skärpta straff för våld mot personal inom hälso- och sjukvården och andra vitala samhällsfunktioner. Utskottet anförde följande:

Utskottet vidhåller sin uppfattning att det ökade våldet mot poliser och mot personal inom räddningstjänsten samt hälso- och sjukvården är en oacceptabel utveckling som måste brytas genom tydligare lagar som visar brottens allvar. Reaktionen på de här angreppen och attackerna måste vara tydliga.

Utskottet konstaterar att många av de åtgärder som utskottet föreslagit och som riksdagen tillkännagett för regeringen återfinns i de förslag som utredaren har lämnat i delbetänkandet Stärkt straffrättsligt skydd för blåljusverksamhet och andra samhällsnyttiga funktioner (SOU 2018:2). Det är naturligtvis glädjande men utredningens förslag tillgodoser inte i alla delar riksdagens tillkännagivande. Utredningen föreslår bl.a. ett nytt brott – blåljussabotage – som straffbelägger att angripa eller annars störa polis, räddningstjänst eller ambulanssjukvård på ett sätt som riskerar att allvarligt förhindra eller försena genomförandet av ett uppdrag. Straffet föreslås vara fängelse upp till fyra år. Utskottet vidhåller sin uppfattning att ett särskilt brott ska omfatta angrepp mot personal inom hälso- och sjukvården och att våld mot personal inom hälso- och sjukvården och andra vitala samhällsfunktioner ska ha ett minimistraff på sex månaders fängelse. Regeringen bör därför snarast ge Blåljusutredningen ett tilläggsdirektiv om att ta fram ett lagstiftningsförslag i enlighet med det anförda.

När det gäller övriga motionsyrkanden om straffrättsligt skydd för blåljuspersonal anser utskottet att det pågående arbetet inte bör föregripas.

Utskottet har inte ändrat inställning i frågan om huruvida tjänstedjur ska skyddas av en ny lag om djurplågeri mot tjänstedjur.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:240).

Utskottets ställningstagande

Det är helt oacceptabelt att de som har till uppgift att hjälpa och skydda andra angrips och hindras från att fullgöra sina uppgifter. Det är angeläget att de som har till uppgift att upprätthålla ordning och säkerhet samt arbetar för ett tryggt samhälle själva kan känna trygghet. Att de utsätts för hot och våld är absolut inte acceptabelt. Samhället måste ha en sträng syn på dessa brott. Angreppen är inte riktade bara mot den enskilde myndighetsföreträdaren utan utgör ett angrepp på vår rättsordning. Utskottet anser att det finns anledning att ta frågan om angrepp mot blåljuspersonal på stort allvar. Detta gäller även andra fall när någon angrips med anledning av sin yrkesutövning.

Riksdagen har gjort flera tillkännagivanden om att regeringen ska återkomma med förslag på bättre straffrättsligt skydd för blåljuspersonal och om att våld mot personal inom hälso- och sjukvården ska leda till minst sex

månaders fängelse (rskr. 2016/17:211 och 2017/18:240). Några av de åtgärder som utskottet föreslagit och som riksdagen tillkännagett för regeringen återfinns i de förslag som lämnats i delbetänkandet Stärkt straffrättsligt skydd för blåljusverksamhet och andra samhällsnyttiga funktioner (SOU 2018:2), och i övriga fall har regeringen aviserat att frågorna ska utredas. Utskottet anser att det är angeläget att regeringen skyndsamt återkommer med förslag till lagändringar i syfte att åstadkomma ett stärkt straffrättsligt skydd för blåljuspersonal. Detta bör riksdagen tillkänna för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2018/19:2596 (L) yrkande 8 i denna del, 2018/19:2819 (M, C, KD och L) yrkande 27 och 2018/19:2868 (M) yrkande 17 i denna del samt tillstyrker delvis motionerna 2018/19:132 (SD) yrkande 26, 2018/19:922 (M) yrkande 2 och 2018/19:1300 (S).

Utskottet finner däremot inte skäl att i nuläget bifalla motionsyrkanden om ett stärkt straffrättsligt skydd för jägare och skolpersonal, om hot och våld mot tjänstemän, om en nationell handlingsplan mot hot och våld mot vårdpersonal och om skärpta straff för våld mot tjänstedjur. Utskottet avstyrker därför motionerna 2018/19:114 (SD), 2018/19:132 (SD) yrkande 27, 2018/19:332 (SD) yrkande 6, 2018/19:855 (SD) yrkande 47, 2018/19:1142 (S), 2018/19:2596 (L) yrkande 8 i denna del, 2018/19:2606 (KD) yrkande 1, 2018/19:2824 (M) yrkande 1, 2018/19:2868 (M) yrkande 17 i denna del och 2018/19:2971 (KD) yrkande 2.

Våld och hot mot förtroendevalda m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att stärka det straffrättsliga skyddet för förtroendevalda.

Jämför reservation 29 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 10 begärs att straffen för hot eller våld mot förtroendevalda i kommun, landsting, region eller riksdag på grund av deras uppdrag ska skärpas och anses minst lika allvarliga som hot mot tjänsteman.

Enligt motion 2018/19:435 av Markus Wiechel och Sara Seppälä (båda SD) yrkande 1 bör en översyn göras av lagstiftningen om uppmaning till brott av förtroendevalda. I yrkande 2 i samma motion anför motionärerna att regeringen bör se över möjligheterna att stärka det straffrättsliga skyddet för förtroendevalda på kommunal och regional nivå och riksnivå genom att införa en särskild brottsrubricering om brott mot demokratin där hot mot förtroendevalda politiker inkluderas. Ett liknande yrkande framförs i motion 2018/19:1013 av Lotta Finstorp (M).

I motion 2018/19:1166 av Heléne Björklund m.fl. (S) begärs att regeringen överväger att se till att straffpåföljden för hot mot förtroendevalda och deras familjer skärps. Ett sådant yrkande framställs även i motion 2018/19:1303 av Heléne Björklund m.fl. (S).

Bakgrund

Gällande rätt

Olaga hot regleras i 4 kap. 5 § brottsbalken. Enligt bestämmelsen döms den, som hotar någon annan med brottslig gärning på ett sätt som är ägnat att hos den hotade framkalla allvarlig rädsla för egen eller annans säkerhet till person, egendom, frihet eller frid för *olaga hot* till böter eller fängelse i högst ett år. Om brottet är grovt döms för *grovt olaga hot* till fängelse i lägst nio månader och högst i fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om hotet påtagligt har förstärkts med hjälp av vapen, sprängämne eller vapenattrapp eller genom anspelning på ett våldskapital eller annars har varit av allvarligt slag, eller om gärningen annars har varit av särskilt hänsynslös eller farlig art.

Enligt 16 kap. 5 § första stycket brottsbalken döms den för *uppvigling* som, antingen muntligen inför menighet eller folksamling eller i skrift som sprids eller utlämnas för spridning eller i annat meddelande till allmänheten, uppmanar eller annars söker förleda till brottslig gärning, svikande av medborgerlig skyldighet eller ohörsamhet mot myndighet. Straffet är böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet ringa ska enligt tredje stycket i paragrafen inte dömas till ansvar. Vid bedömning av huruvida det är fråga om ett ringa fall ska särskilt beaktas om det förelegat endast obetydlig fara för att uppmaningen eller försöket skulle leda till efterföljd.

Är brottet med hänsyn till att gärningsmannen sökt förleda till allvarligt brott eller annars att anse som grovt, döms enligt fjärde stycket i paragrafen till fängelse i högst fyra år.

Den som med våld eller hot om våld förgriper sig på en tjänsteman i hans eller hennes myndighetsutövning eller för att tvinga tjänstemannen till eller hindra honom eller henne från en åtgärd i myndighetsutövningen eller för att hämnas för en sådan åtgärd döms enligt 17 kap. 1 § första stycket brottsbalken för *våld eller hot mot tjänsteman* till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller om någon på detta sätt förgriper sig mot en tjänsteman som tidigare har utövat myndighet för vad han eller hon har gjort eller underlåtit att göra i myndighetsutövningen. I andra stycket anges att om brottet är grovt döms till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt kan bl.a. beaktas om gärningen har varit av särskilt hänsynslös eller farlig art.

Enligt 17 kap. 2 § ska den som, på något annat sätt än som anges i 1 §, otillbörligen utför en gärning som syftar till att tvinga eller hindra en tjänsteman i hans eller hennes myndighetsutövning eller att hämnas för en

åtgärd i myndighetsutövningen och som för tjänstemannen medför lidande, skada eller annan olägenhet, eller hotar med en sådan gärning, dömas för *förgripelse mot tjänsteman* till böter eller fängelse i högst sex månader. Om brottet är grovt döms för *grov förgripelse mot tjänsteman* till fängelse i högst fyra år.

Enligt 18 kap. 5 § brottsbalken kan den som utövar olaga tvång eller olaga hot med uppsåt att påverka den allmänna åsiktsbildningen eller inkräkta på handlingsfriheten inom en politisk organisation eller yrkes- eller närings-sammanslutning och därigenom sätter yttrande-, församlings- eller föreningsfriheten i fara dömas för *brott mot medborgerlig frihet* till fängelse i högst sex år.

Pågående arbete

Regeringen beslutade den 22 december 2016 att ge en särskild utredare i uppdrag att överväga och föreslå de ändringar som behövs för att åstadkomma ett modernt straffrättsligt skydd för blåljuspersonal och andra samhällsnyttiga funktioner, dvs. yrkesutövare som bl.a. har till uppgift att hjälpa andra (Ju 2016:23 Blåljusutredningen).

I kommittédirektiven anføres (s. 5) att en särskild fråga som har diskuterats i olika sammanhang är om förtroendevalda politiker bör ha ett särskilt straffrättsligt skydd. Frågan har tidigare behandlats i betänkandet *Jakten på makten* (SOU 2006:46). Betänkandets förslag har inte lett till några lagstiftningsåtgärder. Förtroendevaldas straffrättsliga skydd aktualiserar delvis andra hänsyn än de som aktualiseras i fråga om skydd för blåljuspersonal och liknande funktioner, inte minst den stora frågan om skyddet för demokratin. Det framstår därför inte som lämpligt att i detta sammanhang behandla skyddet för förtroendevalda politiker. Den frågan ska således inte ingå i utredarens uppdrag.

Brottsförebyggande rådet (Brå) presenterade i november 2017 Politikernas trygghetsundersökning (Brå rapport 2017:9). I undersökningen tillfrågades ordinarie ledamöter i Sveriges riksdag och fullmäktigeförsamlingar (kommuner, landsting och regioner) om utsatthet för trakasserier, hot och våld under föregående år. Enligt rapporten uppger var fjärde förtroendevald (25 procent) att de utsattes för trakasserier, hot eller våld i samband med sitt politiska förtroendeuppdrag under 2016. Totalt sett har andelen förtroendevalda som uppger att de blivit utsatta ökat sedan 2012, då knappt 20 procent uppgav att de utsatts. Nivån för 2016 (25 procent) är dock lägre än valåret 2014 (28 procent). Stockholmspolitiker inom kommun och landsting uppger att de utsatts i större utsträckning än förtroendevalda inom andra regioner. Riksdagsledamöter är betydligt mer utsatta (66 procent) än ledamöter i kommun- och landstingsfullmäktige (25 respektive 34 procent).

Polismyndigheten har i regleringsbrevet för 2018 fått i uppdrag av regeringen att redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för att bekämpa brott som hotar den fria åsiktsbildningen och i vilken utsträckning det finns

likvärdiga möjligheter för förtroendevalda, journalister och andra grupper att få hjälp i hela landet. Myndigheten ska analysera vilka effekter åtgärderna bedöms ha lett till eller bedöms komma att leda till. Vidare ska redovisningen innehålla en beskrivning av hur myndigheten avser att fortsätta utveckla arbetet. Polismyndigheten redovisade uppdraget genom rapporten Åtgärder för skydd för den fria åsiktsbildningen (A487.492/2019) den 28 mars 2019. Rapporten bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Regeringen beslutade den 13 juli 2017 om en handlingsplan till det fria ordets försvar. Med handlingsplanen stärker regeringen arbetet med att förebygga och hantera hot och hat mot journalister, politiskt förtroendevalda och konstnärer. I handlingsplanen anges att regeringen kommer att låta utreda möjligheten till ett förstärkt straffrättsligt skydd för förtroendevalda. Denna utredning ska komplettera beslutsunderlaget i betänkandet Jakten på makten (SOU 2006:46). Betänkandet innehåller förslag om ett förstärkt straffrättsligt skydd för förtroendevalda. Den parlamentariska kommitténs bedömning var då att brott mot förtroendevalda förekommer i sådan omfattning att det får anses utgöra ett hot mot det representativa demokratiska systemet.

Den 29 juni 2018 publicerades promemorian Brott mot förtroendevalda (Ds 2018:29). I promemorian föreslås att det införs en särskild straffskärpningsgrund i 29 kap. 2 § brottsbalken för brott som begåtts mot en person på grund av att han eller hon utövat ett uppdrag som förtroendevald i stat, kommun eller landsting, eller som begåtts mot en närstående till en sådan person på grund av förtroendeuppdraget.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2019.

Promemorian har remitterats, och förslagen bereds nu inom Regeringskansliet. Enligt propositionsförteckningen för andra halvan av riksmötet 2018/19 avser regeringen att överlämna en proposition till riksdagen i september 2019.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat frågor om hot och våld mot förtroendevalda, se betänkandena 2013/14:JuU15 (s. 27 f.), 2014/15:JuU14 (s. 50), 2015/16:JuU18 (s. 57 f.) och 2016/17:JuU16.

I betänkande 2014/15:JuU14 anförde utskottet bl.a. att det fortfarande såg allvarligt på förekomsten av våld, hot och trakasserier mot förtroendevalda politiker men vidhöll att något tillkännagivande inte borde göras till regeringen om att förtroendevalda bör omfattas av det skydd som ges i 17 kap. brottsbalken. Utskottet var inte heller berett att föreslå någon utvidgning av det straffbara området när det gäller brottet våld eller hot mot tjänsteman eller någon annan förändring av bestämmelsen. Utskottet konstaterade vidare att den utredare som haft i uppdrag att kartlägga domar om brott mot politiskt förtroendevalda hade redovisat sitt arbete och i det sammanhanget lämnat ett antal förslag till åtgärder. Förslagen bereddes i Regeringskansliet, och denna beredning borde inte föregripas. Utskottet ansåg sammanfattningsvis att det

inte borde göras något tillkännagivande till regeringen med anledning av motionerna. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:138).

I betänkande 2015/16:JuU18 vidhöll utskottet den uppfattning som redovisades i betänkande 2014/15:JuU14 och ansåg att det inte borde göras något tillkännagivande till regeringen om att förtroendevalda bör omfattas av det skydd som ges i 17 kap. brottsbalken. Utskottet var inte heller berett att föreslå någon utvidgning av det straffbara området när det gäller brottet våld eller hot mot tjänsteman eller någon annan förändring av bestämmelsen. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2015/16:196).

I betänkande 2016/17:JuU16 anförde utskottet att det fortfarande ser allvarligt på förekomsten av våld, hot och trakasserier mot förtroendevalda politiker. Det är därför positivt att regeringen uppger att man kommer att presentera en handlingsplan under 2017 för att inleda ett mer systematiskt arbete för att förebygga hot och hat mot förtroendevalda, journalister och kulturutövare. Utskottet vidhöll i övrigt sin tidigare uppfattning och ansåg inte att det fanns anledning för riksdagen att göra något tillkännagivande till regeringen om att införa en ny bestämmelse i brottsbalken eller om att förtroendevalda ska omfattas av det skydd som ges i 17 kap. brottsbalken. Utskottet var inte heller berett att föreslå någon annan förändring av bestämmelserna i 17 kap. brottsbalken (s. 21). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:240).

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser mycket allvarligt på förekomsten av våld, hot och trakasserier mot förtroendevalda politiker och att den senaste trygghetsundersökningen från Brå visar att fler utsätts. Inom Regeringskansliet bereds nu frågan om att införa en särskild straffskärpningsgrund i 29 kap. 2 § brottsbalken för brott som begåtts mot en person på grund av att han eller hon utövat ett uppdrag som förtroendevald i stat, kommun eller landsting, eller som begåtts mot en närstående till en sådan person på grund av förtroendeuppdraget (se promemorian Brott mot förtroendevalda Ds 2018:29). Enligt utskottet bör beredningen av promemorian och den aviserade lagändringen inte föregripas. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2018/19:136 (SD) yrkande 10, 2018/19:435 (SD) yrkandena 1 och 2, 2018/19:1013 (M), 2018/19:1166 (S) och 2018/19:1303 (S).

Skärpt straff för övergrepp i rättssak

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om skärpt straff för övergrepp i rättssak och tillkännager detta för regeringen.

Jämför särskilt yttrande 3 (SD).

Motionerna

I ett flertal motioner efterfrågas straffskärpningar för övergrepp i rättssak. I kommittémotion 2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 1 anför motionärerna att minimistraffet för övergrepp i rättssak bör skäras till fängelse i ett år för att öka tryggheten för brottsoffer och vittnen samt för att markera skarpt mot dem som överväger att begå övergrepp i rättssak. Även i motion 2018/19:886 av Edward Riedl (M) begärs skärpt straff för övergrepp i rättssak. Liknande förslag framförs i motion 2018/19:1825 av Jan Ericson (M), i kommittémotion 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 39 och i kommittémotion 2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 14.

Bakgrund

Gällande rätt

Enligt 17 kap. 10 § brottsbalken döms den som med våld eller hot om våld angriper någon för att han eller hon gjort en anmälan, fört talan, avlagt vittnesmål eller annars vid förhör avgett en utsaga hos en domstol eller annan myndighet eller för att hindra någon från en sådan åtgärd för *övergrepp i rättssak* till fängelse i högst fyra år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma ska gälla om man med någon annan gärning som medför lidande, skada eller olägenhet, eller med hot om en sådan gärning angriper någon för att han eller hon avlagt vittnesmål eller annars avgett en utsaga vid förhör hos en myndighet eller för att hindra honom eller henne från att avge en sådan utsaga. Är brottet grovt döms till fängelse, lägst två och högst åtta år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas

1. om det har uppkommit eller funnits risk för betydande men för det allmänna eller någon enskild
2. om gärningen har innefattat våld eller hot av allvarligt slag eller
3. om gärningen annars har varit av särskilt hänsynslös eller farlig art.

Pågående arbete

Brottsförebyggande rådet (Brå) har fått i uppdrag att studera fenomenet tystnadskultur och brottet övergrepp i rättssak. Brå ska belysa mekanismerna bakom att tystnadskulturer uppstår och upprätthålls i exempelvis socialt utsatta områden och inom organiserad brottslighet samt vid relations- och hedersvåld. Brå ska även lämna förslag på hur tystnadskulturer och övergrepp i rättssak skulle kunna motverkas. Uppdraget ska redovisas senast den 1 oktober 2019.

Justitie- och inrikesminister Morgan Johansson presenterade på en presskonferens den 18 juni 2018 ett antal åtgärder för att bekämpa hot mot demokratin och stärka skyddet för centrala samhällsfunktioner. Enligt åtgärdspaketet avsåg regeringen att föreslå ett antal insatser för att motverka brottslighet som syftar till att störa rättsväsendets arbete och människors vilja att delta i rättsprocessen, bl.a. att se över och skärpa straffen för övergrepp i rättssak, mened och skyddande av brottsling.

I regeringsförklaringen den 21 januari 2019 anförde statsminister Stefan Löfven att straffen för övergrepp i rättssak ska skärpas.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade motionsyrkanden om skärpta straff för övergrepp i rättssak i betänkande 2016/17:JuU14 (s. 6 f.) i samband med att proposition 2015/16:113 Bättre straffrättsliga verktyg mot organiserad brottslighet behandlades. Utskottet anförde då att det är naturligt att en strängare syn på t.ex. misshandel och olaga hot får genomslag även vid övergrepp i rättssak. Mot bl.a. denna bakgrund fanns det enligt utskottet inte anledning för riksdagen att ta några sådana initiativ som efterfrågades i motionerna. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:232).

Utskottet har därefter behandlat liknande motionsyrkanden förenklats.

Utskottets ställningstagande

Om någon som utsatts för brott inte vågar anmäla detta till polisen på grund av rädsla för att utsättas för repressalier innebär detta i förlängningen att rättsstaten Sverige brustit i sin förmåga. Samma sak gäller när någon inte vågar vittna i domstol. Utskottet anser att samhället bör markera starkt mot denna typ av brottslighet för att åstadkomma ett stärkt vittnesskydd och förhoppningsvis minska förekomsten av brottet. Utskottet noterar att statsministern i regeringsförklaringen anför att straffen för övergrepp i rättssak ska skärpas. Det är angeläget att ett förslag till en sådan lagändring skyndsamt utreds och överlämnas till riksdagen. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2018/19:2819 (M, C, KD, L) yrkande 39, 2018/19:886 (M), 2018/19:1825 (M) och 2018/19:2871 (M) yrkande 14 samt tillstyrker delvis motion 2018/19:133 (SD) yrkande 1.

Vårdslöshet med hemlig uppgift

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att straffet för vårdslöshet med hemlig uppgift ska skärpas.

Motionen

I motion 2018/19:398 av Markus Wiechel (SD) begärs ett tillkännagivande om en skärpning av straffet för vårdslöshet med hemlig uppgift. Det är i dag olagligt att hantera sekretessbelagd information på ett vårdslöst sätt, men enligt motionären är straffet för mildt. Mot bakgrund av den it-skandal som Transportstyrelsen och dess generaldirektör gjorde sig skyldiga till sommaren 2017 yrkar motionären på att regeringen ska återkomma med en betydande skärpning av straffet för vårdslöshet med hemlig uppgift.

Bakgrund

Gällande rätt m.m.

I 19 kap. 9 § brottsbalken föreskrivs att den som av grov oaktsamhet befordrar, lämnar eller röjer en uppgift som rör något förhållande av hemlig natur döms för *vårdslöshet med hemlig uppgift* till böter eller fängelse i högst ett år eller, om Sverige är i krig, till böter eller fängelse i högst två år.

Straffet för vårdslöshet med hemlig uppgift var tidigare i normalfallet böter eller fängelse i högst sex månader. Påföljden skärptes 2014 så att straffskalan i ett normalfall, dvs. när Sverige inte är i krig, gör det möjligt att döma till böter eller fängelse i högst ett år. Det innebär att straffskalan är vidare än tidigare och att det har blivit möjligt att döma ut ett strängare straff. I propositionen betonades att ändringen inte gjordes för att skärpa straffen i allmänhet utan för att det även för de allvarigaste fallen ska vara möjligt att döma ut ett straff som står i proportion till brottets allvar (prop. 2013/14:51 Förstärkt skydd mot främmande makts underrättelseverksamhet, bet. 2013/14:KU29, rskr. 2013/14:259).

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade ett motionsyrkande om brottet vårdslöshet med hemlig uppgift våren 2018 i betänkande 2017/18:JuU14 (s. 50 f.). Utskottet anförde då att man följde händelserna på Transportstyrelsen, och att dåvarande statsrådet Anders Ygeman vid ett extra insatt sammanträde sommaren 2017 lämnat en redogörelse för regeringens vetskap om turerna kring myndighetens it-upphandling. Utskottet avsåg även att noga följa konstitutionsutskottets pågående granskning av ärendet. Vad gäller påföljden för vårdslöshet med hemlig uppgift var utskottet dock av uppfattningen att den är väl avvägd, och

utskottet såg inga skäl att ta något initiativ med anledning av motionen. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:240).

Utskottets ställningstagande

Frågorna om informationssäkerhet, it-säkerhet och säkerhetsskydd är högt prioriterade av utskottet. Vad gäller påföljden för vårdslöshet med hemlig uppgift gör utskottet dock ingen annan bedömning än tidigare. Utskottet avstyrker därmed motion 2018/19:398 (SD).

Införandet av en civilkuragelag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att utreda införandet av en civilkuragelag.

Jämför reservation 30 (SD, KD).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:130 av Adam Marttinen m.fl. (SD) anförs att frågan om att införa en civilkuragelag bör utredas. Liknande förslag framförs i motion 2018/19:331 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD) och i kommittémotion 2018/19:2463 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 9.

Bakgrund

Pågående arbete

Handlingspliktutredningen lämnade i mars 2011 betänkandet Allmän skyldighet att hjälpa nödställda? (SOU 2011:16). Utredaren avråder från att införa en straffsanktionerad allmän skyldighet att bistå nödställda personer, dvs. vad som även brukar benämnas en civilkuragelag. I enlighet med sitt uppdrag presenterar utredaren likväl en teknisk modell till en sådan lagstiftning. Utredaren har inte funnit något behov av att i övrigt förtydliga, utvidga, på annat sätt ändra eller samla gällande bestämmelser eller införa nya sådana om skyldighet att agera vid farliga situationer.

I betänkandet anförs att svensk rätt inte statuerar en allmänt gällande plikt att bistå den som befinner sig i fysisk fara eller som löper risk att få sin egendom skadad. Underlåtenhet att hjälpa en nödställd person är alltså straffsanktionerat endast när så är särskilt föreskrivet eller följer av allmänna rättsprinciper. I alla andra fall är underlåtenheten straffri, således oavsett om den från moralisk synpunkt ter sig lika eller nästan lika straffvärd som ett aktivt orsakande av skadan.

Justitiedepartementet har informerat om att betänkandet bereds i Regeringskansliet.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade ett motionsyrkande om att införa en civilkuragelag i betänkande 2014/15:JuU14 (s. 54 f.). Utskottet anförde att betänkandet Allmän skyldighet att hjälpa nödställda? (SOU 2011:16) bereddes i Regeringskansliet och att beredningen inte borde föregripas, varför motionen avstyrktes. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2014/15:138). Utskottet har därefter behandlat ett liknande motionsyrkande förenklat.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser inte att det nu finns anledning att vidta någon åtgärd med anledning av motionsyrkandena om att låta införa en civilkuragelag. Därmed avstyrks motionerna 2018/19:130 (SD), 2018/19:331 (SD) och 2018/19:2463 (KD) yrkande 9.

Åtgärder mot grov organiserad brottslighet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att straffen bör skärpas avsevärt för brott som är kopplade till kriminella uppgörelser, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utvidgning av det kriminaliserade området vad avser förstadier till brott som är särskilt knutna till organiserad brottslighet, om att lagstiftningen om förverkande bör ses över samt om att utreda ett förbud mot inköp, innehav och nyttjande av skyddsvästar och andra åtgärder för att minska gängkriminaliteten.

Jämför reservation 31 (L), 32 (SD), 33 (S, V, MP) och 34 (SD).

Motionerna

Flera motionsyrkanden behandlar skärpta straff för brott som begås i samband med uppgörelser mellan kriminella grupper.

I kommittémotion 2018/19:2589 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 7 anføres att det behövs en översyn av brottsbalkens regler om försvårande omständigheter för brott som utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form eller systematiskt så att det tydligt framgår att straffskärpning ska ske för alla slags brott som är kopplade till kriminella uppgörelser. Enligt kommittémotion 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 30 bör straffen skärpas avsevärt för brott som är

kopplade till kriminella uppgörelser. Enligt motion 2018/19:1650 av John Weinerhall (M) yrkande 5 bör brott som kan kopplas till gängkriminalitet leda till fördubblade straffvärden för att markera att samhället ser särskilt allvarligt på sådan brottslighet. Enligt kommittémotion 2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 1 bör det införas en gängbestämmelse som kan leda till dubbla straff för vissa brott som har ett samband med uppgörelser i kriminella grupperingar. Brott som borde kunna aktualisera tillämpning av gängbestämmelsen är t.ex. misshandel, rån, olaga hot, olaga frihetsberövande, utpressning, hot och våld mot tjänsteman samt övergrepp i rättsak. Även vid vissa andra brott ska gängbestämmelsen kunna aktualisera strängare straff. I motion 2018/19:1551 av Lars Hjalmered (M) anför motionären att ytterligare åtgärder bör övervägas för att komma åt grov och organiserad brottslighet. Det bör t.ex. övervägas om straffen för organiserad brottslighet bör skärpas.

I ett flertal motioner efterfrågas andra åtgärder mot grov organiserad brottslighet.

Enligt kommittémotion 2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 4 bör en ny brottskategori, deltagande i kriminell organisation (DIKO), införas. En person ska kunna dömas utan att kunna bindas vid ett specifikt brott. I stället ska det, i fall av organiserad brottslighet, kunna räcka med att personen i fråga deltar i en kriminell organisation eller ett kriminellt nätverk och uppvisar ett kriminellt mönster.

Enligt motion 2018/19:1650 av Johan Weinerhall (M) yrkande 7 anför att regeringen bör låta utreda möjligheten att ge straffrabatt för den som medverkar till fällande dom mot andra gängkriminella och att tillåta Polismyndigheten att använda sig av brottsprovokation.

Enligt kommittémotion 2018/19:2589 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 9 bör stämpling till fler brott av normalgraden som har särskild anknytning till organiserad brottslighet kriminaliseras, t.ex. vapenbrott, olaga hot och utpressning.

I kommittémotion 2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 3 anför att bestämmelserna om förverkande bör ses över i syfte att underlätta förverkande av kriminellas egendom. Ett liknande yrkande framförs i motion 2018/19:1864 av Borian Åberg (M).

I motion 2018/19:476 av Allan Widman (L) begärs ett tillkännagivande om att utreda ett straffbelagt förbud mot inköp, innehav och nyttjande av skyddsvästar.

Bakgrund

Gällande rätt m.m.

I Sverige finns det inte någon vedertagen definition av organiserad brottslighet. Enligt 29 kap. 2 § första stycket 6 brottsbalken ska som försvårande omständigheter vid bedömningen av straffvärdet särskilt beaktas bl.a. om ett brott utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form eller systematiskt eller om brottet föregåtts av särskild planering. Utmärkande

för den organiserade brottsligheten är bl.a. att flera personer är delaktiga i den brottsliga verksamheten och att brottsligheten ofta är välplanerad.

Systematiken är alltså en omständighet som – vid sidan av vad som gäller för varje särskild brottstyp – särskilt ska beaktas vid straffvärdebedömningen. Till ledning för hur systematiken närmare ska förstås anges följande i förarbetena (se prop. 2009/10:147 s. 43):

Med brottslighet som utövats i organiserad form avses brottslighet som begåtts inom ramen för en struktur där flera personer samverkat under en inte helt obetydlig tidsperiod för att begå brott. Det är inte tillräckligt att brottet har skett i samverkan mellan flera gärningspersoner, utan personerna ska ha ingått i en sammanslutning eller ett nätverk av viss kontinuitet vars syfte att begå brott sträckt sig längre än till enbart det ifrågavarande brottet. Brottet måste vidare ha ett naturligt samband med den övriga brottsligheten. Däremot krävs det inte att brottet har begåtts av den eller de som organiserat brottsligheten. Som exempel på brottslighet som utövats i organiserad form nämns fickstölder som begåtts av en grupp personer.

Enligt gällande rätt är deltagande i kriminell organisation inte kriminaliserat. Frågan om straffansvar för deltagande i kriminella organisationer behandlades av Kommittén om straffansvar för organiserad brottslighet, m.m. Kommittén övervägde en ny bestämmelse i 23 kap. brottsbalken om ansvar för dels underlåtenhet att hindra brottslig verksamhet, dels främjande av brottslig verksamhet av följande lydelse (SOU 2000:88 s. 180):

Den som i ledande ställning inom en sammanslutning, där allvarlig brottslig verksamhet förekommer, underlåter att göra vad som skäligen kan begäras för att verksamheten skall upphöra, döms för underlåtenhet att hindra brottslig verksamhet till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, böter.

Den som lämnar ekonomiskt bidrag, upplåter hus, del av hus eller mark eller lämnar annat liknande stöd till en sammanslutning av sådant slag som anges i första stycket döms, om stödet inte är att anse som obetydligt, för främjande av brottslig verksamhet till böter eller fängelse i högst två år. Vad nu sagts skall dock inte gälla, om ansvar kan dömas ut enligt en annan bestämmelse i denna balk eller i annan lag eller författning.

Majoriteten i kommittén avstod från att lägga fram förslaget, bl.a. med hänvisning till att bestämmelserna närmast skulle utgöra en komplettering till reglerna om medverkan, förberedelse och stämpling till brott och därför skulle få ett förhållandevis begränsat tillämpningsområde. Dessutom ansågs bestämmelserna vara förknippade med bevisvärigheter och kunde enligt majoriteten därmed inte förväntas bli särskilt effektiva.

I december 2015 presenterade regeringen en samlad insats mot organiserad brottslighet. Insatsen är långsiktig, angriper den organiserade brottsligheten från flera håll och tar sikte på att både bekämpa och förebygga brottsligheten. Initiativet till satsningen tog statsministern i sitt sommartal den 16 augusti 2015. I propositionen Bättre straffrättsliga verktyg mot organiserad brottslighet (prop. 2015/16:113) föreslog regeringen flera ändringar i det straffrättsliga regelverket för att denna typ av brottslighet mer effektivt ska kunna motverkas. Ändringarna var i huvudsak följande:

- Försök, förberedelse och stämpling till allvarliga brott kriminaliserades i större utsträckning än tidigare.
- Bestämmelsen om straff för förberedelse och stämpling ändrades så att högre straff än fängelse i två år ska kunna dömas ut i fler fall.
- Den som har ett bestämmande inflytande i en sammanslutning och låter bli att förhindra vissa allvarliga brott inom ramen för sammanslutningen ska kunna dömas för det.
- Det infördes nya omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om ett brott är grovt.
- Brottbeteckningarna grovt brott och/eller ringa brott infördes för de brott som berördes av förslagen och som inte redan hade en sådan beteckning.

Förslaget bifölls av riksdagen (bet. 2015/16:JuU16, rskr. 2015/16:234). Lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2016.

Sedan den 1 juli 2008 finns det i 36 kap. 1 b § brottsbalken en bestämmelse om förverkande av utbyte av brottslig verksamhet (s.k. utvidgat förverkande). Bestämmelsen innebär att det i vissa fall är möjligt att förverka även utbyte som kommer från annat brottsligt handlande än det som den tilltalade döms för och att det är tillräckligt att åklagaren uppfyller ett lägre ställt beviskrav när det gäller sambandet mellan egendomen och den brottsliga verksamheten.

Den 1 juli 2016 infördes ändringar i bestämmelsen som innebar att möjligheterna att förverka utbyte av sådan inte närmare preciserad brottslig verksamhet utökades till att gälla vid fler brott (prop. 2015/16:155, bet. 2015/16:JuU28, rskr. 2015/16:239). Utvidgat förverkande kan enligt gällande rätt beslutas vid alla brott som har fyra års fängelse eller mer i straffskalan och som är av beskaffenhet att kunna ge utbyte. Utvidgat förverkande kan även beslutas vid t.ex. brott som har två års fängelse eller mer i straffskalan om brottet har utgjort ett led i en brottslighet som har utövats i organiserad form.

Definitionen av krigsmateriel återfinns i det regelverk som meddelats med stöd av lagen (1992:1300) om krigsmateriel. Som krigsmateriel definieras bl.a. vissa typer av skyddsvästar. Lagen om krigsmateriel ställer emellertid bara krav på tillstånd till produktion, utförelse och införelse av krigsmateriel. Däremot är det t.ex. inte förbjudet för privatpersoner i Sverige att köpa, inneha och bära skyddsvästar.

Pågående arbete

I lagrådsremissen Ett särskilt straffansvar för deltagande i en terroristorganisation föreslår regeringen att det ska införas ett särskilt straffansvar för att delta i en terroristorganisations verksamhet. Det kan t.ex. handla om att attrahera nya medlemmar, få in ekonomiska bidrag, sprida information, utföra transporter, ordna möteslokaler eller underhålla vapen. Även offentlig uppmaning till att delta eller att resa för att delta i en terroristorganisation föreslås bli straffbart. Regeringen föreslår också att det ska bli straffbart att ha samröre med en terroristorganisation genom att t.ex. sälja vapen, fordon eller

annan liknande utrustning till en sådan organisation. I propositionsförteckningen för andra halvan av riksmötet 2018/19 har regeringen aviserat att den ska överlämna en proposition till riksdagen i april 2019. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2019.

I lagrådsremissen anförs att vid överväganden om att införa straffansvar för deltagande i en terroristorganisation måste man särskilt beakta rätten till föreningsfrihet så som den kommer till uttryck i 2 kap. 1 § första stycket 5 regeringsformen och artikel 11 i Europakonventionen. Regeringen anför vidare (s. 21 f.):

Föreningsfriheten är grundlagsskyddad. Var och en är gentemot det allmänna tillförsäkrad frihet att sluta sig samman med andra för allmänna eller enskilda syften (2 kap. 1 § första stycket 5 regeringsformen). Denna föreningsfrihet innefattar inte bara en frihet att bilda sammanslutningar, utan också en frihet att verka gemensamt inom ramen för en sammanslutning, se Proposition om ändring i regeringsformen (prop. 1975/76:209 s. 144). Föreningsfriheten får enligt 2 kap. 20 § första stycket 1 regeringsformen begränsas genom lag. Vid sidan av de allmänna förutsättningar som gäller för begränsningar av de grundläggande fri- och rättigheterna, gäller enligt 2 kap. 24 § andra stycket regeringsformen att föreningsfriheten får begränsas endast när det gäller sammanslutningar vilkas verksamhet är av militär eller liknande natur eller innebär förföljelse av en folkgrupp på grund av etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande. Genom dessa bestämmelser finns stöd för bl.a. den straffrättsliga regleringen om olovlig kårverksamhet i 18 kap. 4 § brottsbalken.

För att man ska behöva ta ställning till om det är fråga om en tillåten begränsning av föreningsfriheten, måste man emellertid först konstatera att den reglering som föreslås över huvud taget inskränker den grundlagsskyddade föreningsfriheten. I förarbetena till regeringsformen framhålls att avsikten med föreningsfriheten är att ge medborgarna vidsträcktta möjligheter att sluta sig samman för att gemensamt verka i olika syften, och att det knappast är möjligt att göra skillnad mellan olika legitima syften beroende på vilken grad av betydelse dessa kan ha för den fria åsiktsbildningen i samhället. Bestämmelsen kan däremot inte tolkas så att en verksamhet som är brottslig om den bedrivs av en enskild person skulle vara friad från ingrepp om den i stället bedrivs i föreningsform. Vad som är förbjudet är att ställa upp hinder mot att viss i och för sig lovlig verksamhet alls bedrivs genom en sammanslutning (prop. 1975/76:209 s. 112–113).

Lagrådet har yttrat sig över förslaget. Enligt Lagrådets bedömning talar övervägande skäl för att en kriminalisering av deltagande i en terroristorganisations verksamhet på det sätt som förslagits innebär en begränsning av den grundlagsskyddade föreningsfriheten. En sådan begränsning får ske genom lag endast under de förutsättningar som framgår av 2 kap. regeringsformen. I ärendet har frågan om huruvida det råder sådana förutsättningar inte aktualiserats. Lagrådet har avstyrkt förslaget. Från Regeringskansliet har inhämtats att regeringen inte kommer att gå vidare med förslaget i den utformning som det hade i lagrådsremissen. Förslaget kommer att arbetas om i ett snabbt tempo.

I regeringsförklaringen den 21 januari 2019 anförde statsminister Stefan Löfven att straffen ska skärpas för brott kopplade till kriminella uppöknelser.

Tidigare utskottsbehandling

I betänkande 2014/15:JuU14 (s. 71 f.) behandlades motioner om grov organiserad brottslighet. Utskottet anförde då att ett brott som begås överlagt och inom ramen för en organiserad kriminell verksamhet i allmänhet har ett betydligt högre straffvärde än ett motsvarande brott som exempelvis begås i vredesmod av någon som har haft svårt att besinna sig vid ett enstaka tillfälle. Utskottet ansåg att reglerna om vilka försvärande omständigheter som ska beaktas i straffskärpande riktning inte gav möjlighet att i tillräcklig utsträckning beakta skillnaden mellan dessa båda situationer. Straffen borde därför enligt utskottet generellt skärpas för brott som begåtts inom ramen för en organiserad kriminell verksamhet. Utskottet föreslog därför att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande om att regeringen skulle återkomma till riksdagen med förslag om skärpta straff för brott som begåtts inom ramen för en organiserad kriminell verksamhet. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:138). Tillkännagivandet har ansetts tillgodosett genom proposition 2015/16:113.

Utskottet behandlade i betänkande 2017/18:JuU14 (s. 60 f.) ett motionsyrkande om att införa en särskild straffskärpningsgrund för brott som har samband med uppöknelser mellan kriminella grupperingar. Utskottet var då inte berett att ställa sig bakom motionsyrkandet och avstyrkte det. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:240).

Utskottet har flera gånger tidigare behandlat motionsyrkanden om s.k. DIKO-lagstiftning. I betänkande 2015/16:JuU18 (s. 74 f.) anförde utskottet följande:

När det gäller frågan om att införa en ny lag som kriminaliserar delaktighet i organiserad brottslighet, kriminella nätverk eller organisationer och ett särskilt regelverk för s.k. DIKO-relaterad brottslighet vidhåller utskottet sin tidigare inställning och är därmed inte berett att ställa sig bakom motion 2015/16:2841 (SD). Motionen avstyrks.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2015/16:196).

I samband med att utskottet våren 2016 behandlade den ovan nämnda propositionen om bättre straffrättsliga verktyg mot organiserad brottslighet, i vilken regeringen bl.a. föreslog att försök, förberedelse och stämpling till allvarliga brott skulle kriminaliseras i större utsträckning än tidigare, behandlade utskottet även en motion om möjligheterna att kriminalisera stämpling och förberedelse till fler brott av normalgraden, t.ex. vapenbrott, olaga hot och utpressning (bet. 2015/16:JuU16 s. 9 f.). Utskottet anförde då följande:

Att på ett tidigt stadium kunna ingripa mot allvarligare brott är viktigt i arbetet mot organiserad brottslighet. Sådan brottslighet föregås många gånger av noggrann planering vid vilken flera personer deltar, varför

bestämmelserna om osjälvständiga brott är av särskild betydelse för möjligheterna att motverka densamma.

En utgångspunkt för bedömningen av om ett brott bör straffbeläggas på försöks- och förberedelse- eller stämplingsstadiet är att det beteende som ska kriminaliseras är straffvärt. Kriminalisering av förstadier till brott bör dessutom förbehållas brott av ett visst allvar, varför en utgångspunkt för bedömningen av om kriminalisering ska ske bör vara det fullbordade brottets abstrakta straffvärde. Därutöver bör det också i praktiken finnas fall av brottet som är så allvarliga att ett ingripande redan på förstadiet framstår som motiverat. Det måste också finnas ett reellt tillämpningsområde för det osjälvständiga brottet. Det bör även krävas att införandet av straffansvar får praktisk betydelse och att det blir möjligt att i praktiken upprätthålla kriminaliseringen.

Utskottet finner mot denna bakgrund regeringens bedömning av vilka brott som ska kriminaliseras på förstadiet väl avvägda och ser inte anledning att vidta några åtgärder med anledning av förslagen.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2015/16:234).

Även i betänkande 2017/18:JuU14 behandlade utskottet ett motionsyrkande om ytterligare utvidgning av det kriminaliserade området vad avser förstadier till brott som är särskilt knutna till organiserad brottslighet (s. 72 f.). Utskottet anförde då att det hade samma inställning som tidigare angetts, dvs. att de överväganden som gjorts på området är väl avvägda. Utskottet var därmed inte berett att vidta några åtgärder med anledning av förslagen. Motionsyrkandet avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:240).

Ett yrkande om straffbelagt förbud mot inköp, innehav och nyttjande av skyddsvästar behandlades av försvarsutskottet i betänkande 2016/17:FöU10. Försvarsutskottet anförde att det utredningsuppdrag som legat till grund för den proposition som behandlades i betänkandet inte omfattat införandet av ett särskilt straffstadgande som förbjuder privatpersoners innehav och användning av krigsmateriel, varför det inte funnits möjlighet att behandla frågan inom ramen för det aktuella lagstiftningsärendet. Utskottet fann inte skäl att vidta ytterligare åtgärder och avstyrkte därför yrkandet. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:195).

Ett liknande yrkande behandlades av justitieutskottet våren 2018 i betänkande 2017/18:JuU14 (s. 60 f.). Utskottet anförde då att det inte var berett att ta något initiativ med anledning av motionen, som avstyrktes.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:240).

Utskottets ställningstagande

Lag och ordning är en kärnuppgift som staten inte får svika. Det handlar om att medborgarna ska känna sig trygga, oavsett var de bor. Den organiserade brottsligheten är en av rättssamhällets största utmaningar, och det är därför viktigt att de straffrättsliga verktygen är ändamålsenliga. Gängkriminaliteten måste mötas med kraft.

Det finns inte någon legaldefinition av begreppet organiserad brottslighet i svensk rätt, och någon sådan har inte ansetts lämplig att införa. Det närmaste

man i svensk rätt kommer en definition är bestämmelsen i 29 kap. 2 § 6 brottsbalken. Enligt bestämmelsen ska som försvårande omständigheter vid bedömningen av straffvärdet särskilt beaktas bl.a. om ett brott utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form eller systematiskt eller om brottet föregåtts av särskild planering.

Riksdagen beslutade, på utskottets förslag, våren 2014 om ett tillkännagivande om att regeringen skulle återkomma till riksdagen med förslag om skärpta straff för brott som begåtts inom ramen för en organiserad kriminell verksamhet (rskr. 2014/15:138). Även om tillkännagivandet tillgodosetts genom de lagändringar som trädde i kraft den 1 juli 2016 (prop. 2015:16:113, bet. 2015/16:JuU16, rskr. 2015/16:234) anser utskottet att nuvarande reglering fortfarande inte ger möjlighet att i tillräcklig utsträckning beakta den generella straffskärpning som enligt utskottet bör ske för brott som är kopplade till kriminella uppgörelser. Det våld som används har ökat i både omfattning och grovhet, inte minst genom en ökad användning av vapen och sprängmedel. Regeringen bör därför återkomma med ett förslag om att straffen ska skärpas avsevärt för brott kopplade till kriminella uppgörelser. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2018/19:2589 (L) yrkande 7, 2018/19:2819 (M, C, KD, L) yrkande 30 och 2018/19:2871 (M) yrkande 1 och tillstyrker delvis motionerna 2018/19:1551 (M) och 2018/19:1650 (M) yrkande 5.

När det gäller frågan om ytterligare utvidgning av det kriminaliserade området vad avser förstadier till brott som är särskilt knutna till organiserad brottslighet har utskottet samma uppfattning som det anfört tidigare, dvs. att de överväganden som gjorts på området är väl avvägda. Utskottet är därmed inte berett att vidta några åtgärder med anledning av förslaget, varför motion 2018/19:2589 (L) yrkande 9 avstyrks.

Utskottet är avslutningsvis inte heller berett att vidta någon åtgärd med anledning av motionsyrkandena om övriga åtgärder mot organiserad brottslighet, varför motionerna 2018/19:1650 (M) yrkande 7, 2018/19:133 (SD) yrkandena 3 och 4, 2018/19:1864 (M) och 2018/19:476 (L) avstyrks.

Nödvärn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att nödvärnsrätten ska utökas.

Jämför reservation 35 (SD).

Motionen

I kommittémotion 2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 30 begärs en utökad nödvärnsrätt. Motionärerna anför att om någon eller några väljer att attackera en annan person, inte minst i hans eller hennes hem, måste nödvärnsrätten vara långtgående.

Bakgrund*Gällande rätt*

Regler om nödvärn finns i 24 kap. brottsbalken. Av 1 § första stycket följer att en gärning som någon begår i nödvärn utgör brott endast om den med hänsyn till angreppets beskaffenhet, det angripnas betydelse och omständigheterna i övrigt är uppenbart oförsvarlig. I andra stycket anges att rätt till nödvärn föreligger mot

1. ett påbörjat eller överhängande brottsligt angrepp på person eller egendom
2. den som med våld eller hot om våld eller på annat sätt hindrar att egendom återtas på bar gärning,
3. den som olovligen trängt in i eller försöker tränga in i rum, hus, gård eller fartyg
4. den som vägrar att lämna en bostad efter tillsägelse.

Av 6 § följer att om någon i fall där 1 § är tillämplig har gjort mer än vad som är medgett, ska personen i fråga ändå vara fri från ansvar, om omständigheterna var sådana att han eller hon svårigen kunde besinna sig (s.k. nödvärnsexcess).

Tidigare utskottsbehandling

Ett motionsyrkande om utökad nödvärnsrätt behandlades i betänkande 2016/17:JuU16 (s. 47 f.). Utskottet anförde då att det är viktigt att det finns regler om nödvärn som ger en angripen person tillräckligt utrymme att försvara sig och sina intressen. Samtidigt är det viktigt att reglerna inte sträcker sig så långt att det uppstår risker för en upptrappning av våldet i samhället, t.ex. genom att enskilda i större utsträckning börjar beväpna sig på olika sätt i självförsvarssyfte. Enligt utskottet var bestämmelserna i brottsbalken om nödvärn väl avvägda, och det saknades därför anledning att se över dessa. Motionen avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:211).

Utskottets ställningstagande

Utskottet gör ingen annan bedömning än den det gjort tidigare utan vidhåller uppfattningen att bestämmelserna om nödvärn är väl avvägda och att det därför saknas anledning att se över dessa. Motion 2018/19:136 (SD) yrkande 30 avstyrks därmed.

Narkotikabrott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om skärpt straff för den som överlåter narkotika till andra, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att utvärdera narkotikastrafflagen.

Jämför reservation 36 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 34 begärs skärpta straff för den som överlåter narkotika till andra. Liknande yrkanden framförs i kommittémotion 2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 15 och i motion 2018/19:885 av Edward Riedl (M).

I kommittémotion 2018/19:2444 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 11 anförs att narkotikaberoende i dag betraktas som en sjukdom. Regeringen bör därför besluta om en utvärdering av narkotikastrafflagen för att se vilka konsekvenser kriminaliseringen av icke-medicinskt bruk av narkotika inneburit.

Bakgrund

Gällande rätt

Bestämmelser om olovlig befattning med narkotika finns i narkotikastrafflagen (1968:64). Bestämmelser om straff för bl.a. olovlig införsel och utförsel av narkotika finns dock i lagen (2000:1225) om straff för smuggling, kallad smugglingslagen.

Enligt 1 § första stycket narkotikastrafflagen döms för narkotikabrott till fängelse i högst tre år för den som olovligen och uppsåtligen

1. överlåter narkotika
2. framställer narkotika som är avsedd för missbruk
3. förvärvar narkotika i överlåtelsesyfte
4. anskaffar, bearbetar, förpackar, transporterar, förvarar eller tar annan sådan befattning med narkotika som inte är avsedd för eget bruk

5. bjuder ut narkotika till försäljning, förvarar eller befordrar vederlag för narkotika, förmedlar kontakter mellan säljare och köpare eller företag någon annan sådan åtgärd, om förfarandet är ägnat att främja narkotikahandel, eller
6. innehar, brukar eller tar annan befattning med narkotika.

Om ett brott som avses i 1 § första stycket med hänsyn till arten och mängden narkotika samt övriga omständigheter är att anse som ringa, döms enligt 2 § samma lag för *ringa narkotikabrott* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om brottet är att anse som grovt, döms enligt 3 § första stycket i lagen för *grovt narkotikabrott* till fängelse i lägst två och högst sju år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om brottet har utgjort ett led i en verksamhet som bedrivits i större omfattning eller yrkesmässigt, avsett en särskilt stor mängd narkotika eller annars varit av särskilt farlig eller hänsynslös art. Bedömningen ska grundas på en sammanvägning av omständigheterna i det enskilda fallet.

I 3 § andra stycket föreskrivs att om brottet är att anse som synnerligen grovt, döms för *synnerligen grovt narkotikabrott* till fängelse i lägst sex och högst tio år. Vid bedömningen av om brottet är synnerligen grovt ska det särskilt beaktas om brottet har utgjort ett led i en verksamhet som utövats i organiserad form i syfte att i stor omfattning bedriva handel med narkotika, avsett en synnerligen stor mängd narkotika eller annars varit av synnerligen farlig eller hänsynslös art.

Synnerligen grova narkotikabrott

Den 1 juli 2016 skärptes straffet för narkotikabrott bl.a. genom att det infördes två nya brott: synnerligen grovt narkotikabrott och synnerligen grov narkotika-smuggling (prop. 2015/16:111, bet. 2015/16:15, rskr. 2015/16:233). Bakgrunden var bl.a. den förändrade påföljdspraxis som skett i domstolarna efter den s.k. Mefedrondomen (NJA 2011 s. 357).

I propositionen anförde regeringen följande (s. 18):

Narkotikamissbruk och illegal narkotikahandel utgör allvarliga hot mot samhället och kampen mot narkotika och dess skadeverkningar är därför högt prioriterad av regeringen. Den straffrättsliga regleringen har en central roll i narkotikabekämpningen. Strafflagstiftningen ska ge uttryck för en sträng, fast och konsekvent syn på den illegala narkotikahandlingen och tydligt förmedla samhällets avståndstagande.

Den olagliga narkotikahandeln äventyrar såväl människors hälsa och livskvalitet som staters lagliga ekonomi, stabilitet och säkerhet. Den alstrar även annan, ofta grov, brottslighet och utgör en bas för organiserad brottslighet. För att på ett trovärdigt sätt kunna möta de problem som narkotikabrottslighet för med sig måste det straffrättsliga regelverket vara effektivt och ha en ändamålsenlig utformning.

Enligt propositionen måste lagstiftningen vara tydlig och skapa förutsättningar för domstolarna att fullt ut beakta samtliga omständigheter som är relevanta

för straffvärdet och att döma ut det straff som en viss gärning är värd. Detta gäller bl.a. gärningar som avsett hantering av synnerligen stora mängder narkotika. Dessa gärningar är enligt regeringens mening så allvarliga att de bör straffmätas på den övre delen av de nuvarande straffskalorna för grovt narkotikabrott och grov narkotikasmuggling. Regeringen föreslog därför att straffskalorna skulle delas upp och att det skulle införas två nya brott: synnerligen grovt narkotikabrott och synnerligen grov narkotikasmuggling. Förslagen innebar skärpta straff för gärningar som avsett hantering av synnerligen stora mängder narkotika.

Utskottet föreslog att riksdagen skulle anta regeringens förslag till lagändringar. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2015/16:233). I utskottets ställningstagande uttalade utskottet att det utgår från att regeringen noggrant kommer att följa utvecklingen av rättspraxis när det gäller narkotikabrotten och återkomma till riksdagen med förslag på ändrade straffskalor för de grövre narkotikabrotten och narkotikasmugglingsbrotten om den nu föreslagna lagstiftningen inte får det resultat som eftersträvas. Lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2016.

Justitie- och inrikesminister Morgan Johansson gav i juli 2018 följande svar på en skriftlig fråga om straffen för narkotikaförsäljning (fr. 2017/18:1500):

Tomas Tobé har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att skärpa straffen för narkotikaförsäljning.

Att motverka förekomsten av narkotika är en prioriterad fråga för regeringen. På regeringens initiativ har vi sedan den 1 juli 2016 nya regler för narkotikabrotten. Straffskalorna för grovt narkotikabrott och grov narkotikasmuggling delades då upp och det infördes två nya brott: synnerligen grovt narkotikabrott och synnerligen grov narkotikasmuggling.

En utgångspunkt för lagförslagen var att det inte bör finnas sådana straffvärdemässiga ”tak” för betydelsen av mängden narkotika som några av Högsta domstolens domar från tiden före lagändringarna har uppfattats innebära. Avsikten med lagändringarna var bl.a. att ge domstolarna förutsättningar att fullt ut beakta samtliga omständigheter som är relevanta för straffvärdet och att döma ut det straff som en viss gärning är värd.

Den nya regleringen innebär att vissa gärningar som avsett hantering av synnerligen stora mängder narkotika är så allvarliga att de bör innebära ett straff på den övre delen av de tidigare straffskalorna för grovt narkotikabrott och grov narkotikasmuggling. Andra gärningar som bör bedömas strängare är när narkotika i större omfattning tillhandahålls ungdomar utan betalning i syfte att skapa en ny kundkrets eller om narkotika bjudits ut och försålts på en webbplats till en stor krets av okända köpare, och därmed gjorts lätt åtkomlig för bl.a. ungdomar.

Regeringen arbetar just nu med flera frågor på påföljdsområdet som har betydelse även när det gäller narkotikabrottslighet. Regeringen analyserar frågan om straffvärdebestämning vid flerfaldig brottslighet med inriktning på en översyn av regleringen. Vidare bereds förslag om nya ungdomspåföljder i högt tempo. Regeringen har också tillsatt en utredning som ska föreslå ändringar beträffande den straffrättsliga särbehandlingen av lagöverträdare i åldersgruppen 18–20 år som innebär att de ska behandlas som andra myndiga lagöverträdare vid påföljdsbestämningen.

Arbetet mot narkotika är en självklar och viktig del av Polismyndighetens verksamhet. Myndigheten arbetar på en rad sätt mot narkotika, till

exempel genom riktade insatser och genom att vara extra synliga på utsatta platser.

I regleringsbrevet till Polismyndigheten för 2018 har regeringen gett myndigheten ett uppdrag om arbetet i utsatta områden, riskområden samt särskilt utsatta områden. Narkotikaproblematiken och åtgärder mot denna ska särskilt beaktas i redovisningen.

Det behövs effektiva verktyg för att komma åt den narkotikaförsäljning som sker på gator och torg. Den 1 augusti 2018 införs en ny kamera-bevakningslag som bl.a. ska göra det lättare att använda kamerabevakning i brottsbekämpande eller trygghetsskapande syften. Regeringen har också tillsatt en utredning som ska föreslå ytterligare förenklingar för den kamerabevakning som brottsbekämpande myndigheter bedriver.

I regeringsförklaringen den 21 januari 2019 anförde statsministern att straffen ska skärpas för den som överlåter narkotika till andra.

Kriminaliseringen av narkotikabruk

Eget bruk av narkotika kriminaliserades genom en lagändring som trädde i kraft den 1 juli 1988 (prop. 1987/88:71, bet. JuU 1987/88:13, rskr. 1987/88:280). Påföljden var böter. Om en sådan gärning hade uppdragats genom att gärningsmannen sökt eller underkastat sig vård eller någon annan behandling, skulle det inte dömas till ansvar. Den 1 juli 1993 ändrades bestämmelsen på så sätt att påföljden bestämdes till böter eller fängelse i högst sex månader (prop. 1992/93:142, bet. 1992/93:JuU17, rskr. 1992/93:221). Den särskilda regeln om ansvarsfrihet när bruket uppdragats vid en vård- eller behandlingskontakt utmönstrades.

Motionsyrkanden om att eget bruk av narkotika ska avkriminaliseras behandlades i betänkande 2009/10:JuU7 (s. 52). Utskottet ansåg att starka narkotikapolitiska skäl talade för att all befattning med narkotika borde vara kriminaliserad. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen följde utskottet (prot. 2009/10:72). Utskottet vidhöll denna uppfattning i betänkande 2013/14:JuU15 (s. 31). Riksdagen följde utskottet (rskr. 2013/14:159–160).

Regeringen överlämnade i februari 2016 skrivelse 2015/16:86 En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016–2020. I skrivelsen anför regeringen bl.a. följande (s. 10):

Målet för narkotikapolitiken är ett narkotikafritt samhälle. Under 1960- och 1970-talen hade Sverige en relativt liberal syn på narkotika. Politikens inriktning förändrades under slutet av 1970-talet och sedan dess har svenska regeringar fört en mer balanserad och restriktiv linje. Narkotikapolitiken i Sverige har ett starkt och brett politiskt stöd. I Sverige vilas synen på narkotika på kunskapen om att narkotikabruk är skadligt för hälsan och därför inte bör förekomma i ett samhälle som värnar sina medborgares hälsa. Sverige bedriver och fäster stor vikt vid en politik som bygger på att begränsa både tillgång och efterfrågan i syfte att främja hälsa. Det är olagligt att bruka narkotika i Sverige. Avståndstagandet till narkotika är en viktig preventiv aspekt för att förhindra att människor testas eller missbrukar narkotika.

Skrivelsen behandlades i betänkande 2015/16:SoU8. Socialutskottet anförde (s. 15) att det instämde i den uppfattning som framfördes i några motioner om

ett narkotikafritt samhälle. Utskottet ansåg inte att någon åtgärd från riksdagen behövdes med anledning av motionsyrkandena, varför utskottet avstyrkte dem. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2015/16:302).

Utskottet behandlade ett motionsyrkande om utvärdering av narkotikastrafflagen i betänkande 2016/17:JuU16 (s. 72 f.). Utskottet uttalade då att det vidhöll sin uppfattning att starka narkotikapolitiska skäl talar för att all befattning med narkotika bör vara kriminaliserad och att utskottet därför inte var berett att ställa sig bakom förslaget i motionen. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2017/18:240).

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar motionärernas uppfattning att narkotikahandeln måste bekämpas, inte minst eftersom narkotikaförsäljning är en stor inkomstkälla för de kriminella gängerna. Som framkommit skärptes också straffen för narkotikabrott 2016. Utskottet anser emellertid att det finns anledning att överväga ytterligare straffskärpningar för dem som överlåter narkotika. Det är därför positivt att statsministern har aviserat en straffskärpning för den som överlåter narkotika till andra. För att säkerställa att en straffskärpning också sker anser utskottet att det finns anledning för riksdagen att göra ett tillkännagivande om detta till regeringen. Målet med en straffskärpning bör vara en återgång till de straffnivåer som gällde innan Högsta domstolen ändrade sin praxis 2012–2013. En sådan straffskärpning skulle i många fall kunna leda till en fördubbling av längden på de fängelsestraff som döms ut vid överlåtelse av narkotika. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motion 2018/19:2819 (M, C, KD, L) yrkande 34 och tillstyrker delvis motionerna 2018/19:2871 (M) yrkande 15 och 2018/19:885 (M).

Vad gäller frågan om huruvida brukande av narkotika bör vara kriminaliserat vidhåller utskottet den uppfattning som det tidigare gett uttryck för, dvs. att starka narkotikapolitiska skäl talar för att all befattning med narkotika bör vara kriminaliserad. Utskottet är alltså inte berett att ställa sig bakom förslaget i motion 2018/19:2444 (C) yrkande 11. Motionsyrkandet avstyrks.

Översyn av knivlagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en översyn av knivlagen.

Motionen

I motion 2018/19:880 av Sten Bergheden (M) begärs ett tillkännagivande om att se över möjligheten till skärpt straff för den som ertappas med kniv eller motsvarande tillhygge i samband med eller i anslutning till bråk. Enligt motionären bör gärningspersonen i sådana fall även dömas för förberedelse till grov misshandel.

Bakgrund

Gällande rätt

Av 1 § lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål, knivlagen, framgår bl.a. att knivar, andra stick- och skärvapen och andra föremål som är ägnade att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa som huvudregel inte får innehas på allmän plats. Det följer vidare av 4 § att den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 1 § ska dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. I ringa fall ska inte dömas till ansvar. Om brottet är grovt, döms till fängelse i högst ett år. Enligt 5 § ska knivar eller andra föremål som innehafts i strid mot 1 § förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt.

Bestämmelser om brott mot liv och hälsa finns i 3 kap. brottsbalken. Av 3 kap. 11 § framgår att för försök eller förberedelse till mord, dråp, barnadråp eller sådan misshandel som inte är ringa, och för stämpling till mord, dråp, grov misshandel eller synnerligen grov misshandel eller underlåtenhet att avslöja eller förhindra sådant brott döms det till ansvar enligt 23 kap. Av 23 kap. 2 § framgår att den som med uppsåt att utföra eller främja brott skaffar, tillverkar, lämnar, tar emot, förvarar, transporterar, sammanställer eller tar annan liknande befattning med något som är särskilt ägnat att användas som hjälpmedel vid ett brott under vissa förutsättningar kan dömas för förberedelse för brottet.

Pågående arbete

Justitie- och inrikesminister Morgan Johansson lämnade i februari 2018 följande svar på en riksdagsfråga (fr. 2017/18:800) om en översyn av knivlagen:

Thomas Finnborg har frågat mig om jag och regeringen kommer att göra en översyn av knivlagen.

Knivlagen är från 1988 och det grova brottet infördes 2000. Därefter har inga ändringar gjorts i lagen.

Risken för dödlig utgång är stor när knivar används som vapen och det är angeläget att antalet knivar som bärs på allmän plats minskar. Om det skulle visa sig att det finns problem med lagstiftningen är jag inte främmande för att göra en översyn av knivlagen.

Tidigare utskottsbehandling

I betänkande 2016/17:juU16 (s 69 f.) behandlade utskottet en motion om möjligheterna att se över möjligheterna till skärpt straff för den som ertappas med kniv eller motsvarande tillhygge i samband med bråk. Utskottet ansåg då att de nuvarande straffskalorna i knivlagen ger goda möjligheter för domstolarna att mäta ut ett straff som är rimligt utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Utskottet konstaterade också att bestämmelserna om förberedelse till brott kan aktualiseras i vissa fall, varför motionsyrkandet avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:211).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller den uppfattning som det tidigare anfört att de nuvarande straffskalorna i knivlagen är adekvata och att bestämmelserna om förberedelse till brott kan aktualiseras i vissa fall. Motion 2018/19:880 (M) avstyrks därmed.

Olovlig körning och rattfylleri

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. skärpta krav och skärpt straff för den som inte kan visa upp ett giltigt körkort, om skärpta straff för rattfylleri, om sänkt promillegräns och om att införa ett förbud mot s.k. eftersupning.

Jämför reservation 37 (M) och 38 (KD).

Motionerna

Enligt motion 2018/19:199 av Johnny Skalin (SD) bör Polismyndigheten få rätt att utfärda mycket höga böter och låta beslagta och med vissa restriktioner (tillsammans med den lagförde) fatta beslut om att förstöra ett fordon vars ägare framfört fordonet utan körkort och trafikförsäkring.

I motion 2018/19:859 av Edward Riedl (M) anförs att det på senare tid har förekommit medieuppgifter om ett antal fall där bilförare som i poliskontroller inte kunnat visa upp ett giltigt körkort friats för olovlig körning eftersom de hävdade att de haft ett utländskt körkort som de tappat bort. Enligt motionären bör reglerna ändras så att bilförare som inte kan uppvisa ett giltigt körkort vid poliskontroll alltid ska åläggas att betala ett högt bötesbelopp, oavsett

invändning. Ett liknande förslag framförs i kommittémotion 2018/19:2901 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 28.

I motion 2018/19:202 av Johnny Skalin (SD) begärs ett tillkännagivande om att sänka promillegränsen till noll för att framföra fordon.

Enligt motion 2018/19:316 av Hans Eklind (KD) bör trafikbrottslagen kompletteras med ett förbud för motorfordonsförare att dricka alkohol eller inta något annat berusningsmedel de första sex timmarna efter en trafikincident för att motverka att gärningspersoner frikänns på grund av påståenden om s.k. eftersupning. Liknande förslag framställs i motion 2018/19:1535 av Lotta Olsson (M) och i kommittémotion 2018/19:2734 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD) yrkande 13.

I motion 2018/19:657 av Maria Malmer Stenergard (M) anförs att regeringen bör låta utreda möjligheterna att närmare låta påverkansgraden inverka på rubricering och påföljd vid drograttfylleri. Motionären anför att det inte är acceptabelt att en svårighet att fastställa påverkansgraden leder till att en förare som är påverkad av droger i större utsträckning behandlas mer förmånligt än någon som är påverkad av alkohol. Motionären menar att den som kör bil under påverkan av andra droger än alkohol i större utsträckning bör kunna dömas för grovt brott.

Enligt kommittémotion 2018/19:2734 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD) yrkande 11 bör straffet för rattfylleri och grovt rattfylleri skärpas.

Bakgrund

Gällande rätt

Av 3 kap. 15 § körkortslagen (1998:488) framgår att den som framför bl.a. bil ska ha med sig sitt körkort. Om körkortet efter utfärdande ännu inte har lämnats ut och färdan äger rum inom två månader fr.o.m. den dag då det utfärdades är det tillräckligt att föraren har med sig en handling som styrker hans eller hennes identitet. Körkortet eller identitetshandlingen ska överlämnas för kontroll om en bilinspektör eller en polis begär det. Det följer vidare av 9 kap. 2 § första stycket att den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot dessa bestämmelser döms till penningböter. I andra stycket anges vissa situationer när föraren inte ska dömas till straff, bl.a. om förarens identitet genast har kunnat fastställas.

Av 3 § första stycket lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott (trafikbrottslagen) framgår att om någon uppsåtligen framför ett körkortspliktigt fordon utan att vara berättigad till det ska han eller hon dömas till böter för *olovlig körning*. Har personen tidigare innehaft körkort som blivit återkallat eller har brottet skett vanemässigt eller är det annars att anse som grovt, får dömas till fängelse i högst sex månader.

Av 4 § första stycket lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott framgår att den som framför ett motordrivet fordon eller en spårvagn efter att ha förtärt alkoholhaltiga drycker under vissa omständigheter ska dömas för *rattfylleri* till böter eller fängelse i högst sex månader. Enligt tredje stycket

döms också den som framför ett motordrivet fordon eller en spårvagn och då är så påverkad av alkoholhaltiga drycker att det kan antas att han eller hon inte kan framföra fordonet på ett betryggande sätt för rattfylleri enligt första stycket. Detsamma gäller om föraren är lika påverkad av något annat medel.

Av andra stycket framgår vidare att den som framför ett motordrivet fordon eller en spårvagn efter att ha intagit sådan narkotika som avses i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64) i så stor mängd att det under eller efter färden finns något narkotiskt ämne kvar i blodet också ska dömas för rattfylleri enligt första stycket. Detta gäller dock inte om narkotikan intagits i enlighet med en läkares eller annan behörig receptutfärdares ordination.

Enligt tredje stycket döms också den som framför ett motordrivet fordon eller en spårvagn och då är så påverkad av alkoholhaltiga drycker att det kan antas att han eller hon inte kan framföra fordonet på ett betryggande sätt för rattfylleri enligt första stycket. Detsamma gäller om föraren är lika påverkad av något annat medel.

I 4 a § samma lag föreskrivs att om ett brott som avses i bl.a. 4 § första eller andra stycket är att anse som grovt ska föraren dömas för *grovt rattfylleri* till fängelse i högst två år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska särskilt beaktas bl.a. om föraren har varit avsevärt påverkad av alkohol eller något annat medel eller om framförandet av fordonet har inneburit en påtaglig fara för trafiksäkerheten.

Pågående arbete

Den 30 augusti 2018 fick en utredare i uppdrag att utreda och utvärdera vissa frågor om trafikbrott och sjöfylleri (Ju 2018:F). Uppdraget ska redovisas senast den 29 augusti 2019. I uppdraget ingår bl.a. att kartlägga tillämpningen av trafikbrottslagens bestämmelser om grov olovlig körning, rattfylleri och grovt rattfylleri samt att se över straffskalorna för dessa brott. I uppdraget ingår även att se över regelverket om befogenhet för polismän m.fl. att omhänderta fordonsnycklar.

I samband med att justitie- och migrationsminister Morgan Johansson i februari 2019 besvarade en skriftlig fråga om strängare straff för vållande till annans död vid fordonstrafik sa han bl.a. följande (fr. 2018/19:65):

Det står helt klart att det krävs mer ingripande åtgärder mot personer som återkommande sätter sig bakom ratten och på ett hänsynslöst sätt utsätter andra människors liv och hälsa för fara. Regeringen ser det som mycket angeläget att förhindra sådana återfall i trafikbrott. I augusti 2018 gav jag därför en utredare i uppdrag att se över hur det straffrättsliga skyddet mot upprepad trafikbrottslighet kan förstärkas.

I utredarens uppdrag ingår att se över straffskalorna för vissa brott i trafikbrottslagen. Skärpta straffskalor skulle ge utrymme för strängare straff vid t.ex. återfall. För grov olovlig körning och rattfylleri ska det föreslås en skärpning av maximistraffet till ett års fängelse. Då kommer den som gör sig skyldig till dessa brott att kunna frihetsberövas redan i samband med ett polisingripande.

Utredningen ska också se över om det bör införas ett nytt, samlat brott som träffar den som återkommande gör sig skyldig till trafikbrott. En sådan

straffbestämmelse skulle med större kraft än dagens reglering kunna träffa och motverka gärningar som på ett upprepat och systematiskt sätt innebär allvarlig fara för trafiksäkerheten. För ett sådant brott kan även övervägas en straffskala som bättre motsvarar brottslighetens allvar och som innebär mer kännbara straff än i dag.

Uppdraget ska redovisas i slutet av sommaren 2019. Efter sedvanlig beredning kommer jag att återkomma till riksdagen för eventuella lagskärpningar.

Socialutskottet föreslog i mars 2011 i betänkande 2010/11:SoU8 att riksdagen skulle ge regeringen till känna att den skulle återkomma till riksdagen med ett förslag till kriminalisering av eftersupning. Socialutskottet anförde att det inte är rimligt att någon ska kunna klara sig undan ansvar för rattfylleri genom att hävda att han eller hon i efterhand förtärt exempelvis alkohol. Justitieutskottet hade i ett yttrande till socialutskottet framfört uppfattningen att eftersupning inte borde kriminaliseras och att den aktuella motionen borde avstyrkas. Riksdagen följde socialutskottets förslag (rskr. 2010/11:203).

Justitieministern gav i juli 2012 en utredare i uppdrag att biträda departementet med att överväga lagstiftning om eftersupning (Ju 2012:I). Utredaren redovisade uppdraget i promemorian Straffansvar för eftersupning (Ds 2013:28). Den analys som görs i promemorian mynnar ut i bedömningen att ett straffansvar för efterförtäring och efterbruk inte bör införas.

Justitiedepartementet har informerat om att promemorian bereds i Regeringskansliet.

Tidigare utskottsbehandling

I betänkande 2014/15:JuU14 (s. 55 f.) behandlades motionsyrkanden om bl.a. noll promille och lagstiftning om eftersupning. Utskottet anförde att det när det gäller frågan om gränsen för när en förare av ett motordrivet fordon eller en spårvagn gör sig skyldig till rattfylleri anser att denna gräns är väl avvägd. Vad gäller s.k. eftersupning konstaterade utskottet att frågan bereds i Regeringskansliet. Denna beredning bör inte föregripas. Utskottet avstyrkte därmed motionerna. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:138).

I betänkande 2014/15:JuU10 behandlades proposition 2014/15:26 Skärpta regler om förverkande av fordon vid trafikbrott. Regeringen föreslår i propositionen ökade möjligheter att förverka fordon som har använts vid trafikbrott, om gärningsmannen tidigare gjort sig skyldig till olovlig körning eller rattfylleribrott. Propositionen innehåller vidare förslag om en skärpning av oskälighetsrekvisitet. Endast om ett förverkande är uppenbart oskäligt ska förverkande inte ske. Utskottet tillstyrkte lagförslaget och anförde att möjligheten att förverka fordon som har använts vid trafikbrott utgör ett viktigt led i arbetet med att förhindra återfall i trafikbrott och därigenom förbättra trafiksäkerheten. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:112).

I betänkande 2016/17:JuU16 (s.71 f.) behandlades ett yrkande om skärpt straff för den som inte kan visa upp ett giltigt körkort. Enligt utskottet var bestämmelserna i såväl körkortslagen som trafikbrottslagen väl avvägda, varför det inte fanns någon anledning för riksdagen att ta initiativ med

anledning av motionen. I samma betänkande behandlades ett yrkande om skärpning av straffen för drograttfylleri genom att låta påverkansgraden inverka på rubricering och påföljd (s. 68 f.). Motionen avstyrktes med motiveringen att den som framför ett motordrivet fordon eller en spårvagn efter att ha intagit narkotika under vissa omständigheter kan dömas för rattfylleri eller grovt rattfylleri och att denna reglering enligt utskottets uppfattning var väl avvägd. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:211).

Ett liknande yrkande behandlades av utskottet i betänkande 2017/18:JuU14. Utskottet vidhöll sin tidigare angivna uppfattning att regleringen av rattfylleri och grovt rattfylleri efter intag av narkotika är väl avvägd och avstyrkte därmed motionen.

I betänkandet behandlade utskottet även motionsyrkanden om skärpta straff för rattfylleri (s. 55 f.). Utskottet anförde följande:

Alkohol och droger är en av de absolut viktigaste orsakerna till olyckor i trafiken, ofta med allvarliga skador eller dödsfall som resultat. Att identifiera påverkade förare och få dem ur trafik handlar inte bara om brottsbekämpning, utan också om att rädda liv i trafiken.

I dag är straffet för rattfylleri böter eller fängelse i högst 6 månader och för grovt rattfylleri fängelse i högst två år. Straffet för olovlig körning är böter och för grov olovlig körning fängelse i högst 6 månader. Det är utskottets uppfattning att en skärpning av straffskalorna för rattfylleri och grov olovlig körning så att straffmaximum uppgår till ett års fängelse skulle göra att straffskalorna står i bättre proportion till brottens allvar.

Dagens straffskalor för rattfylleri, drograttfylleri och grov olovlig körning innebär dessutom att personer som är misstänkta för dessa brott inte kan anhållas och häktas. Enligt utskottets uppfattning är det inte acceptabelt att en person som gång efter gång gör sig skyldig till rattfylleri eller grov olovlig körning inte kan frihetsberövas i väntan på huvudförhandling. En skärpning av straffmaximum för dessa brott till ett års fängelse skulle ge åklagare möjlighet att anhålla och begära dessa personer häktade.

Mot denna bakgrund anser utskottet att det bör göras en översyn av straffskalorna för rattfylleri, grovt rattfylleri och grov olovlig körning. I samband med översynen bör vidare en utvärdering göras av det gällande regelverket för polisens, tullens och Kustbevakningens befogenhet att tillfälligt omhänderta fordonsnycklar för att hindra fortsatt färd i dessa situationer. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:240).

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser positivt på att en utredare fått i uppdrag att se över straffskalorna för vissa brott i trafikbrottslagen med direktiv att föreslå en skärpning av maximistraffet för grov olovlig körning och rattfylleri till ett års fängelse. Utredningens förslag bör inte föregripas, varför det inte finns anledning att i nuläget vidta någon åtgärd med anledning av det som anförs i motion

2018/19:2734 (KD) yrkande 11 om skärpt straff för rattfylleri och grovt rattfylleri. Motionsyrkandet avstyrks därmed.

Utskottet gör ingen annan bedömning än vad det tidigare gjort vad avser frågorna om skärpta krav och skärpt straff för den som inte kan visa upp ett giltigt körkort, om en översyn av straffbestämmelsen om drograttfylleri, om sänkt promillegräns och om att införa ett förbud mot s.k. eftersupning. Utskottet anser därmed att det i nuläget inte finns anledning att vidta någon åtgärd med hänsyn till vad som anförs i motionerna 2018/19:199 (SD), 2018/19:202 (SD), 2018/19:316 (KD), 2018/19:657 (M), 2018/19:859 (M), 2018/19:1535 (M), 2018/19:2734 (KD) yrkandena 11 och 13 och 2018/19:2901 (M) yrkande 28. Motionerna avstyrks.

Skärpt straff för djursmuggling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om skärpt straff för smuggling av djur.

Motionen

I motion 2018/19:1851 av Jan Ericson (M) begärs ett tillkännagivande om skärpt straff för smuggling av djur.

Bakgrund

Gällande rätt

I 3–7 §§ lagen (2000:1225) om straff för smuggling finns bestämmelser om smuglingsbrott. Det framgår av 3 § att straffet för smuglingsbrott är böter eller fängelse i högst två år. I 4 § anges att om brottet är att anse som ringa är straffet penningböter, medan 5 § anger att om brottet är att bedöma som grovt döms för grov smuggling till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. I 7 § anges bl.a. att den som av grov oaktsamhet begår en gärning som avses i 3 eller 6 § döms för olovlig införsel eller olovlig utförsel till böter eller fängelse i högst två år.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade en motion om skärpta straff för smuggling av djur i betänkande 2016/17:JuU16 (s. 76 f.). Utskottet ansåg att de nuvarande straffskalorna i lagen om straff för smuggling ger goda möjligheter för domstolarna att mäta ut ett straff som är rimligt utifrån omständigheterna i det enskilda fallet och avstyrkte motionen. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2016/17:211).

Utskottets ställningstagande

Utskottet gör ingen annan bedömning än tidigare och avstyrker därmed motion 2018/19:1851 (M).

Utöka antalet EU-brott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att utöka antalet EU-brott. Jämför reservation 39 (L).

Motionen

I kommittémotion 2018/19:2589 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om listan över EU-brott. Motionärerna anför att en förutsättning för att ett brott ska kunna utredas av Europol eller för att EU ska kunna lagstifta om gemensamma regler för strafflängd är att brottet definieras i EU:s fördrag. I dag är terrorism, människohandel, narkotikahandel, vapenhandel, penningtvätt, korruption, förfalskning av pengar och it-brott med på listan över sådan brottslighet. Men den grova gränsöverskridande brottsligheten är mer diversifierad än så. Listan över EU-brott bör därför utvidgas, så att även miljöbrott, skattebrott och andra områden där grov organiserad brottslighet opererar kan utredas av Europol.

Bakgrund

Gällande rätt

I artikel 83.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (även kallat EUF-fördraget), i avdelning V Ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, kapitel 4 Straffrättsligt samarbete, föreskrivs följande:

Europaparlamentet och rådet får genom direktiv i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet fastställa minimiregler om fastställande av brottsrekvisit och påföljder inom områden med särskilt allvarlig brottslighet med ett gränsöverskridande inslag till följd av brottens karaktär eller effekter eller av ett särskilt behov av att bekämpa dem på gemensamma grunder.

Detta gäller följande områden av brottslighet: terrorism, människohandel och sexuellt utnyttjande av kvinnor och barn, olaglig narkotikahandel, olaglig handel med vapen, penningtvätt, korruption, förfalskning av betalningsmedel, it-brottslighet och organiserad brottslighet.

Med hänsyn till brottslighetens utveckling får rådet anta ett beslut där andra områden av brottslighet anges som uppfyller de kriterier som avses i denna punkt. Rådet ska besluta med enhällighet efter Europaparlamentets godkännande.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade ett motionsyrkande om listan över EU-brott i betänkande 2016/17:JuU16 (s. 60). Utskottet var då inte berett att ställa sig bakom yrkandet att utöka antalet EU-brott, varför yrkandet avlogs. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:211).

Utskottets ställningstagande

Utskottet är inte berett att ställa sig bakom yrkandet att utöka antalet EU-brott. Motion 2018/19:2589 (L) yrkande 5 avstyrks.

Preskription

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att preskriptionen för vissa sexualbrott bör avskaffas respektive förlängas och tillkännager detta för regeringen.

Jämför särskilt yttrande 4 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 13 anförs att preskriptionstiden bör avskaffas för vålds- och sexualbrott av allvarligare art, grova fridskränkingsbrott samt stöldbrott av allvarligare art, t.ex. inbrottsstöld.

Enligt motion 2018/19:751 av Hans Hoff (S) bör regeringen överväga att göra en översyn av preskriptionstiden för sexualbrott.

I kommittémotion 2018/19:2598 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 9 anförs att preskriptionstiden för sexualbrott bör förlängas. För sexualbrott mot barn under 18 år bör preskriptionstiden helt tas bort. Ett liknande förslag framförs i kommittémotion 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 44. Även i kommittémotion 2018/19:2843 av Annika Carlsson m.fl. (C) yrkande 32 anförs att preskriptionstiderna för sexualbrott bör förlängas.

Enligt kommittémotion 2018/19:2869 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 4 bör regeringen se över om preskriptionstiderna för sexualbrott mot barn bör avskaffas. Liknande yrkanden framförs i motion 2018/19:769 av Boriana Åberg (M) och motion 2018/19:1534 av Lotta Olsson (M).

I motion 2018/19:1030 av Hillevi Larsson (S) anförs att regeringen bör överväga att avskaffa preskriptionstiden för sexuella övergrepp och grova våldsbrott som begåtts mot ett barn.

Bakgrund

Gällande rätt

För brott enligt brottsbalken gäller de bestämmelser om åtals- och påföljdspreskription som följer av 35 kap. brottsbalken.

Enligt 35 kap. 1 § första stycket brottsbalken gäller att påföljd för brott (åtalspreskription) inte får dömas ut om inte den misstänkte häktats eller fått del av åtal för brottet inom

- två år, om det inte kan följa svårare straff på brottet än fängelse i ett år
- fem år, om svåraste straffet är högre men inte över fängelse i två år
- tio år, om svåraste straffet är högre men inte över fängelse i åtta år
- femton år, om svåraste straffet är fängelse på viss tid över åtta år
- tjugofem år, om fängelse på livstid kan följa på brottet.

Av bestämmelsens andra stycke framgår att om en handling innefattar flera brott får påföljd dömas ut för alla brotten så länge påföljd kan dömas ut för något av dem. Tiderna som anges ovan ska enligt 35 kap. 4 § samma balk som huvudregel räknas från den dag då brottet begicks.

Enligt 35 kap. 2 § brottsbalken gäller dock inte bestämmelserna om bortfallande av påföljd för vissa brott som anges särskilt i lagrummet, bl.a. mord och dråp, om gärningsmannen begått brotten efter det att han eller hon fyllt 21 år.

Vidare finns i 35 kap. 4 § brottsbalken bestämmelser om en senareläggning av utgångspunkten för preskriptionsberäkning för sexualbrott som riktat sig mot barn och brott mot lagen (1982:316) om förbud mot könsstympning av kvinnor och försök till sådana brott. Preskriptionstiden börjar i dessa fall att räknas från den dag då målsäganden fyller eller skulle ha fyllt 18 år.

I 35 kap. 6 § finns bestämmelser om absolut preskription, dvs. tider som gäller oberoende av om häktning skett eller åtal delgetts. Enligt lagrummet får inte i något fall påföljd dömas ut sedan det från den dagen som anges i 4 § (dvs. som huvudregel sedan den dag då brottet begicks) har gått

- fem år, om det inte kan följa svårare straff på brottet än böter och tid för att döma ut påföljd för brottet bestäms enligt 1 § 1
- femton år, om det svåraste straffet är högre men inte över fängelse i två år
- trettio år i övriga fall.

I 35 kap. 8 § finns bestämmelser om s.k. påföljdspreskription. Dessa regler innebär att ett fängelsestraff som inte har börjat verkställas inom en viss tid från det att domen vann laga kraft bortfaller. Ett fängelsestraff på högst ett år bortfaller således om det inte har börjat verkställas inom fem år från det att domen vann laga kraft. För ett fängelsestraff på livstid gäller en preskriptionstid på trettio år.

Pågående arbete

I juni 2017 fick en utredare i uppdrag att lämna förslag på skärpta straff för grovt barnpornografibrott och utreda om det grova barnpornografibrottet träffar de gärningar som bör bedömas som grova. I uppdraget ingick också att överväga om det finns anledning att avskaffa eller förlänga preskriptionen för sexualbrott och andra allvarliga brott mot barn. Uppdraget redovisades den 20 juni 2018 i promemorian Vissa frågor om barnpornografibrottet och om avskaffad preskription för allvarliga brott mot barn (Ds 2018:23).

Utredaren föreslår bl.a. att preskription avskaffas för våldtäkt som inte är mindre grov, grov våldtäkt, våldtäkt mot barn, grov våldtäkt mot barn och brott mot 2 § lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor som inte är mindre grov om det utförts mot ett barn. Könsstympningsbrottet ska i princip aldrig anses vara mindre grovt när brottet utförs mot ett barn. Det finns därmed enligt utredaren inte skäl att avskaffa preskription för den mindre grova varianten. Av förslaget följer att de uppräknade brotten inte blir föremål för åtalspreskription, påföljdspreskription eller absolut preskription, om de begåtts mot en person som inte fyllt 18 år.

Enligt förslaget ska inte heller försök till mord eller dråp, folkmord, brott mot mänskligheten eller grov krigsförbrytelse och terroristbrott preskriberas. Det föreslås ingen ändring av bestämmelsen om att brott som begås av någon som inte fyllt 21 år alltid preskriberas.

Enligt uppdraget ska, oavsett ställningstagande i sak, författningsförslag lämnas om avskaffad preskription för alla sexualbrott mot barn och andra allvarliga brott mot barn. Utredaren gör bedömningen att det inte finns tillräckliga skäl att avskaffa preskription för andra brott än våldtäktsbrott och brott mot lagen med förbud mot könsstympning av kvinnor. I enlighet med uppdraget lämnas dock även författningsförslag som innebär att preskription avskaffas för alla sexualbrott som begås mot barn. För barnpornografibrottet gäller detta i fråga om skildring. Preskription för brottet samlag med syskon föreslås inte avskaffas eftersom bägge syskonen straffas för ett sådant brott.

Utredaren gör bedömningen att de brott som, om de utförs mot barn, kan anses vara tillräckligt allvarliga för att preskription ska slopas är grov misshandel, synnerligen grov misshandel, människorov som inte är mindre grovt, människohandel som inte är mindre grov, grov människoexploatering, grovt rån och brott mot 2 § lagen med förbud mot könsstympning av kvinnor. I enlighet med uppdraget lämnas även författningsförslag som innebär att preskription avskaffas för dessa brott. Vidare föreslås att preskription avskaffas för straffbelagda försök till de brott som undantas från preskription i sin fullbordade form. Det föreslås även att brotten undantas från absolut preskription och påföljdspreskription.

Det föreslås att lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2019. Promemorian har remitterats och bereds nu i Regeringskansliet. Regeringen har i propositionsförteckningen för andra halvan av riksmötet 2018/19 aviserat att en proposition ska lämnas till riksdagen i juni 2019.

Tidigare utskottsbehandling

Socialutskottet behandlade under våren 2014 regeringens skrivelse 2013/14:91 Åtgärder för att stärka barnets rättigheter och uppväxtvillkor i Sverige. Med anledning av skrivelsen hade bl.a. ett motionsyrkande väckts om att se över om preskriptionstiden för sexualbrott och andra allvarliga brott mot barn kan tas bort. Justitieutskottet anförde i ett yttrande till socialutskottet att socialutskottet borde avstyrka yrkandet. Socialutskottet anförde för sin del att det sammantaget kan finnas starka skäl för att särbehandla preskription av sexualbrott som riktats mot barn. Socialutskottet föreslog därför att riksdagen skulle besluta ett tillkännagivande om att regeringen skulle låta göra en översyn av om preskriptionstiden för sexualbrott och andra allvarliga övergrepp mot barn kan tas bort (bet. 2014/15:SoU23). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2013/14:325–326).

Utskottet behandlade i betänkande 2014/15:JuU14 ett yrkande om att preskriptionstiden för vissa brott ska tas bort. Utskottet avstyrkte yrkandet mot bakgrund av det ovan redovisade tillkännagivandet och den pågående beredningen inom Regeringskansliet. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:138).

Motionsyrkanden om preskription behandlades även i betänkande 2017/18:JuU14 (s. 85 f.). Utskottet avstyrkte då, med hänsyn till den utredning som tillsatts, motionsyrkanden om att avskaffa eller förlänga preskriptionen för sexualbrott och allvarliga brott mot barn. När det gällde övriga yrkanden om att se över eller ta bort preskriptionstiden var utskottet inte berett att ställa sig bakom yrkandena, varför även de avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:240).

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den ska låta göra en översyn av om preskriptionstiden för sexualbrott och andra allvarliga övergrepp mot barn kan tas bort. Utskottet ser därför positivt på att en utredare nu lämnat författningsförslag som innebär att preskription avskaffas för alla sexualbrott som begås mot barn. Utskottet noterar dock att utredarens egen bedömning är att det inte finns tillräckliga skäl att avskaffa preskription för andra brott än våldtäktsbrott och brott mot lagen med förbud mot könsstympning av kvinnor. Utredarens förslag bereds nu i Regeringskansliet, och en proposition är aviserad till juni 2019.

Att en gärningsman medvetet kan hålla sig undan rättvisan i årtal och därigenom går fri från lagföring strider enligt utskottets mening mot det allmänna rättsmedvetandet. Såväl rättsväsendets som de brottsbekämpande myndigheternas förmåga att hitta förövare som undandrar sig rättvisan behöver förbättras för att fler ska kunna ställas inför rätta. I syfte att stärka skyddet för barn och unga som utsatts för sexuella övergrepp anser utskottet att regeringen i den fortsatta beredningen av förslagen om att avskaffa eller förlänga preskriptionen för sexualbrott och andra allvarliga brott mot barn bör

överväga att föreslå en avskaffad preskription för alla sexualbrott som begås mot barn. Enligt utskottet bör även preskriptionstiden för våldtäkt som begås mot en vuxen person förlängas. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motion 2018/19:2819 (M, C, KD, L) yrkande 44 och tillstyrker delvis motionerna 2018/19:136 (SD) yrkande 13, 2018/19:751 (S), 2018/19:769 (M), 2018/19:1030 (S), 2018/19:1534 (M), 2018/19:2598 (L) yrkande 9, 2018/19:2843 (C) yrkande 32 och 2018/19:2869 (M) yrkande 4.

Nationalsymboler

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om kriminalisering av skändande av nationalsymboler.

Motionen

I motion 2018/19:446 av Markus Wiechel (SD) yrkande 3 anförs att skändande av nationalsymboler borde kriminaliseras. Det tidigare förbudet mot att skända nationalsymboler avskaffades 1971. En ny reglering är angelägen eftersom flaggbränningar och andra provocerande aktioner mot våra nationalsymboler sker allt oftare.

Bakgrund

I 16 kap. 7 § brottsbalken fanns tidigare en bestämmelse som innebar att den som offentligt skymfat Sveriges flagga eller vapen eller annat rikets tecken kunde dömas för skymfande av rikssymbol till böter eller fängelse i högst sex månader. Bestämmelsen upphävdes den 1 juli 1970 (prop. 1970:12, första lagutskottets utlåtande nr 47, SFS 1970:225).

Tidigare utskottsbehandling

Konstitutionsutskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat motionsyrkanden om att införa en allmän flagglag, senast i betänkande 2017/18:KU28 (s. 11 f.). Motionärerna anförde då att det fanns skäl att se över om det inte bör bli förbjudet att skända flaggan. Utskottet avstyrkte yrkandet. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:337).

Utskottets ställningstagande

Utskottet är inte berett att ställa sig bakom yrkandet om att skändande av nationalsymboler ska kriminaliseras. Därmed avstyrks motion 2018/19:446 (SD) yrkande 3.

Flykt från polis

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avstyrker ett motionsyrkande om att kriminalisera handlingen att fly från polisen.

Jämför reservation 40 (SD).

Motionen

I kommittémotion 2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 28 begärs att det ska kriminaliseras att fly från polisen. Motionärerna anför att underlåtenhet att hörsamma polismans befallning om att stanna genom att i stället ta till flykt till fots eller med fortskaffningsmedel bör utgöra en egen brottsrubricering. I de fall sådan flykt äventyrar andras liv och hälsa bör fängelse utdömas.

Bakgrund

Gällande rätt

En deltagare i en folksamling som stör allmän ordning och underlåter att efterkomma för ordningens upprätthållande meddelad befallning eller som tränger in på fridlyst eller avspärrat område döms, om det inte är fråga om en upploppssituation, enligt 16 kap. 3 § brottsbalken, för *ohörsamhet mot ordningsmakten* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Enligt 17 kap. 4 § brottsbalken döms den som genom att sätta sig till motvärn eller annars med våld söker hindra någon i hans eller hennes myndighetsutövning, för *våldsamt motstånd* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Av 1§ första stycket lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott framgår att om en vägtrafikant brister i den omsorg och varsamhet som till förekommande av trafikolycka betingas av omständigheterna, döms för *vårdslöshet i trafik* till dagsböter. I andra stycket anges att om någon vid förande av motordrivet fordon gör sig skyldig till grov oaktsamhet eller visar uppenbar ligkiltighet för andra människors liv eller egendom, döms för *grov vårdslöshet i trafik* till fängelse i högst två år.

Av 5 § samma lag följer att en vägtrafikant som med eller utan skuld haft del i uppkomsten av en trafikolycka genom att avlägsna sig från olycksplatsen undandrar sig att i mån av förmåga medverka till de åtgärder som olyckan skäligen bör leda till döms till böter eller fängelse i högst sex månader. Är brottet med hänsyn till omständigheterna att anse som grovt, döms till fängelse i högst ett år.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade ett motionsyrkande om att kriminalisera handlingen att försöka undkomma polisen med motordrivet fordon i betänkande 2016/17:JuU16 (s. 59). Utskottet anförde då att det inte var berett att ställa sig bakom yrkandet om att kriminalisera själva handlingen att fly från polis, varför yrkandet avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:211).

Utskottets ställningstagande

Utskottet gör ingen annan bedömning än det gjorde våren 2017 och är därför inte berett att ställa sig bakom yrkandet om att kriminalisera själva handlingen att fly från polisen. Motion 2018/19:132 (SD) yrkande 28 avstyrks.

Tillträdesförbud**Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen skyndsamt ska återkomma till riksdagen med ett lagförslag om tillträdesförbud till butiker och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en översyn för att stävja huliganism vid stora evenemang.

Jämför reservation 41 (S, V, MP).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:136 av Adam Martinen m.fl. (SD) yrkande 8 anføres att det bör införas ett tillträdesförbud till butiker för den som betar sig hotfullt eller stjälar vid upprepade tillfällen. Liknande förslag framförs i kommittémotion 2018/19:150 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 2, motion 2018/19:670 av Jörgen Berglund (M), motion 2018/19:760 av Boriana Åberg (M) yrkande 3, partimotion 2018/19:2596 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 14 och kommittémotion 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 51.

Enligt motion 2018/19:1428 av Alexandra Anstrell (M) bör det göras en översyn av lagstiftning och regelverk för att stävja huliganism vid stora evenemang.

Bakgrund*Gällande rätt*

Enligt 1 § lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang får en person förbjudas att få tillträde till och vistas på inhägnad plats huvudsakligen

avsedd för idrottsutövning när idrottsarrangemang anordnas på platsen av en idrottsorganisation (tillträdesförbud). Det gäller även om allmänheten har tillträde till platsen. Tillträdesförbud får inte avse den som är under femton år.

En person kan få tillträdesförbud, om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att han eller hon kommer att begå brott under idrottsarrangemang som avses i 1 § och brottet är ägnat att störa ordningen eller säkerheten där. Vid bedömningen av om det finns en sådan risk ska det särskilt beaktas om personen tidigare har begått ett sådant brott under eller i samband med idrottsarrangemang som avses i 1 §. Brottsomständigheter som personen har begått före femton års ålder får inte beaktas. Om syftet med ett tillträdesförbud kan tillgodoses genom en mindre ingripande åtgärd, får förbud inte utfärdas. Tillträdesförbud får utfärdas endast om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den enskilde (2 § samma lag).

Enligt 3 § i lagen ska tillträdesförbudet gälla för en viss tid och högst tre år.

Pågående arbete

En utredare fick den 19 januari 2018 i uppdrag att överväga åtgärder och, oavsett ställningstagande, lämna författningsförslag som rör stöld- och häleri-brottslighet och tillträdesförbud till bl.a. butiker (Ju2018/00533/LP). Uppdraget redovisades den 23 januari 2019 i promemorian Straffrättsliga åtgärder mot tillgreppsbrott och vissa andra brott (Ds 2019:1).

Utredaren lämnar i promemorian bl.a. förslag till en ny lag om tillträdesförbud som gör det möjligt att under vissa omständigheter vid straffansvar stänga ute personer från butiker, badanläggningar och bibliotek. En person ska kunna få tillträdesförbud bl.a. om det finns risk för att han eller hon kommer att begå brott på den aktuella platsen.

Lagen om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek föreslås träda i kraft den 1 januari 2021.

Promemorian har remitterats, och remisstiden går ut den 7 juni 2019.

Tidigare utskottsbehandling

Riksdagen har ställt sig bakom det som utskottet anförde om tillträdesförbud till butiker och beslutat ett tillkännagivande om att regeringen bör låta göra en översyn av möjligheterna att införa någon form av tillträdesförbud till butiker för personer som gång efter gång stjälar eller på annat sätt uppför sig illa (se bet. 2016/17:JuU16 s. 74 f., rskr. 2016/17:211).

Utskottet behandlade i betänkande 2016/17:JuU18 motionsyrkanden om ytterligare åtgärder för att förebygga och förhindra våld i samband med publika idrottsarrangemang (s. 16–30). Utskottet hänvisade till att det den senaste tiden vidtagits ett flertal lagstiftningsåtgärder för att motverka våld vid idrottsevenemang, och att det mot denna bakgrund saknades anledning till något initiativ från riksdagens sida med anledning av motionen. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:223).

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har, som redovisats ovan, lämnat ett tillkännagivande till regeringen om att utreda frågan om tillträdesförbud till bl.a. butiker. Utskottet är därför positivt till att en utredare nu lämnat förslag på sådan reglering. Det är angeläget att förslaget om att införa en lag om tillträdesförbud prioriteras och att regeringen skyndsamt återkommer till riksdagen med ett lagförslag om tillträdesförbud till butiker. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Därmed bifaller utskottet motionerna 2018/19:136 (SD) yrkande 8, 2018/19:150 (SD) yrkande 2, 2018/19:2596 (L) yrkande 14 och 2018/19:2819 (M, C, KD, L) yrkande 51 samt bifaller delvis motionerna 2018/19:670 (M) och 2018/19:760 (M) yrkande 3.

Utskottet anser däremot inte att det behövs en översyn av lagstiftningen för att stävja huliganism vid stora evenemang. Motion 2018/19:1428 (M) avstyrks därför.

Försvårande omständigheter vid bedömning av brottets straffvärde

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att bestämmelsen i 29 kap. 2 § brottsbalken bör utökas med fler omständigheter som ska ses som försvårande för brottets straffvärde.

Jämför reservation 42 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 20 begärs att det i 29 kap. 2 § brottsbalken läggs till en ny omständighet i punktlistan med innebörd att det ska ses som försvårande att begå ett brott under, eller omedelbart efter, en allvarlig störning av den allmänna ordningen.

Enligt kommittémotion 2018/19:735 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 12 bör en ny försvårande omständighet läggas till i listan i brottsbalkens 29 kap. 2 §. Det ska ses som försvårande om en gärningsman begått brott av sexuell karaktär, såsom sexuellt ofredande eller grövre, om offret drabbats inom ramen för sin yrkesutövning. Motionärerna anför att det visserligen redan i dag kan ses som försvårande om någon missbrukar sin tjänsteutövning och begår brott. Dagens reglering har dock sin utgångspunkt i gärningsmannens befattning och inte offrets.

Bakgrund

Gällande rätt

Enligt 29 kap. 2 § brottsbalken ska som försvårande omständigheter vid bedömningen av straffvärdet, vid sidan av vad som gäller för varje särskild brottstyp, särskilt beaktas

1. om den tilltalade avsett att brottet skulle få allvarigare följder än det faktiskt fått
2. om den tilltalade visat stor hänsynslöshet
3. om den tilltalade utnyttjat någon annans skyddslösa ställning eller svårigheter att värja sig
4. om den tilltalade utnyttjat sin ställning eller i övrigt missbrukat ett särskilt förtroende
5. om den tilltalade förmått någon annan att medverka till brottet genom tvång, svek eller missbruk av hans eller hennes ungdom, oförstånd eller beroendeställning
6. om brottet utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form eller systematiskt eller om brottet föregåtts av särskild planering
7. om ett motiv för brottet varit att kränka en person, en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck eller annan liknande omständighet eller
8. om brottet varit ägnat att skada tryggheten och tilliten hos ett barn i dess förhållande till en närstående person.

Pågående arbete

En särskild utredare föreslog i betänkandet Stärkt straffrättsligt skydd för blåljusverksamhet och annan samhällsnyttig verksamhet (SOU 2018:2) bl.a. att det ska införas en ny straffskärpningsgrund i 29 kap. 2 § brottsbalken med innebörd att domstolen ska se särskilt allvarligt på fall där den tilltalade med våld eller hot har angripit någon i eller med anledning av hans eller hennes yrkesutövning.

Enligt utredaren är avsikten med straffskärpningsgrunden att straffvärdet ska bedömas som påtagligt högre när någon angrips med våld eller hot i eller med anledning av sin yrkesutövning jämfört med om gärningen hade begåtts i något annat sammanhang. Med yrkesutövning avses förvärvsarbete, oavsett om det utförs som anställd eller i egen verksamhet. Med våld eller hot om våld avses samtliga brott som innefattar våld mot person eller hot. Förutom misshandel eller olaga hot kan det exempelvis vara fråga om rån eller utpressning. Att angreppet ska ha skett i eller med anledning av någons yrkesutövning betyder att det ska ha en tydlig koppling till de uppgifter som den angripne har att utföra i yrket. Det saknar betydelse om angreppet som sådant äger rum på arbetsplatsen eller på annan plats. Även våld eller hot mot

någon under hans eller hennes fritid omfattas om det finns en tydlig koppling till yrkesutövningen (se SOU 2018:2 s. 175).

Betänkandet har remissbehandlats och bereds enligt uppgift i Regeringskansliet.

Tidigare utskottsbehandling

I betänkande 2014/15:JuU14 behandlade utskottet ett motionsyrkande om att det ska ses som en försvårande omständighet att ett brott har begåtts under eller omedelbart efter en störning av den allmänna ordningen. Utskottet hade en viss förståelse för synpunkten men ansåg inte att motionsyrkandet gav skäl till något initiativ från riksdagen, varför det avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2015/15:138). Ett liknande yrkande behandlades i betänkande 2015/16:JuU18, då utskottet vidhöll sin inställning och avstyrkte motionsyrkandet. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2015/16:196).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller vad det tidigare anfört i frågan om det ska ses som försvårande att ett brott begåtts under eller omedelbart efter en störning av den allmänna ordningen. motion 2018/19:136 (SD) yrkande 20 avstyrks därmed.

Utskottet anser inte heller att det finns anledning att vidta någon åtgärd med anledning av motion 2018/19:735 (SD) yrkande 12, varför motionsyrkandet avstyrks.

Straffmätning vid flerfaldig brottslighet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör föreslå ändringar i strafflagstiftningen i syfte att åstadkomma en skärpt straffmätning vid flerfaldig brottslighet och tillkännager detta för regeringen.

Jämför reservation 43 (S, V, MP) och särskilt yttrande 5 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 48 begärs ett tillkännagivande om att dagens form av mängdrabatt bör slopas och ersättas med ett system där brottets fulla straffvärde ska dömas ut för fler brott än enbart det grövsta. Liknande förslag framförs i kommittémotion 2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 17, motion 2018/19:417 av Christian Carlsson (KD) yrkande 4, kommittémotion 2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 17 och kommittémotion 2018/19:2870 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 3. Enligt motion

2018/19:1650 av Johan Weinerhall (M) yrkande 6 bör möjligheten till förtidsfrigivning, möjligheten att beakta åldern på ungdomar mellan 18 och 21 år vid straffmätningen och asperationsprincipen tas bort.

Bakgrund

Gällande rätt

Av 29 kap. 1 § brottsbalken framgår att straff, med beaktande av intresset av en enhetlig rättstillämpning, ska bestämmas inom ramen för den tillämpliga straffskalan efter brottets eller den samlade brottslighetens straffvärde. Med brottets straffvärde avses detsamma som brottets svårhet i förhållande till andra brott, eller med andra ord hur allvarligt brottet är. I linje med ekvivalens- och proportionalitetsprinciperna ska lika svåra straff följa på lika svåra brott, och svårare brott ska bestraffas strängare än lindrigare brott. Vid bedömningen av straffvärdet ska enligt 29 kap. 1 § andra stycket särskilt beaktas den skada, kränkning eller fara som gärningen inneburit, vad den tilltalade insett eller borde ha insett om detta samt de avsikter eller motiv som han eller hon har haft. Genom en lagändring 2010 tillfördes bestämmelsen en ny mening som anger att domstolen särskilt ska beakta om gärningen inneburit ett allvarligt angrepp på någons liv eller hälsa eller trygghet till person. Ändringen infördes i syfte att höja straffnivån för allvarliga våldsbrott. Samtliga de faktorer som anges i 29 kap. 1 § gäller omständigheterna vid brottet.

Vid straffmätningen av flerfaldig brottslighet som bedöms vid ett och samma tillfälle tillämpas inte principen om kumulation. Straffmätningen kan sägas präglas av asperationsprincipen och ett system med mängdreduktioner. Asperationsprincipen innebär att straffvärdebedömningen vid flerfaldig brottslighet utgår från det allvarligaste av de brott som finns att bedöma. Till straffvärdet för detta brott läggs därefter en efter hand minskande del av straffvärdet för vart och ett av de övriga brotten i ordning efter brottens allvar. Detta innebär i praktiken att det straff som döms ut vid flerfaldig brottslighet är väsentligt lägre än vad som skulle bli följderna av en sammanläggning av straffvärdet för varje enskilt brott. En allmän kontroll görs slutligen så att ett på detta sätt beräknat straffvärde inte framstår som oproportionerligt i förhållande till den typ av brottslighet som är aktuell (se t.ex. NJA 2012 s. 849).

Bestämmelser om fängelsestraffets längd när någon döms för flera brott finns i 26 kap. 2 § brottsbalken. Av denna paragraf följer att fängelse på viss tid inte får överstiga vare sig de högsta straffen för brotten sammanlagda med varandra eller arton år. Fängelsestraffet får inte heller överstiga det svåraste straffet med mer än ett år om det svåraste straffet är kortare än fängelse i fyra år. Om det svåraste straffet är fängelse i fyra år men inte uppgår till fängelse i åtta år får det svåraste straffet överskridas med två år. Om slutligen det svåraste straffet är fängelse i åtta år eller längre får det svåraste straffet överskridas med fyra år. Det anförda innebär t.ex. att straffet för två eller flera fall av misshandel och/eller stöld maximalt är fängelse i tre år. Om det däremot är

fråga om flera fall av t.ex. grov stöld är det maximala straffet fängelse i åtta år.

Pågående arbete m.m.

När utskottet våren 2015 behandlade motionsyrkanden om strängare straff vid flerfaldig brottslighet konstaterade utskottet att brottsbalkens straffvärdesbestämning i praktiken innebär att när en person döms för flera brott får han eller hon en straffrabatt. Påslaget i straff blir proportionellt sett lägre för varje ny gärning som brottslingen döms för. Enligt utskottet borde regelverket skärpas och ge uttryck för en strängare syn på flerfaldig brottslighet än vad som då var fallet. Utskottet föreslog därför att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande om att regeringen skulle återkomma med ett förslag som tillgodoser detta (bet. 2014/15:JuU14 s. 62 f.). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:138).

Frågan omfattas av Påföljdsutredningens betänkande Nya påföljder (SOU 2012:34). Regeringen beslutade den 17 mars 2016 proposition 2015/16:151 Ny påföljd efter tidigare dom. I propositionen lämnas vissa förslag som innebär att reglerna om gemensam straffmätning i 34 kap. brottsbalken inte längre ska tillämpas när det rör sig om återfall. Vidare gör regeringen bedömningen att den nuvarande ordningen för straffvärdebedömning vid flerfaldig brottslighet i övrigt framstår som väl avvägd och föreslår därför ingen ändring i de reglerna (se s. 57).

Genom överlämnandet av propositionen ansåg regeringen att det nu nämnda tillkännagivandet var slutbehandlat. Enligt utskottet görs i propositionen principiell skillnad mellan brott begångna före en tidigare dom och brott begångna efter en tidigare dom men innan påföljden helt har verkställts eller annars upphört, varvid bestämmelsen om gemensam straffmätning bara ska kunna tillämpas i den förstnämnda situationen. Vid ny brottslighet, som återfall, ska denna beaktas i skärpande riktning vid påföljdsbestämningen. Någon annan ändring av den gällande ordningen när det gäller straffvärdebedömning föreslår dock inte regeringen. Enligt utskottets bedömning kan de föreslagna ändringarna och bedömningarna i propositionen inte anses vara sådana att de motsvarar vad som efterfrågades i tillkännagivandet. Riksdagen delade således inte regeringens uppfattning att tillkännagivandet därmed var slutbehandlat (bet. 2016/17:KU21, rskr. 2016/17:296). Punkten står därför åter som öppen.

Frågan om en översyn av regleringen av straffvärdesbestämning vid flerfaldig brottslighet analyseras nu inom Regeringskansliet. Den omnämns i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 4 s. 46). I skrivelse 2018/19:75 (s. 14) anføres om tillkännagivandet att det pågår arbete med att ta fram kommittédirektiv till en särskild utredare som ska överväga och föreslå förändringar av strafflagstiftningen i syfte att åstadkomma en skärpt straffmätning vid flerfaldig brottslighet.

Justitie- och migrationsminister Morgan Johansson lämnade i februari 2019 följande svar på en skriftlig fråga om mängdrabatt för brott (fr. 2018/19:229):

Johan Forssell har frågat mig om jag är beredd att genomföra Moderaternas förslag om att slopa dagens form av mängdrabatt.

Det är viktigt att den som begår flera brott får ett straff som står i proportion till brottslighetens allvar. Brotts ska aldrig löna sig. Regeringen genomförde under förra mandatperioden en reform som innebär att fler gärningar ska bedömas som återfall och därmed mötas av en skärpt straffrättslig reaktion.

Det är också viktigt att brott klaras upp och lagförs så snabbt och effektivt som möjligt. En snabb lagföring av varje enskilt brott kan innebära att fler brott bedöms som återfall i stället för att prövas gemensamt. En utredare har haft i uppdrag att utreda och föreslå åtgärder som med bibehållen rättssäkerhet och kvalitet leder till en snabbare lagföring av brott. Regeringen har på förslag av utredaren beslutat om en försöksverksamhet med ett snabbförfarande i brottmål som genomförs i norra Stockholm.

Även om snabb lagföring tillsammans med en skärpt återfallsreglering motverkar respektive markerar samhällets avståndstagande från upprepad brottslighet måste påföljdssystemet på ett trovärdigt sätt kunna hantera fall där någon vid samma tillfälle döms för flera brott. Den nuvarande ordningen kan dock innebära att reaktionen på ytterligare brott blir alltför begränsad när straffet bestäms. Regeringen analyserar därför frågan med inriktning på en översyn av regleringen av straffvärdebestämning vid flerfaldig brottslighet.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har tidigare, på utskottets förslag, beslutat om ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma med ett förslag om att regelverket för straffvärdesbestämningen borde skärpas och ge uttryck för en strängare syn på flerfaldig brottslighet (bet. 2014/15:JuU14 s. 62 f., rskr. 2014/15:138). Utskottet ser därför positivt på att regeringen nu analyserar frågan med inriktning på en översyn av regleringen av straffvärdesbestämning vid flerfaldig brottslighet. Det finns enligt utskottets mening ett klart behov av att från lagstiftarens sida tydligare markera mot upprepad brottslighet. Återfallet utgör i sig en faktor som kraftigt ökar gärningsmannens ansvar för det han eller hon har gjort. Straffet för den som döms för flera brott i en och samma rättegång bör därför skärpas betydligt genom att dagens form av mängdrabatt ersätts med ett nytt system där de tre grävsta brotten ska tillmätas hela straffvärdet innan den s.k. asperationsprincipen tillämpas. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2018/19:417 (KD) yrkande 4, 2018/19:2819 (M, C, KD, L) yrkande 48, 2018/19:2861 (C) yrkande 17 och 2018/19:2870 (M) yrkande 3 samt tillstyrker delvis motionerna 2018/19:136 (SD) yrkande 17 och 2018/19:1650 (M) yrkande 6.

Förmildrande omständigheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en översyn av de s.k. billighetsskälerna i 29 kap. 5 § brottsbalken.

Jämför reservation 44 (SD) och 45 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:2469 av Andreas Carlson (KD) yrkande 1 i denna del anförs att det bör göras en översyn av 29 kap. 5 § brottsbalken och att paragrafens nuvarande åtta punkter bör reduceras till fyra, nämligen att den tilltalade drabbas särskilt hårt fysiskt, psykiskt eller socialt, negativa bieffekter av brottet eller straffet, ansvarsfullt agerande eller andra likvärdiga omständigheter. En sådan indelning skulle betona omständigheternas karaktär snarare än att specificera enskilda omständigheter. Detta bör ges regeringen till känna. Även i motion 2018/19:417 av Christian Carlsson (KD) yrkande 3 begärs en reduktion av möjligheterna att beakta förmildrande omständigheter.

I kommittémotion 2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 22 anförs att det inte är en självklarhet att få vistas i Sverige och att det inte bör påverka straffmätningen att den tilltalade tvingas återvända till sitt hemland. Den förmildrande omständigheten i 29 kap. 5 § p. 6 brottsbalken enligt vilken rätten ska beakta om den tilltalade förorsakas men till följd av att han eller hon på grund av brottet utvisas ur riket ska därför upphävas.

Bakgrund

Gällande rätt

Vid straffmätningen ska rätten enligt 29 kap. 5 § brottsbalken utöver brotts straffvärde i skälig omfattning beakta

1. om den tilltalade till följd av brottet drabbats av allvarlig kroppsskada
2. om den tilltalade till följd av hög ålder eller dålig hälsa skulle drabbas oskäligt hårt av ett straff utmätt efter brotts straffvärde
3. om en i förhållande till brotts art ovanligt lång tid förflutit sedan brottet begicks
4. om den tilltalade efter förmåga försökt förebygga, avhjälpa eller begränsa skadliga verkningar av brottet
5. om den tilltalade frivilligt angett sig eller lämnat uppgifter som är av väsentlig betydelse för utredningen av brottet
6. om den tilltalade förorsakas men till följd av att han eller hon på grund av brottet utvisas ur riket

7. om den tilltalade förorsakas men till följd av att han eller hon på grund av brottet blir eller kan antas bli avskedad eller uppsagd från anställning eller drabbas av annat hinder eller synnerlig svårighet i yrkes- eller näringsutövning
8. om ett straff utmätt efter brottets straffvärde skulle framstå som oproportionerligt strängt med hänsyn till andra rättsliga sanktioner till följd av brottet eller
9. om någon annan omständighet påkallar att den tilltalade får ett lägre straff än brottets straffvärde motiverar.

Om det råder en omständighet som räknas upp här ovan får rätten, om särskilda skäl påkallar det, döma till lindrigare straff än som vad är föreskrivet för brottet.

Den 1 april 2015 genomfördes lagändringar som bl.a. innebar att punkten i 29 kap. 5 § brottsbalken som avser s.k. utvisningsmen ändrades (prop. 2014/15:37, bet. 2014/15:JuU8, rskr. 2014/15:111). Regeringen anförde i propositionen att det av rättspraxis följer att det inte bara är utvisningen i sig som kan innebära ett men för den tilltalade utan även den följd som en utvisning regelmässigt ger upphov till i form av en registrering i Schengens informationssystemets spärrlista och att den tilltalade därmed nekas tillträde till eller uppehållstillstånd i samtliga Schengenstater (se NJA 2001 s. 500). Regeringen hänvisade till att Påföljdsutredningen (SOU 2012:34) påtalat att det således inte bara är utvisningen i sig som kan innebära ett men för den tilltalade utan även den följd som en utvisning regelmässigt ger upphov till i form av en registrering i Schengens informationssystemets spärrlista. Bestämmelsens lydelse ändrades därför på så sätt att domstolen ska beakta om den tilltalade förorsakas men *till följd* av utvisningen.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade motionsyrkanden om förmildrande omständigheter liknande de nu aktuella våren 2017 i betänkande 2016/17:JuU16 (s. 41 f.). Utskottet var då inte berett att föreslå några ändringar när det gäller bestämmelserna i 29 kap. 5 § brottsbalken. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:211).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att gällande bestämmelser om förmildrande omständigheter är väl avvägda och ser inte anledning att vidta några åtgärder när det gäller vilka omständigheter som kan anses som förmildrande vid straffmätningen. Motionerna 2018/19:136 (SD) yrkande 22, 2018/19:417 (KD) yrkande 3 och 2018/19:2469 (KD) yrkande 1 i denna del avstyrks.

Återfall i brott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att mängdrabatten bör avskaffas för personer som återfallit i brottslighet och om återfall som straffskärpningsgrund.

Jämför reservation 46 (M) och 47 (SD).

Motionerna

I motion 2018/19:881 av Sten Bergheden (M) anförs att principen om mängdrabatt vid bedömning av brottens samlade straffvärde bör avskaffas för gärningsmän som återfallit i brott. Ett liknande yrkande framförs i motion 2018/19:1550 av Lars Hjalmered (M).

Enligt kommittémotion 2018/19:2870 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 4 bör en ny renodlad regel införas som tar sikte på straffskärpning i återfalls-situationer. Enligt motionärerna bör straffets längd som huvudregel skäpas vid återfall i brott, oberoende av om rätten även förklarar villkorligt medgiven frihet förverkad.

I kommittémotion 2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 16 anförs att principen om ”tredje gången gillt” bör införas för vissa brottstyper, exempelvis brott enligt 3, 4, 6 och 8 kap. brottsbalken, på så sätt att gärningsmannen döms till ett högre straff vid tredje domen. Endast brott som har resulterat i ett frihetsberövande straff ska vara förenat med principen om ”tredje gången gillt”.

Bakgrund

Gällande rätt

I 26 kap. 3 § brottsbalken anges de yttre ramarna för längden av fängelsestraff vid återfall. Bestämmelsen anger förutsättningarna för att gå utöver straffskalan för brottet eller den samlade brottsligheten.

Vid påföljdsvalet har återfall i brott betydelse som en av tre omständigheter som får beaktas för att välja fängelse som påföljd. Som skäl för fängelse får rätten enligt 30 kap. 4 § brottsbalken, utöver brottets straffvärde och art, beakta att den tilltalade tidigare har gjort sig skyldig till brott. Om den som villkorligt frigetts från fängelse döms för ett nytt brott som är begånget under prøvotiden gäller enligt 34 kap. 5 § brottsbalken en presumtion för att den villkorligt medgivna friheten ska förklaras förverkad. Som särskilda skäl mot att förverka den villkorligt medgivna friheten får rätten beakta om den nya brottsligheten i förhållande till den tidigare är av lindrig beskaffenhet, om lång tid har förflutit mellan brotten eller om ett förverkande annars skulle framstå som oskäligt.

Om återfallet inte beaktats genom påföljdsvalet eller i tillräcklig utsträckning genom förverkande av villkorligt medgiven frihet, ska domstolen enligt

29 kap. 4 § brottsbalken vid straffmätningen, utöver brottets straffvärde, i skärpande riktning ta hänsyn till om den tilltalade tidigare gjort sig skyldig till brott. Vid denna bedömning ska särskilt beaktas vilken omfattning den tidigare brottsligheten haft, vilken tid som förflutit mellan brotten och om den tidigare och den nya brottsligheten är likartade eller brottsligheten i båda fallen är särskilt allvarlig.

I 34 kap. brottsbalken finns bestämmelser om ny påföljdsbestämning efter tidigare dom. Bestämmelserna anger hur domstolen ska bestämma påföljd när en tilltalad döms för ytterligare brott som begåtts innan en tidigare påföljd helt har verkställts eller upphört. Domstolen ska i en sådan situation som huvudregel bestämma en ny påföljd för den tillkommande brottsligheten. Bestämmelserna innebär att det görs en principiell skillnad mellan brott begångna före en tidigare dom (nyupptäckt brottslighet) och brott begångna efter en tidigare dom men innan påföljden helt har verkställts eller upphört (ny brottslighet), att gemensam straffmätning endast ska tillämpas vid nyupptäckt brottslighet och att ny brottslighet konsekvent ska behandlas som återfall. Reglerna trädde i kraft den 1 juli 2016 (prop. 2015/16:151, bet. 2015/16:JuU30, rskr. 2015/16:241).

Pågående arbete

Som anförts ovan trädde nya regler i kraft den 1 juli 2016 om hur domstolen ska bestämma påföljd när en tilltalad döms för ytterligare brott som begåtts innan en tidigare påföljd helt har verkställts eller upphört. I proposition 2015/16:151 Ny påföljd efter tidigare dom konstaterar regeringen (s. 57) att förslagen i propositionen innebär att ny brottslighet, som alltså utgör återfall, inte längre ska omfattas av regleringen om gemensam straffmätning. Ny brottslighet bör i stället, som återfall, beaktas i skärpande riktning vid påföljdsbestämningen.

I juli 2018 anförde justitie- och inrikesminister Morgan Johanson bl.a. följande i svaret på en skriftlig fråga om fängelsestraff för flera brott (fr. 2017/18:1537):

Mikael Oscarsson har frågat mig om jag avser att göra något åt att så många dömda undkommer straff i enlighet med det exempel han beskriver i sin fråga.

Det är viktigt att den som upprepat begår brott straffas på ett sätt som står i proportion till brottslighetens allvar. Regeringen har under mandatperioden genomfört en reform som innebär att fler gärningar ska bedömas som återfall och därmed mötas av en skärpt straffrättslig reaktion. Påföljdssystemet måste även ge utrymme för en nyanserad straffmätning när någon vid samma tillfälle döms för flera brott. Den nuvarande ordningen kan innebära att flerfaldigheten får ett alltför begränsat genomslag vid straffmätningen. Regeringen analyserar därför frågan med inriktning på en översyn av regleringen av straffvärdebestämning vid flerfaldig brottslighet.

Tidigare utskottsbehandling

Motionsyrkanden om straffskärpning för återfallsförbrytare och avskaffad mängdrabatt vid återfall i brottslighet har behandlats vid ett flertal tillfällen, senast i betänkande 2017/18:JuU14 (s. 64 f.). Utskottet konstaterade då att det inom Regeringskansliet pågår ett arbete med anledning av riksdagens tidigare tillkännagivande om straffvärdesbestämningar vid flerfaldig brottslighet, varför det saknades anledning att ta några ytterligare initiativ i frågan. Utskottet var inte heller berett att ställa sig bakom de åtgärder som efterfrågades i motionsyrkanden om en särskild straffskärpningsgrund vid återfall i brott. Motionerna avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:240).

Utskottets ställningstagande

Lagstiftningen om gemensam straffmätning har till viss del skärpts genom de lagändringar som trädde i kraft den 1 juli 2016 (prop. 2015/16:151, bet. 2015/16:JuU30, rskr. 2015/16:241). Utskottet ser vidare positivt på att det nu inom Regeringskansliet pågår ett arbete med anledning av riksdagens tidigare tillkännagivande om straffvärdesbestämning vid flerfaldig brottslighet (bet. 2014/15:JuU14 s. 62 f., rskr. 2014/15:138). Det är angeläget att regeringen prioriterar en översyn av regleringen. Beredningen av frågan bör enligt utskottets mening inte föregripas, varför det saknas anledning att nu ta några ytterligare initiativ i frågan. Inte heller i övrigt är utskottet berett att ställa sig bakom de åtgärder som efterfrågas i motionsyrkandena. Motionerna 2018/19:136 (SD) yrkande 16, 2018/19:881 (M), 2018/19:1550 (M) och 2018/19:2870 (M) yrkande 4 avstyrks därmed.

Påföljder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en översyn av vissa påföljder.

Jämför reservation 48 (M) och 49 (SD).

Motionerna

I motion 2018/19:1868 av Boriana Åberg (M) anförs att dagsböter bör avskaffas som påföljd. Motionären anför att det sällan görs någon formell kontroll av den åtalades ekonomiska situation om det inte finns starka misstankar om bötesfusk. Det innebär att den tilltalade kan uppge att han eller hon är arbetslös och därmed dömas till den lägsta dagsboten.

Enligt motion 2018/19:1272 av David Josefsson (M) bör regeringen ges i uppdrag att se över möjligheten att införa samhällstjänst som en möjlighet att avtjäna bötesbrott. Enligt motionären är bötesbrott svåra att verkställa. Ett sätt

att öka verkställigheten skulle kunna vara att möjliggöra för dömda att omvandla bötesstraff till samhällstjänst.

I kommittémotion 2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 17 anføres att möjligheten till kontraktsvård bör användas i större omfattning. Bland annat bör även missbrukare som döms för brott med lägre straffvärde kunna dömas till kontraktsvård.

Enligt kommittémotion 2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 15 bör riktiga livstidsstraff kunna utdömas för brott som i dag enligt brottsbalken kan medföra livstidsstraff. Utöver detta bör riktiga livstidsstraff kunna utdömas för upprepade grova vålds- eller sexualbrott av särskilt hänsynslös och våldsam natur där offren åsamkas permanenta fysiska eller psykiska skador av allvarigare art.

I kommittémotion 2018/19:131 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 4 begärs en utredning av möjligheten att införa förvaring som påföljd i samband med det att brottslingen avtjänat det utdömda straffet. Förvaring skulle vara ett tidsbestämt straff som kan dömas ut när det finns en återfallsrisk och den dömde bedöms som farlig för samhället om han eller hon släpps ut.

Bakgrund

Gällande rätt

Enligt gällande rätt är straffet för en lagöverträdare böter eller fängelse. Enligt 25 kap. 2 § brottsbalken ska dagsboten bestämmas till ett antal av minst trettio och högst etthundrafemtio. Varje dagsbot fastställs till ett visst belopp från och med femtio till och med ettusen kronor, efter vad som bedöms som skäligt med hänsyn till den tilltalades inkomst, förmögenhet, försörjningsskyldighet och ekonomiska förhållanden i övrigt. Om det finns särskilda skäl, får dagsbotens belopp jämkas. Minsta bötesbelopp är sjuhundrafemtio kronor.

Av Riksåklagarens riktlinjer för beräkning av dagsbotsbeloppet (RÅR 2007:2) framgår att den misstänktes egna uppgifter om årsinkomst ska godtas om de framstår som trovärdiga i förhållande till övrig utredning. En uppgift om taxerad inkomst ska finnas tillgänglig vid bedömningen, om det inte på grund av särskilda skäl finns anledning att anta att en sådan uppgift skulle sakna betydelse. I de fall den misstänktes egna uppgifter inte framstår som trovärdiga ska årsinkomsten uppskattas till ett rimligt belopp utifrån den senast taxerade inkomsten och övriga tillgängliga uppgifter.

Om uppbörd och indrivning av böter finns bestämmelser i bötesverkställighetslagen (1979:189).

Böter som inte betalas får, om inte annat är föreskrivet, enligt 25 kap. 8 § brottsbalken förvandlas till fängelse i lägst fjorton dagar och högst tre månader enligt bestämmelserna i bötesverkställighetslagen.

Bestämmelser om fängelsestraff finns i 26 kap. brottsbalken. Skyddstillsyn regleras i 28 kap. samma balk. Det följer av 28 kap. 1 § att rätten får döma till skyddstillsyn för ett brott för vilket påföljden inte bedöms kunna stanna vid böter.

I 30 kap. 9 § första stycket brottsbalken anges att vid val av påföljd ska rätten som skäl för skyddstillsyn beakta om det finns anledning att anta att denna påföljd kan bidra till att den tilltalade avhåller sig från fortsatt brottslighet. Av andra stycket 2 följer att rätten som särskilda skäl för skyddstillsyn i stället för fängelse kan beakta om den tilltalade undergår behandling för missbruk eller annat förhållande som kan antas ha samband med hans eller hennes brottslighet.

I 30 kap. 9 § andra stycket 3 anges att rätten som särskilda skäl för skyddstillsyn i stället för fängelse kan beakta om något förhållande som kräver vård eller annan behandling i väsentlig grad har bidragit till att brottet har begåtts och den tilltalade förklarar sig villig att gå igenom lämplig behandling som enligt en för honom eller henne uppgjord plan kan anordnas i samband med verkställigheten.

I förarbetena till bestämmelsen anförde departementschefen bl.a. följande (se prop. 1986/87:106 s. 35 f.):

Kontraktsvård är en påföljd avsedd i huvudsak för missbrukare av alkohol eller narkotika. Det är dock inte uteslutet med kontraktsvårdsarrangemang i andra situationer där förhållandena kräver vård eller annan behandling och det även i övrigt är lämpligt, exempelvis i fall av kleptomani, exhibitionism eller vissa former av incest. I sistnämnda fall krävs dock att brottet är av förhållandevis lindrig beskaffenhet.

Som jag ser det bör kontraktsvård förutsätta att det finns en koppling mellan missbruket och den aktuella brottsligheten. Ett sådant samband torde för övrigt nästan alltid föreligga i de fall där missbruket är av den arten att frågan om kontraktsvård kommer upp. Ätminstone i typfallen torde det förhålla sig så att brottsligheten har sin förklaring i eller ingår som ett led i missbruket. Även när det gäller andra förhållanden som påkallar vård eller behandling än missbruk bör enligt min mening förutsättas ett samband mellan vårdbehovet och brottsligheten.

Av 28 kap. 6 a § brottsbalken framgår att domstolen i kontraktsvårdsfallet i domslutet ska ange hur långt fängelsestraff som skulle ha dömts ut om fängelse i stället hade valts som påföljd. I dessa fall ska vidare i domen alltid meddelas en föreskrift om den behandlingsplan som den dömde har åtagit sig att följa. Dessutom kan en särskild föreskrift meddelas om att den som ansvarar för vården ska anmäla till Kriminalvården och åklagaren om den dömde allvarligt åsidosätter sina åligganden enligt planen.

Enligt 26 kap. 1 § brottsbalken kan fängelse dömas ut enligt vad som gäller för det enskilda brottet på viss tid eller på livstid. Fängelse på livstid är stadgat endast för ett fåtal brott och aldrig som enda möjliga straff. Ett livstidsstraff kan omvandlas till ett tidsbestämt straff, se lagen (2006:45) om omvandling av fängelse på livstid. Omvandling kan också ske genom nåd av regeringen, se 12 kap. 9 § regeringsformen. Om omvandling sker tillämpas därefter vanliga frigivningsregler.

Livstids fängelse kan för närvarande dömas ut för ett femtontal brott i fredstid, t.ex. mord, grovt spioneri, folkmord, människorov och grov mordbrand. För terroristbrott kan livstids fängelse dömas ut i ytterligare ett antal fall. Vid brott i krigstid tillkommer ett femtontal brott som har fängelse på livstid i straffskalan.

Pågående arbete

Påföljdsutredningen överlämnade 2012 sitt betänkande Nya påföljder (SOU 2012:34) till regeringen. Utredningens uppdrag var att göra en total översyn av påföljdssystemet för såväl vuxna som unga lagöverträdare (dir. 2009:60). Betänkandet har fram till i dag resulterat i tre propositioner, Ny påföljd efter tidigare dom (prop. 2015/16:151), Strafflindring vid medverkan till utredning av egen brottslighet (prop. 2014/15:37) och Tydligare reaktioner på ungas brottslighet (prop. 2014/15:25).

I promemorian Livstidsstraff för mord (Ds 2017:38) föreslås att livstids fängelse pekats ut som normalstraff för mord. Först om omständigheterna inte påkallar ett livstidsstraff ska det vara möjligt att välja ett tidsbestämt straff. Lagändringen bör leda till en väsentlig ökning av användningen av livstidsstraffet. Tanken är att de mord som har ett mycket högt straffvärde, men som ändå leder till ett tidsbestämt straff, i fortsättningen ska bestraffas med livstids fängelse. Det kan förutses att en majoritet av de personer som döms till fängelse för mord kommer att dömas till livstids fängelse. Promemorian har remissbehandlats och bereds nu inom Regeringskansliet. I propositionsförteckningen för andra halvan av riksmötet 2018/19 har regeringen aviserat att den avser att överlämna en proposition till riksdagen i juni 2019.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade i betänkande 2014/15:JuU14 (s. 62 f.) motioner om påföljder liknande flera av de nu aktuella. Utskottet var inte berett att ställa sig bakom vad som anfördes i en motion om livstidsstraff. Utskottet avstyrkte också ett yrkande om att i vissa fall införa princip om ”tredje gången gillt”. I betänkandet behandlades även ett motionsyrkande om att avskaffa dagsböter som påföljd. Utskottet var inte berett att ställa sig bakom förslaget, som avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:138). Liknande yrkanden behandlades även i betänkande 2015/16:JuU18, varvid utskottet vidhöll sin inställning och avstyrkte yrkandena. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2015/16:196).

Utskottet behandlade ett motionsyrkande om att införa förvaring som påföljd i betänkande 2017/18:JuU14 (s. 62 f.). Utskottet var då inte berett att ställa sig bakom yrkandet, varför det avstyrktes. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2017/18:240).

Utskottets överväganden

Utskottet vidhåller vad det tidigare anfört om huruvida frågan om dagsböter bör avskaffas som påföljd, om riktiga livstidsstraff och om huruvida förvaring bör införas som påföljd. Utskottet är därmed inte berett att vidta någon åtgärd med anledning av motionerna 2018/19:131 (SD) yrkande 4, 2018/19:136 (SD) yrkande 15 och 2018/19:1868 (M), som avstyrks. Inte heller i övrigt är utskottet berett att ställa sig bakom motionsyrkanden om att se över möjligheten att införa samhällstjänst som alternativ till att betala böter eller om att möjligheten till kontraktsvård bör användas i större omfattning. Motionerna 2018/19:1272 (M) och 2018/19:2871 (M) yrkande 17 avstyrks därmed.

Utvisning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om obligatorisk prövning av utvisning.

Motionen

I motion 2018/19:489 av Robert Hannah (L) begärs ett tillkännagivande om att personer som inte är svenska medborgare och begår brott riktade mot kvinnor alltid ska prövas mot utvisning. Motionären skriver att det särskilt ska gälla om en man begått hedersrelaterade brott eller vålds- eller sexualbrott eller utövat våld mot en kvinna i nära relation.

Bakgrund

Gällande rätt

Bestämmelser om utvisning på grund av brott finns i 8 a kap. utlänningslagen (2005:716). En utlänning som inte är EES-medborgare eller familjemedlem till en EES-medborgare får utvisas ur Sverige om han eller hon döms för ett brott som kan leda till fängelse (1 §). Utvisning får dock ske endast om utlänningen döms till svårare påföljd än böter och om

- gärningen är av sådant slag och övriga omständigheter är sådana att det kan antas att han eller hon kommer att göra sig skyldig till fortsatt brottslighet här i landet eller
- brottet med hänsyn till den skada, fara eller kränkning som det har inneburit för enskilda eller allmänna intressen är så allvarligt att han eller hon inte bör få stanna kvar.

En utlänning som är EES-medborgare eller familjemedlem till en EES-medborgare får utvisas ur Sverige om de förutsättningar som anges i 1 § är uppfyllda och det sker av hänsyn till allmän ordning och säkerhet (5 §).

Rätten kan ex officio ta upp frågan om utvisning, men i praktiken är det upp till åklagaren om frågan om utvisning prövas eller inte.

Enligt en promemoria från Åklagarmyndigheten (rätts-PM 2013:5) ska åklagaren vid utredningar som rör allvarlig eller upprepad brottslighet begången av en person som inte är svensk medborgare alltid överväga och ta ställning till frågan om utvisning. Kommer åklagaren fram till att brottsligheten är sådan att utvisning kan komma i fråga, ska åklagaren som regel framställa ett sådant yrkande. Enligt samma promemoria är det inte upp till åklagaren att avgöra om det finns hinder för utvisning på grund av utlänningens anknytning till Sverige, utan den proportionalitets- och skälighetsbedömning som slutligen avgör huruvida den åtalade vid fällande dom ska utvisas bör, i alla fall utom de uppenbara, göras av domstol.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade ett liknande motionsyrkande som det som behandlas här i betänkande 2017/18:JuU14 (s. 91 f.). Utskottet ansåg att det måste finnas en balans mellan de reaktioner ett brott ska medföra och brottets allvar. Utskottet var av uppfattningen att det är rimligt att det krävs ett allvarligt brott eller en risk för fortsatt brottslighet för att utvisa någon. Utskottet ansåg att den nuvarande ordningen är väl avvägd och säkerställer en rimlig proportionalitet mellan brott, påföljd och särskild rättsverkan i form av utvisning. Mot den bakgrunden avstyrkte utskottet motionen. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:240).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller den uppfattning som det anfört tidigare. Utskottet avstyrker därmed motion 2018/19:489 (L).

Ersättning till frihetsberövade

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion i vilken det föreslås att reglerna om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder ändras.

Motionen

I motion 2018/19:267 av Richard Jomshof (SD) yrkande 1 anförs att gärningsmän som frias, inte för att de är helt oskyldiga utan på grund av formella fel från statens och rättsväsendets sida, inte ska tilldömas ersättning

för att de har suttit frihetsberövade. I yrkande 2 i motionen anförs att det i fall där gärningsmannen frias på grund av formella fel bör vara brottsoffret som ska tilldömas ersättning från staten och inte den felaktigt frihetsberövade gärningsmannen.

Bakgrund

Gällande rätt

Enligt lagen (1998:714) om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder har bl.a. den som har varit häktad på grund av misstanke om brott under vissa förutsättningar – t.ex. om det meddelas en frikännande dom, åtalet avvisas eller avskrivs eller om förundersökningen avslutas utan att åtal väcks – rätt till ersättning från staten för skador som orsakas av frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder. Av 6 § tredje stycket i lagen följer att ersättning kan vägras eller sättas ned om den skadelidandes eget beteende har lett fram till beslutet om frihetsinskränkning eller om det med hänsyn till övriga omständigheter är oskäligt att ersättning betalas ut. Ersättning får dock inte vägras eller sättas ned enbart på den grunden att misstanke om brott kvarstår utan att skuldfrågan är klarlagd.

Tidigare utskottsbehandling

I betänkande 2014/15:JuU14 behandlade utskottet en motion med liknande lydelse som den nu aktuella (s. 80 f.). Utskottet anförde att det ansåg att lagen om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder har en lämplig utformning. Motionen avstyrktes, och riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:138).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att lagen om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder har en lämplig utformning, varför motion 2018/19:267 (SD) yrkandena 1 och 2 avstyrks.

Företagsbot

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att större hänsyn bör tas till näringsidkarens tillgångar när företagsbotens storlek bestäms.

Jämför reservation 50 (V).

Motionen

I kommittémotion 2018/19:237 av Tony Haddou m.fl. (V) yrkande 2 anfördes att det internationellt förs en debatt om bankernas roll i aggressiv skatteplanering. Eftersom banker och andra stora företag har så mycket pengar är dagens system med böter inte avskräckande. En lösning på detta kan vara att införa tillgångsbaserade böter. Storbritannien införde 2017 bestämmelser om tillgångsbaserade böter för de mest allvarliga fallen av skatteflykt i utlandet. Sverige bör införa ett liknande system som Storbritannien med tillgångsbaserade böter.

Bakgrund

Gällande rätt

Enligt 36 kap. 7 § brottsbalken ska näringsidkaren, för brott som har begåtts i utövningen av näringsverksamhet, åläggas en företagsbot, om det för brottet är föreskrivet strängare straff än penningböter och näringsidkaren inte har gjort vad som skäligen kunnat krävas för att förebygga brottsligheten eller brottet har begåtts av en person i ledande ställning grundad på befogenhet att företräda näringsidkaren eller att fatta beslut på näringsidkarens vägnar eller en person som annars haft ett särskilt ansvar för tillsyn eller kontroll i verksamheten.

Företagsbot ska enligt 8 § samma kapitel fastställas till lägst fem tusen kronor och högst tio miljoner kronor. När företagsbotens storlek bestäms ska, med beaktande av straffskalan för brottet, enligt 9 § särskild hänsyn tas till den skada eller fara som brottsligheten inneburit samt till brottslighetens omfattning och förhållande till näringsverksamheten.

Pågående arbete

I november 2016 redovisades betänkandet En översyn av lagstiftningen om företagsbot (SOU 2016:82). Utredningen har haft i uppdrag att göra en bred översyn av företagsbotsregleringen. Syftet har varit att säkerställa att det straffrättsliga regelverket för företag är effektivt, ändamålsenligt och modernt samt att det är anpassat till Sveriges internationella åtaganden.

Utredningen lämnade bl.a. följande förslag:

- Om ett särskilt klandervärt brott begås inom ramen för ett större företags verksamhet ska det kunna leda till en förhöjd företagsbot. För allvarligare

brott ska företagsboten alltså kunna bestämmas med beaktande av företagets betalningsförmåga.

- Företagsboten ska i sådana fall kunna bestämmas till högst 100 miljoner kronor.
- En företagsbot ska, förutom vid brott i näringsverksamhet, även kunna dömas ut för bl.a. brott som begåtts i utövningen av sådan offentlig verksamhet som kan jämföras med näringsverksamhet (vilket bl.a. innebär att brott i kommunala skolor behandlas på samma sätt som brott i friskolor i detta sammanhang).

Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande i Regeringskansliet. Regeringen har aviserat att en proposition kommer att överlämnas till riksdagen i juni 2019.

Utredningen om informationsskyldighet för skatterådgivare lämnade i januari 2019 betänkandet Rapporteringspliktiga arrangemang – ett nytt regelverk på skatteområdet (SOU 2018:91). Utredningen har haft i uppdrag att se över möjligheterna att införa en skyldighet för bl.a. skatterådgivare att informera Skatteverket om skatteupplägg. Syftet med en sådan informations-skyldighet är att bekämpa skatteflykt, skattefusk och skatteundandragande.

Utredningen föreslår bl.a. att det införs en informationsskyldighet när det gäller skatteupplägg i Sverige. Det är primärt rådgivare som föreslås bli uppgiftsskyldiga. Med rådgivare avses den som utformar, marknadsför, tillhandahåller eller organiserar ett rapporteringspliktigt arrangemang. Utredningen föreslår vidare att en ny särskild avgift i form av en rapporteringsavgift införs i skatteförfarandelagen. De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 juli 2020.

Betänkandet har skickats på remis, och remissvaren ska ha kommit in till Finansdepartementet senast den 24 april 2019.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att beredningen av förslagen i betänkandet En översyn av lagstiftningen om företagsbot (SOU 2016:82) och beredningen av betänkandet Rapporteringspliktiga arrangemang – ett nytt regelverk på skatteområdet (SOU 2018:91) inte bör föregripas. Det finns därför enligt utskottets mening inte anledning för riksdagen att nu göra något tillkännagivande i frågan. Motion 2018/19:237 (V) yrkande 2 avstyrks därmed.

Reservationer

1. Skärpta straff för våldsbrott m.m., punkt 2 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Henrik Vinge (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 1 och
bifaller delvis motionerna
2018/19:417 av Christian Carlsson (KD) yrkande 1,
2018/19:887 av Edward Riedl (M) och
2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 10.

Ställningstagande

Dagens straffnivåer står enligt vår mening inte i samklang med den allmänna rättsuppfattningen. De ger inte heller offer och anhöriga upprättelse och verkar dessutom inte heller preventivt i någon större utsträckning. Inte minst gäller detta våldsbrott. Detta är ett särskilt viktigt område där rättskipningen måste stå i samklang med den allmänna rättsuppfattningen. Vi vill därför att samhället ska markera tydligare mot grova brott och vill se skärpta straff för t.ex. brott mot barn, mord och andra grova våldsbrott. Det bör därför göras en generell översyn av brottsbalkens tredje kapitel med utgångspunkten att såväl minimistraff som maximistraff ska höjas.

2. Skärpta straff för våldsbrott m.m., punkt 2 (C)

av Jonny Cato Hansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 10 och
bifaller delvis motionerna
2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 1,
2018/19:417 av Christian Carlsson (KD) yrkande 1 och

2018/19:887 av Edward Riedl (M).

Ställningstagande

Samhället bör enligt min mening markera tydligare mot grova brott. När brottslingar döms till så låga straff att de kan upplevas som kränkande för brottsoffren är det lätt att känna att samhället inte ser allvaret i det brott som har begåtts. Straffen bör därför skärpas för sexualbrott, brott mot barn och grova våldsbrott.

3. Misshandel, punkt 3 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Henrik Vinge (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 29 och

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 9 och

bifaller delvis motion

2018/19:195 av Johnny Skalin (SD).

Ställningstagande

Laserpekare i fickformat, där s.k. gröna lasrar är mest kända, är mycket kraftiga och har egentligen bara ett enda användningsområde, nämligen att skada synen på människor eller djur.

Om en person blir belyst med grön laser kan det leda till att personen blir blind eller drabbas av andra bestående ögonskador. Vi vill i sammanhanget betona att skador på ögonen hör till de mest allvarliga skador man kan få. Ett avsiktligt användande av grön laser mot en annan person bör enligt vår mening i allmänhet rubriceras som synnerligen grov misshandel eller försök till sådant brott.

I såväl den svenska som den utländska debatten råder det delade meningar om när ett befruktat ägg räknas som en människa. Men alldeles oavsett när kvinnor i laglig mening har eller ska ha rätt att göra abort bör varje gravid kvinna som inte har för avsikt att avsluta graviditeten ha rätten att själv få räkna sin graviditet som ett nytt liv. Mot den bakgrunden bör rättspraxis kring synen på våld mot gravida ändras så att våld mot gravida ses som inte enbart misshandel mot en individ utan mot två individer – och detta oavsett om gärningsmannen kände till att den misshandlade kvinnan var gravid eller inte.

Våldsbrott mot gravida bör i allmänhet bedömas som grov misshandel eftersom det är fråga om särskild hänsynslöshet då våld mot gravida drabbar ytterligare en individ som under alla omständigheter är oskyldig och som dessutom helt saknar möjlighet att värja sig mot attacken. Om graviditeten avbryts på grund av våldet eller om embryot eller fostret skadas är det givetvis en omständighet som gör att gärningen ska bedömas som ännu allvarligare. När det gäller straffvärdebedömningen finns det dessutom anledning att påminna om bestämmelsen i 29 kap. 2 § brottsbalken om att det särskilt ska beaktas om någon visat stor hänsynslöshet eller utnyttjat någon annans skyddslösa ställning eller svårigheter att värja sig.

Regeringen bör vidta de åtgärder som behövs för att tillgodose vad vi nu anfört.

4. Fridskränkning, punkt 5 (M)

av Johan Forssell (M), Louise Meijer (M) och Josefin Malmqvist (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2018/19:467 av Gulan Avci (L) yrkande 1,
2018/19:2598 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 13,
2018/19:2806 av Jessica Polfjärd m.fl. (M) yrkande 21 och
2018/19:2865 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 1 och
bifaller delvis motion
2018/19:735 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 13.

Ställningstagande

Vi vill att minimi- och maximistraffet för grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning ska skärpas till ett respektive tio års fängelse. På så sätt fångas allvaret i de mer systematiska kränkningar som det handlar om upp på ett bättre sätt. Tillsammans med de förändringar av presumtionsregeln för häktning som vi föreslår skulle detta leda till obligatorisk häktning för personer misstänkta för grov kvinnofridskränkning. Detta skulle ge ett starkare skydd för brottsoffret genom att en våldsam man frihetsberövas och hålls borta från hemmet i direkt anslutning till brottet. Det gör att våldsutövare snabbt kan frihetsberövas och de utsatta skyddas.

Skärpta straff för grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning skulle även innebära att rätten kan pröva om gärningsmännen ska utvisas.

5. Fridskränkingsbrott, punkt 5 (SD)

av Adam Martinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Henrik Vinge (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:735 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 13 och
bifaller delvis motionerna

2018/19:467 av Gulan Avci (L) yrkande 1,

2018/19:2598 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 13,

2018/19:2806 av Jessica Polfjärd m.fl. (M) yrkande 21 och

2018/19:2865 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Sexualbrott, olaga förföljelse, grov fridskränkning och grov kvinnofrids-
kränkning innefattar upprepade och systematiska brottsliga kränkningar mot
närståendes liv, hälsa, frihet och sexuell integritet. Vi vill därför kraftigt skärpa
straffen för alla dessa mycket integritetskränkande brott. De nya straffen bör
skärpas till den grad att de upplevs som avskräckande. I kombination med
övriga åtgärder – speciellt de som ökar upptäcktsrisken såsom kamera-
övervakning – är skärpta straff en nyckel till ett tryggare samhälle.

6. Fridskränkingsbrott, punkt 5 (L)

av Juno Blom (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:467 av Gulan Avci (L) yrkande 1 och

2018/19:2598 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 13 och
bifaller delvis motionerna

2018/19:735 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 13,

2018/19:2806 av Jessica Polfjärd m.fl. (M) yrkande 21 och

2018/19:2865 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Straffet för grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning behöver skärpas. Jag vill att ett års fängelse ska vara straffminimum i stället för dagens nio månader. Då likställs kvinnofridskränkning med grov misshandel, rån och grov utpressning.

7. Barnfridskränkingsbrott m.m., punkt 6 (C)

av Jonny Cato Hansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 21.

Ställningstagande

Barn är en särskilt utsatt grupp och därmed särskilt skyddsvärda. Jag vill att de som utsätter barn för brott ska kunna straffas oftare än i dag. Därför vill jag se ett nytt barnmisshandelsbrott som ska inkludera både fysisk och psykisk misshandel. Jag vill också införa ett särskilt barnfridskränkingsbrott för dem som begår många mindre allvarliga brott mot ett barn. Med tanke på den kränkning det innebär att begå brott mot barn ska detta ha hårdare straff än andra fridskränkingsbrott. Regeringen bör återkomma med ett sådant förslag.

8. Olaga förföljelse, punkt 7 (L)

av Juno Blom (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2598 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 11 och 12.

Ställningstagande

Den som utsätter en annan person för olaga förföljelse kan kränka personens integritet på många olika sätt. För att bestämmelsen om olaga förföljelse ska vara effektiv är det därför viktigt att den är så heltäckande som möjligt. Många

fall av trakasserier begås på nätet, och därför bör det utredas om även brottstyper som förtal och förolämpning ska omfattas av bestämmelsen. Likaså förekommer det att enskilda trakasseras genom identitetskapning, såsom systematiska falska beställningar på postorder. Därför bör det också övervägas om bedrägeribrott ska ingå i bestämmelsen om olaga förföljelse.

I dag går bestämmelsen om olaga förföljelse bara att tillämpa på brottsliga gärningar som riktar sig mot en enda person. Detta gör att förföljelse mot flera personer i en och samma familj riskerar att falla utanför ramen. Jag anser att en persons förföljelse av olika medlemmar i en familj ska kunna bedömas samlad, t.ex. om en man bedriver stalkning såväl mot en kvinna som mot hennes minderåriga barn. En sådan bedömning skulle också kunna höja det samlade straffvärdet. Olaga förföljelse mot flera familjemedlemmar bör därför vid straffmätningen bedömas som ett brott.

9. Kränkande fotografering, punkt 8 (L)

av Juno Blom (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2598 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 10 och

avslår motion

2018/19:536 av Markus Wiechel (SD) yrkande 4.

Ställningstagande

Som framkommit ovan har Högsta domstolen i en dom uttalat att det finns anledning att överväga om integritetskränkande fotografering bör vara straffbar i vidare omfattning än vad som följer av gällande rätt. Jag delar denna uppfattning och anser att den prejudicerande domen bör analyseras i samband med kommande översyner av bestämmelsen om kränkande fotografering. Om det visar sig att bestämmelserna om sexuellt ofredande och kränkande fotografering inte är tillräckligt samordnade är jag beredd att se över lagstiftningen. Riksdagen gjorde 2016/17 ett tillkännagivande i denna fråga, och Brå har därefter fått i uppdrag att följa upp genomförandet av bestämmelsen om kränkande fotografering genom en särskild studie. Studien ska belysa inflödet av anmälningar och vilken typ av gärningar som blivit anmälda och utredda som kränkande fotografering samt den vidare hanteringen av ärendena genom rättskedjan fram till domslut. I uppdraget ingår att redovisa polis, åklagares och domares erfarenheter av att tillämpa lagstiftningen. Uppdraget ska redovisas senast den 3 juni 2019. Jag förväntar

mig att eventuella förslag till lagändringar därefter kommer på riksdagens bord utan onödigt dröjsmål.

10. Kränkningar på internet m.m., punkt 9 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Henrik Vinge (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:1119 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 28 och avslår motionerna

2018/19:1780 av Jennie Nilsson (S) och

2018/19:2455 av Tuve Skånberg m.fl. (KD) yrkande 1.

Ställningstagande

Den digitala utvecklingen går snabbt, och lagstiftningen håller inte alltid jämna steg. Mycket av dagens kommunikation sker digitalt, och våra datorer och telefoner m.m. innehåller en hel del personligt material, såsom foton, musik, texter och e-post. Myndigheter kan skicka ut sekretessbelagda dokument med e-post, och det kan även finnas patientjournaler nedladdade på datorn. I dag finns inte tillräckligt effektiva rättsliga hinder för en arvinge att publicera sådana känsliga dokument som kan finnas i en avlidens dator eller surfplatta. Den avlidnes integritet förtjänar ett lagstadgat skydd, och regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning.

11. Kränkningar på internet m.m., punkt 9 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Ingemar Kihlström (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2455 av Tuve Skånberg m.fl. (KD) yrkande 1 och avslår motionerna

2018/19:1119 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 28 och

2018/19:1780 av Jennie Nilsson (S).

Ställningstagande

Nätmobbingen mot barn och unga måste stoppas. En viktig del i det arbetet är att vuxna i allmänhet och föräldrar i synnerhet blir mer närvarande i barns liv. Hat och hot på nätet drabbar dock fler än unga. Det drabbar journalister, opinionsbildare och politiker. Inte minst kvinnliga journalister och bloggare och inte minst när ämnet rör flyktingar eller jämställdhet. Vi måste ta nätkränkningar på allvar. Så många unga far illa och utsätts utan att den skyldige någonsin behöver oro sig för att bli upptäckt och bestraffad. Det är inte rimligt. Vi behöver en lagstiftning som skyddar brottsoffren och preventiva åtgärder som leder till färre nätkränkningar.

12. Uppmaning att begå självmord, punkt 11 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Henrik Vinge (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2215 av Yasmine Eriksson (SD) yrkandena 1 och 2 samt
bifaller delvis motion

2018/19:855 av Per Ramhorn m.fl. (SD) yrkande 18.

Ställningstagande

Självmord är förödande inte bara för individen själv utan även för hans eller hennes familj och anhöriga. Det behövs medel för att stoppa dem som uppmuntrar andra till självmord. I dag hetsas människor över internet, via telefon, via sms och i verkliga livet till att ta sina liv, och detta utan rättsliga påföljder. Att hetsa, instruera eller på andra sätt hjälpa en annan individ till självmord borde kriminaliseras.

13. Skärpt straff för köp av sexuell handling av barn, punkt 17 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Henrik Vinge (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 6 och
bifaller delvis motion
2018/19:1921 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 3.

Ställningstagande

Unga som säljer sexuella handlingar är i en mer utsatt situation än vuxna. Vi anser att detta även måste återspeglas i straffvärdet för köp av sexuell handling av barn. Riksdagen har sedan tidigare tillkännagett för regeringen att straffet för köp av sexuell handling av barn bör skärpas till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Det är högst angeläget att detta genomförs skyndsamt.

14. Information om sexköpslagen, punkt 19 (C)

av Jonny Cato Hansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2843 av Annika Qarlssohn m.fl. (C) yrkande 25.

Ställningstagande

Gatuprostitutionen har minskat kraftigt sedan sexköpslagen infördes 1999, men ytterligare åtgärder behöver vidtas. Det saknas t.ex. tillräckligt skydd för kvinnor och flickor som befinner sig i riskzonen för prostitution. Insatser behöver riktas mot särskilt utsatta grupper, och regeringen behöver se till att informationen om sexköpslagen i Sverige och internationellt förbättras.

15. Månggifte, punkt 21 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Henrik Vinge (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:1119 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 21.

Ställningstagande

Månggifte är inte tillåtet i Sverige och är straffbart. Trots det förekommer det att människor lever i vad som brukar kallas månggifte då dessa ingått äktenskap i ett annat land. Vi anser att månggiften alltid ska upplösas när någon söker uppehållstillstånd i Sverige, att månggifte ska vara olagligt för alla i Sverige oavsett härkomst och att månggifte ska bestraffas. De som inte respekterar svensk lag om månggifte utan fortsätter att leva som gifta med flera ska straffas och i den mån det är möjligt även utvisas ur landet.

16. Inbrottsstöld, punkt 23 (S, V, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Petter Löberg (S), Maria Strömkvist (S), Linda Westerlund Snecker (V), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S) och Karolina Skog (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 7 och

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 47.

Ställningstagande

Med anledning av bl.a. riksdagens tillkännagivande om att brottsrubriceringen inbrottsstöld ska införas i brottsbalken med ett minimistraff om fängelse i ett år har en utredare bl.a. föreslagit en sådan brottsrubricering med detta minimistraff. Promemorian har skickats ut på remiss och kommer på sedvanligt sätt att beredas i Regeringskansliet, varefter ett lagförslag avses att överlämnas till riksdagen. Vi anser därför att det saknas anledning för riksdagen att nu åter besluta om ett tillkännagivande i frågan.

17. Skärpt straff för stöld med gränsöverskridande inslag, punkt 24 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Henrik Vinge (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 8.

Ställningstagande

Hälften av alla bostadsinbrott och majoriteten av stölder av båtmotorer, bildelar och jordbruksmaskiner begås av internationella stöldligor. Det måste anses vara mer klandervärt att resa till ett annat land och stjäla av det landets medborgare än andra stöldbrott. Vi föreslår därför att straffet ska skärpas för stöldbrott där gärningsmannen eller gärningsmännen har rest till Sverige i syfte att stjäla eller där stöldgods förs ut över den svenska gränsen.

18. Skärpt straff för grov stöld, punkt 25 (M)

av Johan Forssell (M), Louise Meijer (M) och Josefin Malmqvist (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2870 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 2 och
bifaller delvis motion
2018/19:1952 av Lars Hjalmered (M).

Ställningstagande

De systematiska och organiserade tillgreppen av exempelvis bildelar, båtmotorer, motorcyklar, jordbruksfordon och verktyg omfattar i dag betydande summor. När ett stöldbrott varit ett led i en närmast yrkesmässig och systematisk brottslighet eller avsett ett högre värde döms för grov stöld till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vi vill skärpa straffet för grova stölder genom att höja minimistraffet till fängelse i ett år.

19. Ocker, punkt 27 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Henrik Vinge (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:981 av Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) yrkande 15.

Ställningstagande

Straffbestämmelsen om ocker ska förhindra att en säljare eller kreditgivare utnyttjar en kunds okunskap, utsatthet eller oförmåga att bedöma en varas eller tjänsts kostnad. Det har dock visat sig att det väldigt sällan väcks åtal för eller döms för ocker. Vi anser därmed att det bör göras en översyn av den straffrättsliga bestämmelsen om ocker för att säkerställa möjligheterna att hindra utnyttjandet av personers okunskap eller oförmåga att bedöma riktigheten i kostnader och avtal.

20. Djurrättsaktivism, punkt 30 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Henrik Vinge (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:82 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 2,

bifaller delvis motionerna

2018/19:847 av Betty Malmberg (M) yrkande 2,

2018/19:893 av Cecilia Widegren (M) yrkande 1 och

2018/19:2706 av Mikael Larsson och Daniel Bäckström (båda C) samt avslår motionerna

2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 69 och

2018/19:2481 av Kristina Yngwe (C) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Utövare av laglig näringsverksamhet utsätts återkommande för brott av individer och organisationer som ställer sig över lagen och trakasserar utvalda animalieproducenter och företag som sysslar med vidareförädling av animalieprodukter som t.ex. skinn. I många fall är det duktiga företagare som följer alla regler som ställs på dem och arbetar aktivt med djuromsorg. Brotten kan bestå t.ex. av mordhot, anlagda bränder, materiell förstörelse och utsläppta djur. Hot, hat och brott drabbar både företagare och deras familjer. Förövarna ingår inte sällan i välorganiserade rörelser och nätverk med förgreningar både inom och utanför landet. Vi anser att straffsatserna för denna typ av brottslighet som utövas av djurrättsaktivister ska öka.

21. Djurrättsaktivism, punkt 30 (C, KD)

av Andreas Carlson (KD), Ingemar Kihlström (KD) och Jonny Cato Hansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 69 och
2018/19:2481 av Kristina Yngwe (C) yrkandena 1 och 2 samt
avslår motionerna
2018/19:82 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 2,
2018/19:847 av Betty Malmberg (M) yrkande 2,
2018/19:893 av Cecilia Widegren (M) yrkande 1 och
2018/19:2706 av Mikael Larsson och Daniel Bäckström (båda C).

Ställningstagande

När det gäller trakasserier av näringsidkare på privat mark, t.ex. en bondgård, är brottsbalkens bestämmelser om hemfridsbrott och olaga intrång otydliga, vilket i dagsläget utnyttjas av djurrättsaktivister. Otydligheten är bl.a. kopplad till att lantbrukarens verksamhet inte alltid bedrivs i byggnader utan även utomhus, i närheten av ekonomibygnaderna, vilket gör att bestämmelserna om hemfridsbrott och olaga intrång inte tydligt omfattar de händelser som sker i dessa miljöer. Många bönder har sin bostad i direkt anslutning till arbetsplatsen, vilket också kan leda till osäkerhet kring om det handlar om hemfridsbrott eller olaga intrång. Flera utsatta lantbrukare med familjer har under lång tid förföljts och trakasserats i hemmet på daglig basis, med hänvisning till demonstrationsrätten. Hemfriden och rätten att demonstrera är båda viktiga och grundläggande rättigheter. Regleringen på detta område behöver ses över i syfte att bättre skydda näringsidkare mot de brott som begås t.ex. av s.k. djurrättsaktivister.

22. Barnpornografibrott, punkt 32 (C, KD)

av Andreas Carlson (KD), Ingemar Kihlström (KD) och Jonny Cato Hansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2469 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 5 och

2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 25.

Ställningstagande

I dag sorterar barnpornografibrottet under brott mot allmän ordning. Det är främst av formella skäl. Den som laddar ned en övergreppsfilm gör sig inte skyldig till ett övergrepp på en specifik individ i svensk lags mening, men all typ av kontakt med barnpornografi är olaglig. Av lagtekniska skäl har lagen därför hamnat under brott mot allmän ordning i stället för under sexualbrott. Om brottet flyttades från brott mot allmän ordning till brottsbalken och betraktades som ett sexualbrott skulle de utsatta barnen få ställning som målsägande och därmed få möjlighet att biträdas av målsägandebiträden. Bland annat mot denna bakgrund bör barnpornografibrott flyttas till 6 kap. brottsbalken om sexualbrott.

En stor utmaning i arbetet mot sexuell exploatering är att övergreppens allvar ofta förminskas. År 2016 kom flera stora internationella organisationer som FN, End Child Prostitution and Trafficking (Ecpat) och Europol överens om brottet i stället bör benämnas ”dokumenterade sexuella övergrepp på barn”. Vi delar denna uppfattning.

Den som befattar sig med barnpornografi begår ett mycket allvarligt brott. Vi vill höja minimistraffet till fängelse i sex månader och slopa böter i straffskalan.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag som tillgodoser det anförda.

23. Grovt djurplågeri, punkt 33 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Henrik Vinge (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:1290 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD) yrkande 11 och
bifaller delvis motionerna

2018/19:332 av Markus Wiechel och Richard Jomshof (båda SD) yrkande 7
och

2018/19:2846 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Det krävs en översyn av straffskalan för djurplågeri för att tydliggöra hur allvarlig denna brottslighet är. För att möjliggöra detta förordar vi att brottsrubriceringen grovt djurplågeri ska införas och att straffet för grovt djurplågeri ska vara fängelse i lägst ett och högst fyra år.

24. Skärpt straff för våld mot tjänsteman, punkt 35 (M, L)

av Johan Forssell (M), Louise Meijer (M), Juno Blom (L) och Josefin Malmqvist (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 35 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2596 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 8 i denna del och

2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 17 i denna del.

Ställningstagande

Vi anser att det är allvarligare att bruka våld mot en polisman i tjänst än att uttala ett muntligt hot mot en polisman. Våld mot tjänsteman bör därför bli en egen brottsrubricering med strängare straff än för hot mot tjänsteman. Minimistraffet för våld mot tjänsteman bör vara sex månaders fängelse.

25. Rubriceringsfrågor när det gäller hot och våld mot tjänsteman, punkt 36 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Henrik Vinge (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 27 och avslår motion

2018/19:2971 av Christian Carlsson (KD) yrkande 2.

Ställningstagande

Rättssamhället bör tydligt markera mot hoten och trakasserierna mot poliser. Vi anser därför att straffet för hot mot tjänsteman bör skärpas på så sätt att hot som riktats mot en polisman alltid bör rubriceras som grovt brott.

26. Nationell handlingsplan för nolltolerans mot hot och våld mot vårdpersonal, punkt 37 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Henrik Vinge (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:855 av Per Ramhorn m.fl. (SD) yrkande 47.

Ställningstagande

Vi vill införa en nationell handlingsplan för nolltolerans mot hot och våld mot vårdpersonal. Syftet med handlingsplanen är att skapa säkerhet och trygghet för vårdpersonal, patienter och deras anhöriga. I planen kan det ingå åtgärder för att utforma lokaler så att de utgör en trygg och säker miljö med t.ex. fönsterglas, förstärkta dörrar, personlarm, larmknappar på strategiska platser och metalldetektorer vid särskilt riskfyllda entréer. Andra åtgärder kan vara att personalen utbildas i hur de ska bemöta hot och våld.

27. Stärkt straffrättsligt skydd för jägare, punkt 39 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Ingemar Kihlström (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 39 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att angrepp på jägare som bedriver eftersöksjakt och skyddsjakt bör leda till hårdare straff eftersom dessa utför ett viktigt samhällsuppdrag. De personer som utför dessa brott är ofta våldsbejakande extremister. Det behövs även ett riktat polisarbete med speciella insatsgrupper inriktade på denna typ av ideologiskt motiverad brottslighet.

28. Stärkt straffrättsligt skydd för våld mot lärare m.m., punkt 40 (M)

av Johan Forssell (M), Louise Meijer (M) och Josefin Malmqvist (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 40 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2824 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

I likhet med vad som gäller för hot och våld mot sjukhuspersonal omfattas angrepp mot lärare och annan skolpersonal i många fall inte av brottet våld mot tjänsteman eftersom angreppen i fråga inte kan knytas till någon form av myndighetsutövning från lärarens eller övrig skolpersonals sida. Enligt vår mening finns det anledning att se strängare på angrepp mot skolpersonal. Vi anser därför att ett nytt brott som tar sikte på alla former av våldsamma angrepp mot lärare och annan skolpersonal ska införas. Straffskalan bör motsvara den som gäller för våld mot tjänsteman. Ett sådant nytt brott kan benämnas våld mot alarmerings- eller skolpersonal.

29. Våld och hot mot förtroendevalda m.m., punkt 41 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Henrik Vinge (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 41 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 10 och
bifaller delvis motionerna

2018/19:435 av Markus Wiechel och Sara Seppälä (båda SD) yrkandena 1 och
2,

2018/19:1013 av Lotta Finstorp (M),

2018/19:1166 av Heléne Björklund m.fl. (S) och

2018/19:1303 av Heléne Björklund m.fl. (S).

Ställningstagande

Sverige har i dag ett speciellt skydd för exempelvis poliser, tulltjänstemän, ordningsvakter, väktare och trafiktjänstemän. Skyddet regleras i 17 kap. brottsbalken om brott mot allmän verksamhet, och skyddsintresset rör personer som fullgör myndighetsutövning. Högsta domstolen har i en dom förklarat att de kategorier som avses är befattningshavare som utövar funktioner som är viktiga för det allmänna. Högsta domstolen beskriver även en gärning mot en tjänsteman som ett brott med en stark presumtion för fängelse då befattningshavare som utövar viktiga funktioner för det allmänna inte ska hindras från att utöva dessa effektivt och opartiskt. Detta skydd täcker emellertid inte folkvalda politiker. Vi menar dock att folkvalda politiker på samma sätt som poliser, väktare och trafiktjänstemän utför viktiga funktioner för samhället och bör omfattas av det extra skydd som lagen i dagsläget ger för tjänstemän. Folkvalda politikers uppgifter är centrala i det demokratiska systemet, och hot eller våld mot dessa bör anses vara minst lika allvarligt som hot mot tjänstemän. Vi anser därför att folkvalda politiker till kommuner, landsting, regioner eller riksdagen ska omfattas av skyddet i 17 kap. brottsbalken om brott mot allmän verksamhet. Det är positivt att regeringen nu utrett frågan och att en proposition är aviserad till hösten 2019. Den föreslagna straffskärpningsgrunden är dock inte tillräcklig, utan vi anser, som anförts ovan, att folkvalda ska omfattas av skyddet i 17 kap. brottsbalken.

30. Införandet av en civilkuragelag, punkt 44 (SD, KD)

av Andreas Carlson (KD), Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD), Henrik Vinge (SD) och Ingemar Kihlström (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 44 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2018/19:130 av Adam Marttinen m.fl. (SD) och
2018/19:2463 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 9 och
bifaller delvis motion
2018/19:331 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD).

Ställningstagande

Det finns i svensk lag ingen allmän skyldighet att bistå människor i nöd eller fara. Vi anser att det bör införas en sådan straffsanktionerad allmän skyldighet att bistå nödställda personer, dvs. vad som även brukar benämnas en civilkuragelag. En civilkuragelag skulle göra var och en skyldig att hjälpa en medmänniska i nöd, utifrån situationen och sina egna förutsättningar. I de flesta länder i Europa, bl.a. våra nordiska grannländer, finns redan en motsvarighet till civilkuragelag. Vi menar att det skulle vara av vikt för människor som är i nöd och brottsoffer som utsätts för brott om personer som ser eller uppmärksammar situationen var skyldiga att ingripa efter omständighet och förmåga.

31. Ytterligare kriminalisering av förstadier till brott, punkt 46 (L)

av Juno Blom (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 46 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2589 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 9.

Ställningstagande

Ju tidigare i brottsplaneringen rättssamhället kan ingripa och lagföra, desto bättre möjligheter att störa, förhindra och pressa tillbaka den organiserade

brottsligheten. Den 1 juli 2016 kriminaliserades försök, förberedelse och stämpling till grovt vapenbrott. Det är välkommet men otillräckligt. Enligt min mening bör även förberedelse till vapenbrott av normalgraden vara kriminaliserat.

Lagstiftningen har även skärpts så att stämpling har kriminaliserats när det gäller ett antal brott som typiskt sett ingår i den organiserade brottslighetens arbetssätt, däribland grovt olaga tvång, grovt olaga hot, grov stöld, grovt bedrägeri, grov förskingring, grovt skattebrott, grov trolöshet mot huvudman, grov oredlighet mot borgenärer, grov utpressning, grovt våld eller hot mot tjänsteman, grov förgripelse mot tjänsteman, grovt vapenbrott, synnerligen grovt vapenbrott och grovt fall av övergrepp i rättssak. När det gäller övergrepp i rättssak har även stämpling till brott av normalgraden kriminaliserats. Detta är fullt befogat, eftersom övergrepp i rättssak är ett brott som så tydligt är kopplat till organiserad brottslighet. Jag anser att det nu är dags att gå vidare och kriminalisera stämpling även till normalgraden av andra brott som har särskild anknytning till organiserad brottslighet. Som har nämnts ovan gäller detta vapenbrott, men även olaga hot och utpressning är aktuella. Enligt min mening bör en förnyad analys göras för att ytterligare utvidga det kriminaliserade området när det gäller förstadier till brott som är särskilt knutna till organiserad brottslighet.

32. Förverkande av utbyte från brottslig verksamhet, punkt 47 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Henrik Vinge (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 47 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 3 och

2018/19:1864 av Boriana Åberg (M).

Ställningstagande

Vi anser att lagstiftningen om förverkande är alldeles för snäv och föreslår att polisen ska ges rätt att beslagta kontanter och tillgångar från grovt kriminella även om de inte frihetsberövas vid tillfället, om tillgångarna är dyrbara eller misstänkta i förhållande till personens taxerade inkomst. Om personen inte kan lämna en förklaring som kan anses styrkt till hur tillgångarna förvärvats bör tillgångarna förverkas. Lagstiftningen bör därmed ses över i syfte att underlätta förverkande av kriminellas egendom.

33. Skärpta straff för brott kopplade till kriminella uppgörelser, punkt 48 (S, V, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Petter Löberg (S), Maria Strömkvist (S), Linda Westerlund Snecker (V), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S) och Karolina Skog (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 48 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1551 av Lars Hjalmered (M),

2018/19:1650 av John Weinerhall (M) yrkande 5,

2018/19:2589 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 7,

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 30 och

2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Tryggheten och säkerheten i Sverige måste öka. Vi måste kraftsamla för att komma till rätta med de stora samhällsproblem som är kopplade till gängkriminalitet och skjutningar som begränsar människors trygghet och frihet. Detta är en fråga för hela samhället och inte bara för polisen och rättsväsendet. Vi anser, i likhet med majoriteten, att straffen för brott kopplade till kriminella uppgörelser bör skärpas. Detta uttalade även statsministern i regeringsförklaringen. Frågan bereds för närvarande inom Regeringskansliet och är högt prioriterad. Beredningen av frågan bör inte föregripas, varför det enligt vår mening saknas anledning att nu göra ett tillkännagivande till regeringen.

34. Deltagande i kriminell organisation, punkt 49 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Henrik Vinge (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 49 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 4.

Ställningstagande

För att kraftsamla mot den organiserade brottsligheten behöver vi införa nya möjligheter att komma åt ledande personer och nyckelpersoner i den kriminella världen. En s.k. DIKO-lag bör därför införas (deltagande i kriminell organisation). Lagen ska kriminalisera delaktighet i organiserad brottslighet, kriminellt nätverk eller organisation. Det centrala i förslaget handlar om att införa möjligheten att åtala och fälla en person utan att han eller hon behöver bindas vid ett specifikt brott. I stället ska det, i fall av organiserad brottslighet, kunna räcka med att personen i fråga uppvisar ett kriminellt mönster av deltagande i en kriminell organisation eller nätverk (DIKO-brott). Med vårt förslag blir det olagligt att vara medlem i en kriminell organisation såväl som att vara en del av dess verksamhet eller aktiv i ett kriminellt nätverk.

Minimistraffet bör vara högt, och maxstraffet för grovt DIKO-brott bör kunna vara riktigt livstidsstraff. Vidare bör inte villkorlig frigivning tillämpas. Utvisning efter avtjänat straff bör vara obligatoriskt om den dömda är utländsk medborgare. Vi anser därmed att regeringen bör tillsätta en utredning som ges i uppdrag att föreslå en DIKO-lag. Utredningen får då ta ställning till hur mönstret av deltagande i organiserad kriminalitet ska definieras.

35. Nödvärn, punkt 51 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Henrik Vinge (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 51 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 30.

Ställningstagande

Vi anser att den syn på nödvärnsrätten och nödvärnsexcess som kommit till uttryck i rättspraxis är för snäv. Det finns situationer där den som utsätts för ett hot förväntas avvakta till dess att risken mot hans eller hennes liv är så stor att det egna livet hotas. Lagen och tillämpningen av den måste enligt vår uppfattning bli mer tillåtande när det gäller nödvärn generellt men även vid nödvärnsexcess. Om en person blir attackerad måste nödvärnsrätten vara långtgående. Detta gäller inte minst om någon blir utsatt i sitt eget hem. En utredning om detta bör tillsättas.

36. Icke-medicinskt bruk av narkotika, punkt 53 (C)

av Jonny Cato Hansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 53 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2444 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 11.

Ställningstagande

I slutet av 80-talet kriminaliserades icke-medicinskt bruk av narkotika. Syftet var att politiskt manifestera nolltolerans samt att ge polisen ytterligare ett verktyg i att arbeta för ett narkotikafritt samhälle. I dag betraktas narkotikaberoende som en sjukdom. Fokus har vad gäller behandling breddats till åtgärder som gör att den som lider av en beroendesjukdom överlever och inte drabbas av medicinska komplikationer. Jag anser att lagen bör utvärderas för att se om den uppfyller sina syften eller om de negativa konsekvenserna överväger.

37. Olovlig körning, punkt 55 (M)

av Johan Forssell (M), Louise Meijer (M) och Josefin Malmqvist (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 55 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2901 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 28,
bifaller delvis motion
2018/19:859 av Edward Riedl (M) och
avslår motion
2018/19:199 av Johnny Skalin (SD).

Ställningstagande

Det krävs krafttag för att stävja förekomsten av ogiltiga körkort och göra det svårare att förfalska dessa. Regeringen bör även verka i EU för att fler länder ska intensifiera arbetet för att öka säkerheten på våra vägar. Vi anser att det bör vidtas åtgärder för att minska antalet förfalskade och ogiltiga körkort genom att se över möjligheterna att ge de rättsvårdande myndigheterna större

befogenheter gentemot enskild förare som misstänks använda sig av ett ogiltigt eller förfalskat körkort. Grunden i vårt rättssamhälle utgörs av att den tilltalade betraktas som oskyldig tills motsatsen kan bevisas. I de allra flesta fall utgör detta ett självklart rättesnöre. Det finns dock fall när denna princip visat sig kunna få orimliga konsekvenser. På senare tid har ett antal fall där förare som inte har kunnat visa upp ett giltigt körkort förekommit i medierna. Förare som saknat körkort men hävdade att deras utländska körkort är borttappat har friats av tingsrätten på grund av brist på bevis.

Det är och ska vara olagligt att köra bil utan giltigt körkort i Sverige. Rättsväsendet måste ges möjlighet att beivra dessa brott och straffa dem som systematiskt bryter mot lagen. Vi anser därför att kraven vad gäller uppvisande av giltigt körkort bör skärpas i syfte att underlätta för polisen och rättsväsendet.

38. Rattfylleri, punkt 56 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Ingemar Kihlström (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 56 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2734 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD) yrkandena 11 och 13,
bifaller delvis motionerna
2018/19:316 av Hans Eklind (KD) och
2018/19:1535 av Lotta Olsson (M) samt
avslår motionerna
2018/19:202 av Johnny Skalin (SD) och
2018/19:657 av Maria Malmer Stenergard (M).

Ställningstagande

I dag är straffet för rattfylleri böter eller fängelse i högst sex månader och för grovt rattfylleri fängelse i högst två år. Vi anser att straffet är för lågt i jämförelse med både den risk och de konsekvenser alkoholpåverkade personer medför och orsakar i trafiken. Vi anser därför att straffet för rattfylleri samt grovt rattfylleri bör skärpas. Alkolås eller annan teknik som förhindrar rattfylleri bör utredas som obligatorium i alla nya bilar i Sverige.

Vi har också länge drivit frågan om ett förbud mot eftersupning som innebär att det inte är tillåtet att dricka alkohol de första sex timmarna efter en trafikolycka. I dag är det möjligt för rattfyllerister att gå fria när de hävdar att det druckit efter och inte före en bilolycka, eftersom det inte är möjligt att bevisa när föraren intagit alkohol. Riksdagspartierna har varit eniga i frågan

om ett införande av förbud mot eftersupning, men regeringen har valt att gå på samma linje som presenterades i promemorian Ds 2013:28 Straffansvar för eftersupning, att det inte är ett brott i sig att dölja sitt brott. Vi är mycket kritiska till regeringens slutsats och anser att människor som utsätter sina medtrafikanter för fara ska stoppas och inte komma undan på grund av ett kryphål i lagen. Vi anser därför att ett förbud mot eftersupning bör införas.

39. Utöka antalet EU-brott, punkt 58 (L)

av Juno Blom (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 58 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2589 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 5.

Ställningstagande

För att ett brott ska kunna utredas av Europol eller för att EU ska kunna lagstifta om gemensamma regler för strafflängd måste brottet vara definierat i EU:s fördrag. I dag är terrorism, människohandel, narkotikahandel, vapenhandel, penningtvätt, korruption, förfalskning av pengar och it-brott med på listan över sådan brottslighet. Men den grova gränsöverskridande brottsligheten är mer diversifierad än så. Jag vill att listan över EU-brott utvidgas, så att även miljöbrott, skattebrott och andra områden där grov organiserad brottslighet opererar kan utredas av Europol. Regeringen bör därför verka för en fördragsändring så att fler brott omfattas.

40. Flykt från polis, punkt 61 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Henrik Vinge (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 61 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 28.

Ställningstagande

Underlåtenhet att hörsamma polismans befallning att stanna genom att i stället fly till fots eller med fortskaffningsmedel bör utgöra en egen brottsrubricering. I de fall sådan flykt äventyrar andras liv och hälsa bör fängelse utdömas. Regeringen bör återkomma med förslag som tillgodoser vad vi nu anfört.

41. Tillträdesförbud, punkt 62 (S, V, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Petter Löberg (S), Maria Strömkvist (S), Linda Westerlund Snecker (V), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S) och Karolina Skog (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 62 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 8,

2018/19:150 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 2,

2018/19:670 av Jörgen Berglund (M),

2018/19:760 av Boriana Åberg (M) yrkande 3,

2018/19:1428 av Alexandra Anstrell (M),

2018/19:2596 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 14 och

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 51.

Ställningstagande

Riksdagen har, som redovisats ovan, lämnat ett tillkännagivande till regeringen om att utreda frågan om tillträdesförbud till bl.a. butiker. En utredare har nu lämnat förslag på sådan reglering. Beredningen av förslagen bör enligt vår mening inte föregripas. Med detta i beaktande ser vi inte nu något behov av att göra något ytterligare tillkännagivande i denna fråga.

42. Försvarande omständigheter vid bedömning av brottets straffvärde, punkt 63 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Henrik Vinge (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 63 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 20 och

2018/19:735 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 12.

Ställningstagande

Vi lever i dag i en mer globaliserad värld än förr. Det är en värld där kontakter, hinder, restider och resekostnader mellan länder minskats avsevärt. Vid sidan av fördelarna som denna utveckling medfört finns det många nackdelar. En nackdel är att stora evenemang på kort tid kan samla demonstranter från övriga Europa, och hela världen för den delen.

En värld i förändring kräver också förändrad lagstiftning. Danmark ligger steget före oss och införde den s.k. lymmellagstiftningen 2009 inför det stora klimatmötet COP 15 i Köpenhamn. Till skillnad från Sverige ses det i Danmark numera som en försvårande omständighet att ha begått ett brott under eller omedelbart efter en allvarlig störning av den allmänna ordningen.

Det är hög tid att även Sverige uppdaterar sin lagstiftning. Urartade demonstrationer och kravaller innebär inte bara stora kostnader för privatpersoner, företag och staten i form av förstörd egendom, utan de innebär också fara för liv och säkerhet. Vid sådana situationer är det sällan några enstaka personer som bär ansvaret utan ett stort antal personer som genom enskilda gärningar bidrar till och bildar ett farligt kaotiskt och laglöst tillstånd.

Vid sådana händelser då polisens resurser är upptagna är det också ett ypperligt tillfälle för yrkeskriminella att passa på att begå brott på andra platser där polisens tillsyn för tillfället är försvagad. För att möta de utmaningar som redogjorts för ovan anser vi därför att vi bör följa Danmarks exempel och lägga till en ny försvårande omständighet i 29 kap. 2 § brottsbalken. Därmed ska det anses försvårande att begå ett brott under eller omedelbart efter en allvarlig störning av den allmänna ordningen.

Vi anser även att samhället skarpare måste markera att alla former av sexuella trakasserier på arbetsplatser är helt oacceptabla. Precis som exempelvis bestämmelserna om hot och våld mot tjänstemän syftar till att skydda myndighetsutövare vill vi att yrkesutövare i allmänhet ska skyddas särskilt mot våld av sexuell karaktär. Vi vill därför lägga till en ny försvårande omständighet i listan i 29 kap. brottsbalken över omständigheter som ger strängare straff. Det ska med vårt förslag ses som försvårande om en gärningsman begått brott av sexuell karaktär, såsom sexuellt ofredande eller grövre, om offret drabbats inom ramen för sin yrkesutövning. Visserligen kan det redan i dag ses som försvårande om någon missbrukar sin tjänsteutövning och begår brott. Dagens reglering har dock sin utgångspunkt i gärningsmannens befattning och inte offrets.

Vi vill stärka skyddet så att även sexualbrott från utomstående mot någon i tjänsten ses som försvårande (exempelvis restaurangkund mot servitris). För att även markera skarpare mot dem som begår brott i egenskap av chef eller kollega till den drabbade vill vi även slopa dagens ordning där straffet kan sänkas om gärningsmannen sägs upp till följd av brottsligheten. Den som begår ett sexualbrott på arbetsplatsen ska i första hand dömas för brottet. Huruvida personen är lämplig eller inte för fortsatt arbete ska avgöras av arbetsgivaren, och detta ska inte påverka straffet.

43. Straffmätning vid flerfaldig brottslighet, punkt 64 (S, V, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Petter Löberg (S), Maria Strömkvist (S), Linda Westerlund Snecker (V), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S) och Karolina Skog (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 64 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 17,

2018/19:417 av Christian Carlsson (KD) yrkande 4,

2018/19:1650 av John Weinerhall (M) yrkande 6,

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 48,

2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 17 och

2018/19:2870 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 3.

Ställningstagande

Med anledning av riksdagens tillkännagivande om att regeringen ska återkomma med ett förslag om att regelverket vid straffvärdesbestämningen borde skärpas och ge uttryck för en strängare syn på flerfaldig brottslighet pågår det för närvarande arbete inom Regeringskansliet med att ta fram kommittédirektiv till en särskild utredare i syfte att åstadkomma en sådan reglering. Detta arbete bör inte föregripas. Vi anser därför att det saknas anledning att nu besluta om ett tillkännagivande i frågan.

44. Förmildrande omständigheter, punkt 65 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Henrik Vinge (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 65 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 22 och

avslår motionerna

2018/19:417 av Christian Carlsson (KD) yrkande 3 och

2018/19:2469 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1.2.

Ställningstagande

Enligt 29 kap. 5 § brottsbalken anses det vara en förmildrande omständighet om den tilltalade förorsakas men till följd av att han eller hon på grund av brottet utvisas ur riket. Det är ingen självklarhet att få vistas i Sverige, och att tvingas återvända till sitt hemland bör därmed inte påverka straffmätningen. Av detta skäl bör den förmildrande omständigheten i 29 kap. 5 § 6, om den tilltalade förorsakas men till följd av att han eller hon på grund av brottet utvisas ur riket, upphävas.

45. Förmildrande omständigheter, punkt 65 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Ingemar Kihlström (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 65 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2469 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1.2,

bifaller delvis motion

2018/19:417 av Christian Carlsson (KD) yrkande 3 och

avslår motion

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 22.

Ställningstagande

Vi anser att det finns ett behov av att se över de förmildrande omständigheter som omnämns i 29 kap. 5 § brottsbalken. Det kan inte vara moraliskt rätt att det vid straffmätningen beaktas som en förmildrande omständighet och därmed kan leda till lägre straff att gärningsmannen riskerar att förlora jobbet på grund av brottet, att han eller hon skadat sig fysiskt till följd av detsamma eller att brottsoffret av någon anledning dröjt med att anmäla brottet. Det finns som vi ser det skäl att se över omständigheterna när straffsatsen ska bestämmas och strafflängden lindras. Vi föreslår därför en förändring som innebär att bestämmelsens åtta punkter reduceras till fyra.

1. Att gärningsmannen drabbas särskilt hårt fysiskt, psykiskt eller socialt.
2. Negativa bieffekter av brottet eller straffet.
3. Ansvarsfullt agerande.
4. Andra omständigheter likvärdiga med punkterna 1–3.

En sådan indelning betonar omständigheternas karaktär snarare än att specificera enskilda omständigheter. Vidare skulle kraven på förutsebarhet och likabehandling tillgodoses bättre. Den nuvarande ordningen leder

dessutom till en alltför restriktiv tillämpning i strid med lagstiftarens ambitioner.

Regeringen bör återkomma med förslag som tillgodoser det vi nu anför.

46. Återfall i brott, punkt 66 (M)

av Johan Forssell (M), Louise Meijer (M) och Josefin Malmqvist (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 66 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motion

2018/19:2870 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 4 och avslår motionerna

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 16,

2018/19:881 av Sten Bergheden (M) och

2018/19:1550 av Lars Hjälmered (M).

Ställningstagande

Att någon gör sig skyldig till nya brott efter en tidigare dom kan i dag beaktas i tre olika avseenden: dels genom påföljdsvalet, dels som skäl för förverkande av villkorligt medgiven frihet och dels när man bestämmer straffets längd. Enligt dagens system beaktas återfallet framför allt genom de två första alternativen. Möjligheten att därutöver skärpa straffet tillämpas i ytterst få fall. Straffskärpning på grund av återfall i brott måste bli betydligt vanligare. Vi vill därför införa en ny renodlad regel som tar sikte på straffskärpning i återfallssituationer. Återfallsskärpning bör som huvudregel ske oberoende av om villkorligt medgiven frihet förklaras förverkad.

47. Återfall i brott, punkt 66 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Henrik Vinge (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 66 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 16 och avslår motionerna

2018/19:881 av Sten Bergheden (M),

2018/19:1550 av Lars Hjalmered (M) och
2018/19:2870 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 4.

Ställningstagande

Vi vill att principen om ”tredje gången gillt” ska gälla för vissa brottstyper, exempelvis brott enligt 3, 4, 6 och 8 kap. brottsbalken. Principen skulle innebära att gärningsmannen, när han eller hon döms för tredje gången, döms till maximistraffet för det aktuella brottet. Vid flerfaldig brottslighet vid det tillfället bör detsamma gälla för tilläggsstraffskalan. Principen om tredje gången gillt ska endast gälla de brott som tidigare genererat en dom med fängelse, oavsett om fängelsetiden avtjänas villkorligt eller på anstalt. För att undvika orimliga effekter bör tillämpligheten av principen begränsas i tid i relation till när brotten begicks. Detta förslag bör utredas närmare.

48. Påföljder, punkt 67 (M)

av Johan Forssell (M), Louise Meijer (M) och Josefin Malmqvist (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 67 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 17 och
avslår motionerna

2018/19:131 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 4,
2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 15,
2018/19:1272 av David Josefsson (M) och
2018/19:1868 av Borianan Åberg (M).

Ställningstagande

Den som döms för brott som har sin grund i den dömdes eget missbruk kan i vissa fall om särskilda omständigheter är uppfyllda dömas till skyddstillsyn i kombination med kontraktsvård. Den inleds ofta med en tid på låst institution. Påföljden används dock sällan för brott med låga straffvärden. Det bör ändras så att fler dömda missbrukare kan få verklig vård.

49. Påföljder, punkt 67 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Henrik Vinge (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 67 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:131 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 4 och

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 15 och

avslår motionerna

2018/19:1272 av David Josefsson (M),

2018/19:1868 av Boriana Åberg (M) och

2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 17.

Ställningstagande

Vi anser att ett straff ska stå i proportion till brottets allvar och överensstämma med det allmänna rättsmedvetandet, detta för att skipa rättvisa och ge brottsoffer upprättelse, men även för att uppfylla kravet om allmänprevention och individualprevention – att straffet ska verka i avskräckande syfte och förhindra återfall. Straffet bör vidare sättas i relation till den dömdes rehabilitering eller resocialisering. Med detta som grund finns det fog för att ifrågasätta det svenska rättssystemets möjlighet att skydda befolkningen från uppenbart farliga brottslingar, efter att dessa avtjänat sitt straff.

Med rådande system finns det ingen möjlighet att hålla kvar dömda brottslingar inom kriminalvården efter det att de avtjänat sitt fängelsestraff, vilket resulterar i att bl.a. terrorister och grova sexualbrottslingar med hög återfallsrisk släpps ut i samhället. I Norge har detta problem åtgärdats genom påföljden förvaring: ett tidsbestämt straff som kan utdömas när det finns fara för återfall och om brottslingen är farlig för samhället när han eller hon ska släppas ut. Förvaring har en kortaste och längsta tid med en återkommande bedömning av brottslingens eventuella farlighet. När längsta tiden gått ut gör domstolen en bedömning av återfallsfaran där tiden kan förlängas med fem år, följt av ytterligare fem år. Vi ser stora fördelar med införandet av ett liknande system i Sverige och anser därför att det ska tillsättas en utredning om vilka brott som skulle kunna innefattas samt om det ska vara en separat påföljd med en minimitid och en maximitid eller om bedömning och eventuell förlängning av fängelsestraff ska ske i samband med att brottslingen avtjänat det utdömda straffet.

Vi anser även att behovet av ett verkligt livstidsstraff utan möjlighet till benådning eller tidsbestämning är mycket stort. De brott som kan komma i fråga för ett sådant livstidsstraff är grova brott mot person där oprovocerat,

hänsynslöst eller sadistiskt våld använts. Denna typ av livstidsstraff ska kunna utdömas för brott som i dag enligt brottsbalken kan medföra livstidsstraff. Utöver detta ska riktiga livstidsstraff kunna utdömas för upprepade grova vålds- eller sexualbrott av särskild hänsynslös och våldsamt natur där offren åsamkas permanenta fysiska eller psykiska skador av allvarligare art.

50. Företagsbot, punkt 70 (V)

av Linda Westerlund Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 70 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:237 av Tony Haddou m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

Internationellt förs en debatt om bankernas roll i aggressiv skatteplanering. Banker, revisionsbyråer, skattejurister och -skattekonsulter tjänar stora pengar på att tillhandahålla rådgivning och tjänster som leder till såväl skatteflykt som aggressiv skatteplanering. Det är uppenbart att dessa rådgivare är en viktig del av skatteflyktsindustrin. Det är bra att regeringen, efter en överenskommelse med Vänsterpartiet, har tillsatt en utredning för att tvinga dessa att anmäla nya skatteupplägg. Nyligen har också EU-kommissionen lagt fram ett förslag som innebär att banker och andra finansiella mellanhänder i förväg måste rapportera alla gränsöverskridande skatteupplägg som de gör för kunders räkning om de har vissa kännetecken till respektive nationell skattemyndighet.

I princip alla finansiella tillgångar är placerade hos banker eller andra finansiella intermediärer. Något hårdraget kan man säga att utan banker, inga överföringar till skatteparadis. Ett problem med dagens böter är att banker och andra stora företag har så mycket pengar att böterna inte är avskräckande. En lösning på detta kan vara att införa tillgångsbaserade böter. Storbritannien införde 2017 bestämmelser om tillgångsbaserade böter för de mest allvarliga fallen av skatteflykt i utlandet. Böterna börjar från vad som är lägst av 10 procent av värdet på tillgångarna och 10 gånger de uteblivna skatteintäkterna. Sverige bör införa ett liknande system som i Storbritannien med tillgångsbaserade böter.

Särskilda yttranden

1. Stärkt straffrättsligt skydd för blåljuspersonal, punkt 34 (S, V, MP)

Fredrik Lundh Sammeli (S), Petter Löberg (S), Maria Strömkvist (S), Linda Westerlund Snecker (V), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S) och Karolina Skog (MP) anför:

Vi delar motionärernas uppfattning att skyddet för poliser och annan blåljuspersonal behöver stärkas. Som framgår ovan bereds Blåljusutredningens delbetänkande inom Regeringskansliet, och regeringen har aviserat att man i maj 2019 avser att överlämna en proposition om ett stärkt straffrättsligt skydd för blåljusverksamhet och myndighetsutövning till riksdagen. Dessutom har statsministern i regeringsförklaringen anført att skyddet för poliser och annan blåljuspersonal ska stärkas. Mot denna bakgrund kan det ifrågasättas om det nu verkligen finns anledning för riksdagen att göra ytterligare ett sådant tillkännagivande om ett stärkt straffrättsligt skydd för blåljuspersonal som motionärerna efterfrågar. Samtidigt delar vi som anförts ovan uppfattningen att skyddet för poliser och annan blåljuspersonal behöver stärkas. Trots vår tveksamhet till skälen för att göra ytterligare ett tillkännagivande i denna fråga avstår vi därför från att reservera oss.

2. Stärkt straffrättsligt skydd för blåljuspersonal, punkt 34 (SD)

Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Henrik Vinge (SD) anför:

Vi vill, i likhet med motionärerna i motion 2018/19:132 yrkande 26 (SD), att attacker mot blåljusverksamhet ska vara en egen brottsrubricering och att straffet ska vara högt – minst fyra års fängelse för normalgraden. Mot bakgrund av det tillkännagivande som utskottet föreslår om skärpt straffrättsligt skydd för blåljuspersonal, som vi ser som ett steg i rätt riktning, avstår vi dock från att fullt ut reservera oss till förmån för motionen.

3. Skärpt straff för övergrepp i rättssak, punkt 42 (SD)

Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Henrik Vinge (SD) anför:

Vi vill, i likhet med motionärerna i motion 2018/19:133 yrkande 1 (SD), att minimistraffet för övergrepp i rättssak ska vara ett års fängelse. Mot bakgrund av det tillkännagivande som utskottet föreslår om att skärpa straffet för övergrepp i rättssak, som vi ser som ett steg i rätt riktning, avstår vi dock från att fullt ut reservera oss till förmån för motionen.

4. Preskription, punkt 59 (SD)

Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Henrik Vinge (SD) anför:

Vi vill, i likhet med vad som anförs i motion 2018/19:136 yrkande 13 (SD), att regeringen ska ges i uppdrag att snarast till riksdagen inkomma med ett lagförslag om att åtalspreskription, påföljdspreskription och absolut preskription ska tas bort för vålds- och sexualbrott av allvarigare art, grova fridskränkingsbrott samt stöldbrott av allvarigare art, framför allt inbrottsstöld och liknande brott av mer kränkande karaktär. Mot bakgrund av det tillkännagivande som utskottet föreslår om att preskriptionen för vissa sexualbrott bör avskaffas respektive förlängas avstår vi dock från att fullt ut reservera oss till förmån för motionen.

5. Straffmätning vid flerfaldig brottslighet, punkt 64 (SD)

Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Henrik Vinge (SD) anför:

Vi vill, i likhet med vad som anförs i motion 2018/19:136 yrkande 17 (SD), att det görs en översyn av mängdrabatten i syfte att avsevärt minska avdraget på straffvärdet vid flerfaldig brottslighet och att kumulationsprincipen ska användas när det gäller brott mot person, dvs. att straffen för de olika brotten ska adderas på varandra. Mot bakgrund av det tillkännagivande som utskottet föreslår om att regeringen bör föreslå ändringar i strafflagstiftningen i syfte att åstadkomma en skärpt straffmätning vid flerfaldig brottslighet vilket vi ser som ett steg i rätt riktning, avstår vi dock från att fullt ut reservera oss till förmån för motionen.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2018/19

2018/19:82 av Runar Filper m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka straffsatserna för kriminell djurrättsaktivism och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:114 av Magnus Persson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att likställa våld mot polis- och bevakningshund med våld mot tjänsteman i straffskalan och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:130 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en civilkuragelag och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:131 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förvaring av samhällsfarliga brottslingar och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för attacker mot blåljusverksamhet och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att olaga hot mot polis alltid ska bedömas som grovt brott och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera flykt från polis och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpt straff för farliga lasrar och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nolltolerans mot övergrepp i rättssak och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om större möjligheter för polis att beslagta och förverka dyrbara tillgångar från grovt kriminella och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ny brottskategori, DIKO, och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff vid gränsöverskridande brottslighet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för våldsbrott och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpt straff för våldtäkt och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpt straff för köp av sexuell handling av barn och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om inbrottsstöld och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om butiksstölder och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om straffskärpning för misshandel av gravida och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om våld mot förtroendevalda och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om borttagande av preskriptionstid och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om riktiga livstidsstraff och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tredje gången gillt och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om reformerad mängdrabatt och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om försvårande omständighet vid störande av allmän ordning och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förmildrande omständigheter och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökad nödvärnsrätt och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:150 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett tillträdesförbud för den som betar sig hotfullt eller stjälar vid upprepade tillfällen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:195 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffen för misshandel av gravida bör skärpas och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:199 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utdöma mycket höga bötesbelopp och låta polisen beslagta och med vissa restriktioner (tillsammans med den lagförde) kunna fatta beslut om att förstöra ett fordon vars ägare framfört fordonet utan körkort och trafikförsäkring, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:202 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om noll promille och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:237 av Tony Haddou m.fl. (V):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör införa ett liknande system som i Storbritannien med tillgångsbaserade böter och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:267 av Richard Jomshof (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gärningsmän som frias, inte för att de är helt oskyldiga utan på grund av formella fel från statens och rättsväsendets sida, inte ska tilldömas ersättning för att de har suttit frihetsberövade, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det i ovannämnda fall ska stadgas att det är brottsoffret som ska tilldömas ersättning från staten och inte den frihetsberövade gärningsmannen och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:316 av Hans Eklind (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i trafikbrottslagen inkludera förbud mot s.k. eftersupning och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:331 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av en civilkuragelag och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:332 av Markus Wiechel och Richard Jomshof (båda SD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tjänstedjur bör skyddas av en ny lag om djurplågeri av tjänstedjur och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ny lag om grovt djurplågeri och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:398 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en skärpning av straffet för vårdslöshet med hemlig uppgift och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:417 av Christian Carlsson (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja miniminivån i straffskalan för vålds- och sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över de förmildrande omständigheterna vid straffmätning i 29 kap. 5 § BrB och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa dagens mängdrabatt för brottslingar och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:435 av Markus Wiechel och Sara Seppälä (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av lagstiftningen gällande uppmaning till brott av förtroendevalda och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straffen för hot mot förtroendevalda politiker genom att låta det klassas som demokratibrott och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:446 av Markus Wiechel (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbud mot att skända nationalsymboler och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:467 av Gulan Avci (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja minimistraffet för grov kvinnofridskränkning till ett år och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:476 av Allan Widman (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda inköp, innehav och nyttjande av skyddsvästar och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:489 av Robert Hannah (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att icke-svenska medborgare som begår brott riktade mot kvinnor alltid ska prövas mot utvisning och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:509 av Joar Forssell (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda straffsystemets utformning samt omfattning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna för och konsekvenserna av ett utökat skadeståndssystem och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:530 av Robert Hannah och Arman Teimouri (båda L):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra omvandlingsterapi brottsligt och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:536 av Markus Wiechel (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till en hårdare lagstiftning mot kränkande fotografering och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:657 av Maria Malmer Stenergard (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att närmare låta påverkansgraden inverka på rubricering och påföljd vid drograttfylleri och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:670 av Jörgen Berglund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ge handlare rätt att avvisa notoriska snattare och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:690 av Betty Malmberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att följa upp effekterna av lagstiftningen som gjort att id-kapningar har kriminaliserats och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:714 av Sanne Lennström (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera sexköp utomlands och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:735 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skydd mot våld av sexuell karaktär för yrkesutövare i allmänhet och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för sexualbrott, olaga förföljelse och grov kvinnofridskränkning och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:751 av Hans Hoff (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utvärdera preskriptionstiden vid sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:760 av Boriana Åberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga skärpt straff för ringa stöld och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheterna att utreda och pröva ett tillträdesförbud till butiker och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:763 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ändring av brottsrubriceringen vid bilbrand och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:769 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort preskriptionstiden för sexualbrott mot barn och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:847 av Betty Malmberg (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om djurrättsaktivism och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:855 av Per Ramhorn m.fl. (SD):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att utreda möjligheten att förbjuda uppmuntran till självmord och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en nationell handlingsplan för nolltolerans mot hot och våld mot vårdpersonal och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:859 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att höja bötesbeloppet för individer som inte kan uppvisa ett giltigt körkort vid bilkörning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:880 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att skärpa straffet när de brottsmisstänkta bär knivar eller motsvarande tillhyggen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:881 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ändra lagen så att straffrabatterna tas bort för återfallsförbrytare och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:885 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att skärpa straffpåföljden vid försäljning av narkotika och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:886 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att skärpa straffet för övergrepp i rättsak och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:887 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att skärpa straffpåföljden för grova våldsbrott och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:893 av Cecilia Widegren (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillämpningen av straffskalan för vissa brott mot viss näringsverksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:922 av Sten Bergheden (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straffen för attacker mot blåljuspersonal och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:954 av Lawen Redar (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga behovet av en översyn av möjligheterna att stoppa sexköp och sexköp utomlands och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:981 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagen om ocker så att den åter får önskad effekt på priser och avtal och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:995 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att skärpa minimistraffet och maxstraffet för våldtäkt och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1013 av Lotta Finstorp (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa en ny brottsrubricering för att förstärka det juridiska skyddet för förtroendevalda på både kommunal nivå, landstingsnivå och riksnivå och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1020 av Johan Hultberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt inrätta en samlad funktion för spärning av identitetsuppgifter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur skyddet av identitetsuppgifter kan stärkas samt se över möjligheten att skärpa kraven på identitetskontroll vid t.ex. tecknande av telefonabonnemang och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1030 av Hillevi Larsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att avskaffa preskriptionstiden för övergrepp och grovt våld mot barn och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1044 av Lawen Redar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera sexköp utomlands och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1119 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att månggifte ska vara olagligt för alla i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydda den avlidnes integritet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1142 av Elin Lundgren och Kristina Nilsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda påföljderna för att skada levande djur i samhällets tjänst och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1166 av Heléne Björklund m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att tillse att straffpåföljden för hot mot förtroendevald och dennes familj skärps och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1272 av David Josefsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att se över möjligheten att införa samhällstjänst som en möjlighet att avtjäna bötesbrott och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1290 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en uppdatering av straffskalan för grovt djurplågeri och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1300 av Denis Begic och Matilda Ernkrans (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över möjligheterna att förstärka skyddet för personal inom vård och blåljusverksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1303 av Heléne Björklund m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att tillse att straffpåföljden för hot mot en förtroendevald och dennes familj skärps och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1428 av Alexandra Anstrell (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör göras en översyn av lagstiftning och regelverk för att stävja huliganism vid stora evenemang och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1534 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ta bort preskriptionstiden för sexualbrott mot barn och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1535 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att göra en översyn av lagstiftningen kring eftersupning och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1550 av Lars Hjärmered (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återkomma till riksdagen med förslag på avskaffad mängdrabatt vid upprepade återfall i brottslighet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1551 av Lars Hjärmered (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga ytterligare åtgärder för att komma åt grov och organiserad brottslighet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1599 av Runar Filper (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om egenmäktighet med barn och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1650 av John Weinerhall (M):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att råda bot på gängkriminaliteten genom fördubblade straffvärden och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att råda bot på gängkriminaliteten genom att förtidsfrigivning, straffrabatten för unga och mängdrabatten tas bort och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att råda bot på gängkriminaliteten genom att tillåta straffrabatt för kriminella som medverkar till fällande dom mot andra gängkriminella och genom att tillåta polisen att använda sig av brottsprovokation och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1780 av Jennie Nilsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att förbättra förutsättningarna för det demokratiska samtalet i Sverige, genom att på ett strategiskt och effektivt sätt motverka hatbrott på nätet, och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1825 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga skärpta åtgärder mot övergrepp i rättssak och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1851 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga skärpta straff för smuggling av djur och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1864 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftningen bör ses över med syftet att underlätta förverkande av kriminellas egendom och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1867 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa böter som straffpåföljd för ringa stöld och stöld och döma till en annan påföljd om det finns en uppenbar risk att böter inte kommer att betalas och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1868 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa dagsböter som straffpåföljd och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1896 av Louise Meijer (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda huruvida en ny brottsrubricering i form av grovt sexuellt ofredande bör införas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja straffet för sexuellt ofredande och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1921 av Ola Johansson m.fl. (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det inte bör införas någon gradindelning i straffskalorna för sexköpsbrottet samt köp av sexuell tjänst av barn och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja straffen vid köp av sexuell tjänst av barn och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1952 av Lars Hjälmered (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga straffskärpningar och andra åtgärder för att komma åt organiserade bilstölder och bildelsstölder och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2215 av Yasmine Eriksson (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera hets till suicid och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera att instruera eller på andra sätt hjälpa någon till suicid och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

69. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagen ska ses över i syfte att inkludera lantbruksfastigheter i lagarna om hemfridsbrott och olaga intrång och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2444 av Anders W Jonsson m.fl. (C):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör besluta om en utvärdering av lagen som kriminaliserar icke-medicinskt bruk av narkotika och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2455 av Tuve Skånberg m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utredning om ett generellt straffsanktionerat skydd mot kränkningar på nätet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2463 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en s.k. civilkuragelag och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2469 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

- 1.2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om straffflindring och villkorlig frigivning och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser straffflindring

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att byta namn på barnpornografi till dokumenterade sexuella övergrepp på barn och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2481 av Kristina Yngwe (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisen bör införa och begagna sig av en särskild brottskod för brott som bedöms ha koppling till djurrätsrelaterad brottslighet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagen om hemfridsbrott så att det inte ska gå att trakassera och förfölja oskyldiga näringsidkare i deras hem och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2589 av Johan Pehrson m.fl. (L):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om listan över EU-brott och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om straffskalan för brott kopplade till kriminella uppgörelser och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ytterligare utvidgning av det kriminaliserade området vad avser förstadier till brott som är särskilt knutna till organiserad brottslighet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2596 av Jan Björklund m.fl. (L):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om straffbestämmelser för angrepp mot blåljuspersonal och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjlighet att meddela tillträdesförbud till butiker för personer som begått brott där och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2598 av Johan Pehrson m.fl. (L):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om översyn av straffskalorna för sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om grovt sexuellt ofredande som särskild brottsrubricering och tillkännager detta för regeringen.

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om preskriptionstiderna för sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kränkande fotografering och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökning av brottskatalogen i bestämmelsen om olaga förföljelse och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att olaga förföljelse mot flera personer i samma familj ska kunna räknas som ett samlat brott och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om höjt minimistraff vid fridskränkingsbrott och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för angrepp på jägare som bedriver eftersöksjakt och skyddsjakt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:2640 av Ellen Juntti (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja straffet betydligt för brott mot griftefriden och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2706 av Mikael Larsson och Daniel Bäckström (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hårdare straff för de som förstör för och terroriserar lantbrukare och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2734 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffet för rattfylleri och grovt rattfylleri bör skärpas och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett förbud mot eftersupning och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2806 av Jessica Polfjärd m.fl. (M):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straffen för grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L):

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka skyddet för poliser och annan blåljuspersonal och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avsevärt skärpa straffen för brott som är kopplade till kriminella uppgörelser och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straffen för de som överlåter narkotika till andra, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straffen för övergrepp i rättssak och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straffen för våldtäktsbrott av normalgraden och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över straffen för sexualbrott i skärpande riktning och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en ny brottsrubricering, grovt sexuellt ofredande, och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straffen för sexuellt övergrepp och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förlänga preskriptionstiderna för sexualbrott och att helt ta bort dem vid sexualbrott mot barn och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straffen för inbrott och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att dagens form av mängdrabatt bör slopas och ersättas med ett system där fler brott än det grövsta ska straffas fullt ut och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa tillträdesförbud till butiker och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2824 av Erik Bengtzboe m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för våld mot lärare och annan skolpersonal och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2843 av Annika Qarlsson m.fl. (C):

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att bättre informera om sexköpslagen och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja straffen för samtliga våldtäktsbrott, sexuellt tvång och sexuellt utnyttjande av person i beroendeställning och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förlänga preskriptionstiderna för sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2846 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa brottet grovt djurplågeri och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffet för grovt djurplågeri ska vara lägst ett års fängelse och högst fyra års fängelse och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2858 av Solveig Zander och Eskil Erlandsson (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda avkriminalisering av för sent inlämnade årsredovisningar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över ett nytt system för förseningsavgifter i förhållande till omsättning och förseningens längd och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för vissa allvarliga brott och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en förändring av dagens mängdrabatt och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökat skydd för barn och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straffrättsliga åtgärder för att motverka sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om barnpornografibrottet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2865 av Tomas Tobé m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straff för grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätthålla respekten för polis och rättsväsen med ett starkt straffrättsligt skydd och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2869 av Tomas Tobé m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt skärpa straffen för våldtäkt av normalgraden och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över om preskriptionstiderna för sexualbrott mot barn bör avskaffas och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2870 av Tomas Tobé m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straffet för grova stölder genom att höja minimistraffet till fängelse i ett år och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort dagens form av mängdrabatt och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en tydligare straffskärpningsregel vid återfall i brott och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för gängrelaterad brottslighet och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för övergrepp i rättsak och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om strängare straff vid narkotikaförsäljning och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fler missbrukare ska kunna dömas till kontraktsvård och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2901 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa kraven vad gäller uppvisande av giltigt körkort i syfte att underlätta för polis och rättsväsen och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2971 av Christian Carlsson (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om att stärka tjänstemannaskyddet i enlighet med motionens intentioner och tillkännager detta för regeringen.
-